

รายงานการวิจัย

การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด
ของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี

THE DEVELOPMENT OF A MODEL FOR PARTICIPATION
IN A QUADRILATERAL PROCESS IN DRUG PREVENTION
OF THAI CHILDREN AND YOUTH THE 21st CENTURY
USING BUDDHIST METHODS

พระครูกิตติวราทร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด
ของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี

THE DEVELOPMENT OF A MODEL FOR PARTICIPATION
IN A QUADLATERAL PROCESS IN DRUG PREVENTION
OF THAI CHILDREN AND YOUTH THE 21st CENTURY
USING BUDDHIST METHODS

พระครูกิตติวราทร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 310 คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 และแบบสอบถามสัมภาษณ์โดยใช้กระบวนการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า ด้านการป้องกัน ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีลสมาธิ ปัญญา ด้านการปราบปราม ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามลำดับ 2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 รูป/คน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4 ด้าน 52 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านการป้องกัน จำนวน 16 ข้อ 2) ด้านการปราบปราม จำนวน 16 ข้อ และ 3) ด้านด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจำนวน 9 ข้อ และ 4) ด้านการบูรณาการหลักพุทธวิธีหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา จำนวน 11 ข้อ ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่เพื่อกำหนดเป็นการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี

คำสำคัญ : 1. การพัฒนารูปแบบ 2. การมีส่วนร่วม 3. กระบวนการจตุภาคี 4. การป้องกัน 5. ยาเสพติด 6. เด็กและเยาวชนไทย 7. ศตวรรษที่ 21 8. พุทธวิธี

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to develop a model of participation in a quadrilateral process in drug prevention of Thai children and youth the 21st century using Buddhist methods. 2) to examine of a model of participation in a quadrilateral process in drug prevention of Thai children and youth the 21st century using Buddhist methods. This research was the mixed methods research. The target group consisted of group 1 administrators, students, academic staff, educational institutions personnel, government officers and private agencies, communities and people in the central northeastern region, totally 310 in number, group 2, experts with experience in preventing and solving drug problems, totally 20 in number. The research instrument for collecting the data was the questionnaire, with reliability at 0.90 and quality-verified interview by Delphi techniques. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results were as follows: 1) The development of a model of participation in a quadrilateral process in drug prevention of Thai children and youth in the 21st century using Buddhist methods. was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MUCH' level. The leading aspect was found prevention, followed by Integration of Buddhist methods, trisikkha principles, five precepts, concentration, and wisdom, suppression, and treatment and rehabilitation of drug addicts, respectively. 2) The results of the conformity examination of the development of a model of participation in a quadrilateral process in drug prevention of Thai children and youth the 21st century using Buddhist methods by 20 experts found that there were consistency with the empirical data in 4 aspects, 52 items, consisting of 1) Prevention, 16 items, 2) Suppression, 16 items, 3) Treatment and rehabilitation of drug addicts, 9 items and 4) Integration of Buddhist methods, trisikkha principles, five precepts, concentration, and wisdom, 11 items in which the data obtained by the researcher has been categorized to designate development of a model of participation in a quadrilateral process in drug prevention of Thai children and youth the 21st century using Buddhist methods.

Keywords : 1. The Development 2. Model 3. Participation 4. The quadilateral process 5. Drug prevention 6. Thai children and youth 7. The 21st Century 8. Buddhist methods

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี คณะผู้วิจัยขออนุโมทนาขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยอนุโมทนาขอบคุณและขอบคุณ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด อนุโมทนาขอบคุณและขอบคุณคณะผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่การในการเผยแพร่การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี รวมถึงผู้ที่สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

พระครูกิตติวรารท, ผศ,ดร.

หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

17 เมษายน 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
1.7 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	6
2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจตุภาคี	21
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด	23
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21	42
2.6 การบูรณาการด้วยหลักพุทธวิธีด้วยหลักธรรมไตรสิกขา	58
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	65
2.8 สรุปกรอบแนวความคิด	72
3 วิธีดำเนินการวิจัย	73
3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	73
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	76

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี	81
4.2 ผลสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี	88
4.3 ผลสำรวจความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องรูปแบบการพัฒนารูปแบบการ มีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์	97
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
5.1 สรุปผลการวิจัย	104
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	110
5.3 ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและ ปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกัน ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี	
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	
ภาคผนวก จ ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ของเครื่องมือเพื่อการ	
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	
ภาคผนวก ช เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
ประวัตินักวิจัย	172

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	73
3.2	74
3.3	74
4.1	82
4.2	82
4.3	83
4.4	85

- 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมด้านการพัฒนา
รูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและ
เยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร นักเรียน
นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและ
เอกชน ชุมชน และประชาชน ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 86
- 4.6 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมี
ส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
ศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี 88
- 4.7 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการมี
ส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่
21 ด้วยหลักพุทธวิธี ด้านการป้องกัน 89
- 4.8 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบวิธีการพัฒนา
รูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและ
เยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ด้าน
การปราบปราม 91
- 4.9 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบวิธีพัฒนา
รูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและ
เยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา
ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 93
- 4.10 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการมี
ส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
ศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ด้านหลัก
พุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 95
- 4.11 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุ
ภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี
หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 97
- 4.12 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการ
จตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21
ด้วยหลักพุทธวิธี ด้านการป้องกัน 98
- 4.13 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหา
ยาเสพติด ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการปราบปราม 99

- 4.14 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหา
ยาเสพติด ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการบำบัด
รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 100
- 4.15 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหา
ยาเสพติด ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านหลักพุทธวิธี
ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 101

สารบัญรูปร่าง

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21 st Century Learning Framework)	51
2.2	สรุปกรอบแนวความคิด	72

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแก้ปัญหาสาธารณสุขในวิกฤตโควิด-19 ยังเป็นความท้าทายของภาครัฐ แม้การนำเข้า และกระจายยาเสพติดจะทำได้ยากขึ้น แต่การบำบัดรักษาก็มีอุปสรรค ผู้ป่วยมีความเสี่ยงหลุดออกจากระบบการรักษา และมีผู้เสพยาใหม่เพิ่มขึ้น ทุกพื้นที่ของประเทศไทยเพื่อให้ปัญหาสาธารณสุขหมดไปจากประเทศไทย ทั้งนี้ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการยึดทรัพย์สินเครือข่ายยาเสพติด ตามคำสั่ง ค.ส. 5/2563 เพื่อให้มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในทุกมิติ โดยมุ่งเน้นทำลายเครือข่ายและการติดตามยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปผลการปฏิบัติการสืบสวน สอบสวน ขยายผล ยึดทรัพย์สินเครือข่ายยาเสพติดในห้วงเดือนกรกฎาคม 2563 ตามคำสั่ง ค.ส. 7/2563 สามารถทำลายเครือข่ายยาเสพติด ได้ทั้งสิ้น 56 เครือข่าย หมายจับ 58 หมาย หมายค้น 67 หมาย จับกุมผู้ต้องหาได้ 191 คน และยึดทรัพย์สินได้ทั้งสิ้น 690 รายการ มูลค่า 454,528,494 บาท

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่นำเข้าของยาเสพติดจากภาคเหนือเนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีเกาะดอนตามลำน้ำโขงในการพักคอยยาเสพติด ทำข้าม จุดผ่านแดน จุดผ่อนปรน จุดจอดเรือ ที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติด สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางด้านนี้พบว่าทั้งความถี่และปริมาณการลักลอบนำเข้าต่อครั้งเพิ่มขึ้น กลุ่มการค้าสำคัญคือ กลุ่มนักค้าชาวลาว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการลักลอบนำเข้าในแต่ละครั้งและมีความเชื่อมโยงลักษณะเครือข่ายกับนักค้าในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลุ่มลาเลียงมีทั้งกลุ่มในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ชั้นในของภาค พื้นที่นำเข้ายาบ้า ไอซ์ คีตามีน และกัญชาจะเป็นพื้นที่เดียวกันมีพื้นที่นำเข้าที่สำคัญคือ จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดยโสธร และจังหวัดอุบลราชธานี ในห้วงระยะหลังจากการสกัดกั้นที่เข้มงวดมากขึ้นทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้กลุ่มขบวนการปรับเปลี่ยนจุดลาเลียงยาเสพติดเข้าไทยมาทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น โดยพบว่าพื้นที่ด้าน จังหวัดอำนาจเจริญ และ จังหวัดอุบลราชธานี พบการลักลอบนำเข้ามากขึ้นทั้งความถี่และปริมาณยาเสพติดเนื่องจากปัจจุบันปัญหาสังคมไทยได้ทวีความรุนแรงและมีความ

หลากหลายมากขึ้น ดังข่าวที่ปรากฏตามสื่อมวลชนจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ของเยาวชนอย่างน่าตกใจ เนื่องจากเด็กไทยต้องเผชิญอยู่กับปัญหาความอ่อนแอของครอบครัว เช่น ข่าวที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด การใช้ความรุนแรง ทะเลาะวิวาทกันถึงขั้นเสียชีวิต ปัญหาเด็กและเยาวชนประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียน ปัญหาการเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา สูบบุหรี่ การถูกทำร้ายทางเพศ การถูกล่อลวงไปในทางที่ผิด การใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยไร้แก่นสารจนอาจนำไปสู่การประกอบคดีอาชญากรรม เป็นต้น สาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัตน์ จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นดังกล่าว พบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริง คือ การที่เด็กนักเรียน และเยาวชน ได้รับการกล่อมเกลாதงจิตใจไม่เพียงพอและในบางกรณีถูกละเลยจากครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม จนทำให้ขาดความสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต ขาดการใช้สติพิจารณาขังคิด และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสมโน้มน้าวอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลายทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน และเยาวชนให้สัมฤทธิ์ได้ ต้องมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีที่เข้มแข็งเพียงพอก็อาจจะสร้างเกราะป้องกันจิตใจของเยาวชนไม่ให้กระทำความผิดคิดร้ายและมีจิตใจที่มุ่งกระทำความดีได้ ในสภาพความเป็นจริงย่อมมีเยาวชนคนรุ่นใหม่ผ่านเข้าสู่ระบบการศึกษา และกิจกรรมต่างๆในชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วยไตรสิกขา เป็นต้น เข้ามาใช้ในระบบการจัดการศึกษา และกิจกรรมต่างๆในชุมชนท้องถิ่น เพื่อจำทำให้เด็ก นักเรียน และเยาวชนมีปัญญาขังคิด จนมีจิตใจที่ใฝ่ดี มีศีล มีพลังใจที่เข้มแข็ง และมีสมาธิสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต้านทานจากสาเหตุปัจจัยในทางเสื่อมที่จะเข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ดีงาม จึงทำให้พ้นจากปัญหาดังกล่าวได้ในทางหนึ่ง สภาพสังคมในปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านวัตถุ และเทคโนโลยีเป็นยุคของการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทำให้กระแสโลกาภิวัตน์ไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เด็กรุ่นใหม่หลงไหลในวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้วิถีในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป เด็ก นักเรียน และเยาวชน มีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งด้านพฤติกรรมอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพราะมาจากสภาพแวดล้อมและสังคมที่แตกต่างกัน ได้บูรณาการโดยนำหลักไตรสิกขา คือ “ศีล สมาธิ ปัญญา” มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆในชุมชนท้องถิ่น

เน้น “ความรักความเมตตา” และ “ศีลธรรม และคุณธรรม” โดยบูรณาการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

จากเหตุผลดังกล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสงฆ์พระวิทยากรและเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาเด็ก นักเรียน และเยาวชน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญาดี ให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีเป็นอย่างไรบ้าง
2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี มีประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ

ประชากร ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม)

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

กลุ่มที่ 2 1 ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

(จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน และทดลองตรวจสอบความสอดคล้อง ใช้เครื่อง จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ด 20 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 20 รูป/คน โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

2) กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป จำนวน 310 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 20 รูป/คน โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

1.4.2 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางด้วยพุทธวิธีตามหลักกรรมไตรสิกขา มีตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามไตรสิกขา

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลา 1 ปี (ระหว่าง 1 ตุลาคม 2565–30 กันยายน 2565)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การสร้างและพัฒนาแนวทางหรือการกำหนดกิจกรรมมาตรการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักกรรมไตรสิกขา โดยการกำหนดโครงสร้าง

การดำเนินงานจากข้อปัญหา หรือข้อกำหนดร่วมกัน การทดลองใช้ และการหาประสิทธิภาพของรูปแบบ จากการนำรูปแบบที่สร้างไปทดลองใช้จริง

1.5.2 การมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันขององค์กรภาครัฐบาล มหาวิทยาลัย และเอกชน เพื่อการป้องกันขยายตัวของยาเสพติดสู่ชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

1.5.3 การป้องกันยาเสพติด หมายถึง การไม่ให้ยาเสพติดแพร่ขยายมากขึ้น เพราะยาเสพติดก่อให้เกิดปัญหาต่าง ปัญหาด้านความขัดแย้งในครอบครัว ด้านอาชญากรรม ปัญหาด้านการทะเลาะวิวาท ด้านความมั่นคงของชาติ และทำให้ประเทศมีการพัฒนาไม่มีประสิทธิภาพเท่าควร

1.5.4 เด็กและเยาวชนไทย หมายถึง เด็ก หมายถึง ในที่นี้หมายถึงทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่อาศัยในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม และเยาวชนไทย หมายถึง ในที่นี้คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม ในการทำการวิจัยในเรื่องนี้

1.5.5 ศตวรรษที่ 21 หมายถึง ในศตวรรษที่ 21 โลกได้เข้าสู่สังคมที่เรียกว่า “สังคมความรู้” ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มทักษะ “ 3 ทักษะ ” ด้านทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ และด้านทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ในที่นี้การพัฒนาทักษะของเด็กและเยาวชนที่ในภูมิภาคนี้ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม ให้มีทักษะที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตมีองค์ความรู้ใหม่ และมีภูมิคุ้มกันตัวเองด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ด้วยพุทธวิธีชีวิตตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญา

1.5.6 พุทธวิธีตามหลักธรรมไตรสิกขา หมายถึง การนำเสนอหลักธรรม ศีล สมาธิ และปัญญา บูรณาการสร้างและพัฒนาเป็นแนวทางหรือการกำหนดกิจกรรมมาตรการการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดขอเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักธรรมไตรสิกขา อย่างมีคุณภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ประโยชน์ทางด้านวิชาการ

วิจัยด้านนี้เพราะผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎี จากนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการในการเพื่อการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดขอเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามไตรสิกขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ทั้งยังเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.6.2 ประโยชน์เชิงนโยบาย

การนำผลการวิจัยมานำเสนอเพื่อกำหนดนโยบายในระดับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 15 สถานศึกษา

1.6.3 ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้

ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดขอเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามไตรสิกขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้

ได้นำการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดขอเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามไตรสิกขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

นำไปเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดขอเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามไตรสิกขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

1.7 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.7.1 สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และสถาบันการศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม

1.7.2 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน คณะสงฆ์ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด สถานีตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของ เด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจตุภาคี
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21
- 2.6 การบูรณาการด้วยหลักพุทธวิธีด้วยหลักธรรมไตรสิกขา
- 2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ (model) พจนานุกรม Contemporary English ของ Longman (1981) ให้ความหมายไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) Model หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนจากของจริง ซึ่งเท่ากับ แบบจำลอง 2) Model ที่หมายถึง สิ่งของหรือคนที่น่ามาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการ บางอย่าง เช่น ครูต้นแบบ 3) Model หมายถึง รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

พจนานุกรมการศึกษา Good (1973) ได้ให้ความหมายรูปแบบ ดังนี้ รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบเป็น แผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนวคิดซึ่งเป็นที่ยอมรับ หรือสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า เป็นเช่นนั้น ๆ

Good, John (1970) ให้ความหมายของรูปแบบในพจนานุกรมการศึกษา ดังนี้ 1) เป็น แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) เป็นตัวอย่างเพื่อการ เลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็น

แผนภูมิซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหลักการหรือแนวคิด 4) เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมตัวเป็นองค์ประกอบ และสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

Willer (1967) กล่าวถึง รูปแบบ ว่าเป็นการสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์ โดยอาศัยหลักการของระบบรูปนัยทั้งที่มีจุดหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยามความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรง จะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป

Stoner and Wankle (1986; Nadler, 1980; Mescon and Khedouri, 1985) ให้คำนิยาม รูปแบบว่าเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้ง่ายขึ้น

Steiner (1988) กล่าวถึงความหมายว่า รูปแบบ คือสิ่งของสิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งของอีกสิ่งหนึ่ง และได้จำแนกความหมายเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) รูปแบบเชิงกายภาพ (physical model) แบ่งออกเป็น ดังนี้ รูปแบบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (model of) แบบจำลองที่ออกมาจากของจริง เช่น แบบจำลองเรือรบลำเล็ก ๆ ที่สร้างจำลองมาจากเรือรบจริง ๆ รูปแบบเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (model for) เป็นแบบจำลองที่สร้างและออกแบบเพื่อใช้เป็นต้นแบบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เราต้องสร้างแบบจำลองเรือรบขึ้นมาก่อน เพื่อจะได้นำไปเป็นต้นแบบผลิตเรือรบจริง 2) รูปแบบเชิงแนวคิด (conceptual models) แบ่งออกเป็นดังนี้ รูปแบบเชิงแนวความคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (conceptual model-of) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (conceptual model-for) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบายทฤษฎี

Husen and Postlethwaite (1995) กล่าวว่า รูปแบบมีความหมายแตกต่างจากทฤษฎี เพราะรูปแบบยังไม่ใช้ข้อเท็จจริงที่ได้พิสูจน์แล้ว รูปแบบยังเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยพยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันขององค์ประกอบอย่างเป็นระบบด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะนำเสนอรูปแบบมาใช้ประโยชน์

รูปแบบทางการศึกษา และทางสังคมศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท (Tosi and Carral, 1982) คือ 1) รูปแบบเทียบเคียง (Analog Model) เป็นรูปแบบที่ใช้เปรียบเทียบอุปมาอุปมัยกับปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) รูปแบบเชิงข้อเขียน เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในโมเดลในรูปแบบของข้อความ ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ 3) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สมการคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ 4) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่าการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เป็นวิธีวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถวัดได้ว่าตัวแปรอิสระตัวแปรใดบ้างที่มีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรตามที่สนใจศึกษาทั้งขนาดและทิศทางที่

ผลกระทบรวมกับหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้น

Husen and Postlethwaite (1995) ได้กล่าวถึงประเภทของรูปแบบไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1) รูปแบบเชิงอุปมา หรือเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการคิดหาเหตุผล รูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ทางกายภาพ รูปแบบนี้ไม่ค่อยใช้ในสาขาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ ตัวอย่างของรูปแบบประเภทนี้ที่ใช้ในการศึกษา คือ ขนาดของโรงเรียน หรือจำนวนของนักเรียนในโรงเรียน เกี่ยวข้องกับจำนวนนักเรียนที่เข้ามาและออกไป โดยที่จำนวนที่เข้ามาจากหลายแหล่ง/หลายปัจจัย เช่น ตามเกณฑ์อายุ ตามเขตพื้นที่ ตามการย้ายเข้ามาอยู่ของผู้ปกครอง ส่วนจำนวนนักเรียนที่ออกไป มาจากหลายแหล่งหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น อพยพตามผู้ปกครองไปอยู่ที่อื่น สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียน รูปแบบนี้มีประโยชน์ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงและการทำนายในอนาคต ซึ่งสามารถใช้ในการวางแผน และกำหนดนโยบายได้

1.1 รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Models) เป็นรูปแบบที่แสดงออกด้วยการใช้คำพูดภาษาท่าทาง รูปภาพ เป็นหลัก แต่รูปแบบนี้มีจุดอ่อนที่ขาดความชัดเจนแน่นอนที่ยากต่อการทดสอบ ฉะนั้นรูปแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนกับการใช้ภาษา

1.2 รูปแบบเชิงแบบแผน (Schematic Models) เป็นรูปแบบที่แสดงแผนที่หรือแผนภูมิที่จะพยายามเชื่อมโยงหน่วย และกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาสัมพันธ์กัน รูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาจิตวิทยาแบบหนึ่งที่ใช้กันคือ รูปแบบของ Guilford ที่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกัน 3 มิติ คือ ด้านเนื้อหา ด้านผลลัพธ์ และด้านการจัดกระทำ

2) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) รูปแบบนี้เริ่มนิยมใช้มากขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ในสาขาพฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ และจิตวิทยา ส่วนในสาขาทางการศึกษามีการใช้น้อยในการวิจัย แต่มีการนำมาใช้บ้างในเรื่องของการประเมินผล รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์นี้มีประโยชน์ที่สามารถทำให้ข้อสันนิษฐานได้มีการพิจารณาด้วยเชิงปริมาณ และทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์นี้สามารถเรียกความสัมพันธ์ได้ในรูปสูตร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ได้

3) รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Models) รูปแบบนี้เริ่มได้รับความสนใจในช่วงหลังปี ค.ศ. 1970 และนิยมใช้ในการวิจัยมากขึ้น เชื่อกันว่ารูปแบบนี้เริ่มใช้ในสาขาพันธุศาสตร์ ซึ่งมีการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) มาใช้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบเชิงเหตุผลนี้จะเกี่ยวข้องกับการสร้างสมการโครงสร้างอย่างง่ายของสาเหตุกับตัวแปรต่าง ๆ ภายใต้การตัดสินใจ

Keeves (1988) กล่าวถึง รูปแบบว่ามีหลายประเภทด้วยกันซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกันออกไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้ในการอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวน

นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลดด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น 2) Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Weil (19851) เป็นต้น 3) Mathematic Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา และศึกษาศาสตร์รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

1) Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

Schwirian (1986 อ้างถึงใน Bardo and Hardman, 1982) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญ ได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากร รูปแบบที่ใช้อธิบายลักษณะพื้นที่มีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะเมืองว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น Concentric zone model และ Social area analysis model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรในเมืองต่าง ๆ เช่น Residential segregation model เป็นต้น

จากการทบทวน ผู้วิจัยสรุปตามนิยามความหมายได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) รูปแบบที่ใช้ในการอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม 2) รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ 3) รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ 4) รูปแบบที่นำเอา ตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะใช้รูปแบบเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการสร้างและการพัฒนารูปแบบ

หลักการกว้าง ๆ ในการกำกับเพื่อพัฒนารูปแบบที่ดี ควรมีลักษณะ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นควรเป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ดีสามารถนำไปตรวจสอบได้ โดยสังเกตและหาข้อมูลสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ 3)

รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึง กลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษานั้น รูปแบบนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้ว ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็น การขยายองค์ความรู้ในสิ่งซึ่งกำลังศึกษาด้วย

Keeves (1988) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (requirement) 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (associative relationship) 2) รูปแบบ ควรใช้เป็น แนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งจะเป็นไปได้ที่จะ ทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3)รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิง เหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบาย ปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

โดยสรุปแล้ว การสร้างรูปแบบนั้น ไม่มีข้อกำหนดตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่ โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้น จึงค้นหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบต่อไปนี้ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าในการพัฒนา รูปแบบมีการดำเนินการเป็นสองขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ การสร้างรูปแบบและการหาคุณภาพของรูปแบบ นั้นเอง

จากลักษณะการแบ่งประเภทของรูปแบบของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่จะใช้ เป็นแนวคิดพื้นฐานในการเสนอรูปแบบเพื่อบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้มีความกระจ่าง ยิ่งขึ้น สำหรับการกำหนดรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้าง และ ความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้างนั้นไม่มีการกำหนดไว้ตายตัว ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เราากำลังศึกษาหรือ จะออกแบบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลักสำคัญ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ พบว่า การพัฒนารูปแบบนี้มีขั้นตอน ในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองตอนใหญ่ ๆ คือ การสร้างรูปแบบ (construct) และการหาความตรง (validity) ของรูปแบบ (Willer, 1967) ส่วน รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็น พื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ ๆ ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ได้แก่การพัฒนา รูปแบบอีกวิธีหนึ่งตามแนวทางการศึกษาของรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2548) ได้พัฒนารูปแบบการ บริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมุ่งศึกษารูปแบบการบริหารคุณภาพ

ทั้งองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม การศึกษามีรายละเอียดในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าโครงการนำร่องการวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การและจัดทำเป็นรายงานการวิจัยต่อไป

ส่วนสมุทรา ชำนาญ (2546) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มุ่งศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับสภาพสังคม แบ่งการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีวิธีการบริหารโรงเรียนที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วยไม่เห็นด้วย เพื่อถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการพัฒนาแบบบริหารสถานศึกษาที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

นอกจากนี้ Husen and Postethwaite (1994) ได้กล่าวว่า รูปแบบที่มีประโยชน์และอยู่ในขอบข่ายของการวิจัย ควรมีคุณลักษณะดังนี้ คือ 1) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่จะเกิดภายหลังได้ด้วยข้อมูลจากการสังเกตที่น่าเชื่อถือได้ 2) โครงสร้างของรูปแบบควรแสดงให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกลไกเชิงเหตุผลซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องศึกษา รูปแบบนี้จึงสามารถใช้ได้ทั้งในเชิงทำนาย 3) รูปแบบควรจะให้คำอธิบายที่ช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การแสวงหาคำอธิบายความรู้ที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น 4) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน อย่างไรก็ตาม สหสัมพันธ์และการทดลองจะนำมาใช้ในช่วงแรกของการตรวจสอบเพราะว่าอาจจะบอกได้ถึงตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษา ดังนั้น สหสัมพันธ์และการทดลองจะสามารถนำมาสู่การสร้างรูปแบบได้

Willer (1967) ได้กำหนดการพัฒนาารูปแบบไว้ 2 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ซึ่งได้กำหนดการพัฒนา ดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการ และข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ 2) การสร้างรูปแบบขั้นต้น ด้วยการจัดทำร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และข้อสรุปที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ 3) การประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบ ด้วยการพัฒนาความสอดคล้อง ความเหมาะสมของรูปแบบ และความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ 4) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

Eisner (2009) ได้แสดงความคิดเห็นของการทดสอบหรือการประเมินโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นที่ต้องการสาระรายละเอียดทางเนื้อหามากกว่าการทดสอบเชิงสถิติ ซึ่งแนวคิดในการทดสอบและประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นดังนี้

1. การประเมินตามแนวทางนี้ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งซึ่งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา โดยไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และการตัดสินใจแต่อาจจะมีการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกัน ตามวิจารณ์ญาณของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ และคุณภาพของสิ่งที่ต้องการประเมิน

2. รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล จะมีผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิมีความยุติธรรมและมีดุลยพินิจที่ดีโดยมาตรฐาน และเกณฑ์ในการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒินั้นมาจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรง

เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตามความถนัดและความต้องการ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญ การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล และวิธีการนำเสนอ

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาารูปแบบนั้น อาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไปไม่มีข้อกำหนดตายตัว แต่โดยทั่วไปอาจแบ่งออกเป็น 2 ตอนใหญ่ ๆ ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ (Construct) และขั้นตอนการหาความตรง (Validity) ของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบนั้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การ ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การให้ความหมายคำจำกัดความการมีส่วนร่วมมีมากมายหลายทัศนะ มีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบในบริบทของลักษณะงานในแง่มุมมองประเด็นต่างๆ แต่ก็เป็นไปได้ที่ความหมายเดียวกัน ในแง่ของการพัฒนา “การมีส่วนร่วม” (Participation) หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัคร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลาย ๆ เรื่องแล้วแต่กรณี

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2548) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในลักษณะการร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การติดตาม การประเมินผลรวมทั้งการได้รับประโยชน์ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม”

กรมการปกครอง (2543) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมเป็นหลักการและวิธีการในการทำงานช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่สมาชิกได้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้นๆ (Sense of Belonging) ทำให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและบำรุงรักษางานที่เกิดจากความร่วมมือตนเองด้วย”

พิมพ์ธิดา แสงจันทร์ (2544) ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า “การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงซึ่งความต้องการนั้นจะต้องมีมากพอที่จะเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ จะต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นๆ เหตุผลเบื้องต้นที่คนจะมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าทั้งหมดทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้นๆ กระทำผ่านองค์การ ดังนั้นองค์การต้องเปรียบเสมือนตัวทำให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ”

พัชรี ลิโรธ (2546) ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย”

สุพจน์ ทรัพย์ผดุงชนม์ (2547) ให้ความหมายว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่กับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความจริงที่ว่ามนุษย์สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะที่ถูกต้อง”

สรุป จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามาปฏิสัมพันธ์กันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นรวมถึงการพิจารณา การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองหรือผลประโยชน์ที่ตนพึงจะได้รับในรูปแบบต่างๆ

2.2.2 รูปแบบ และขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2548) สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมได้เป็น 5 รูปแบบ คือ

1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (Public Consolation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็น

และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมหรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นบ่อย ได้แก่

3.1 การประชุมระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมลักษณะนี้จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม การประชุมในประเด็นนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้ เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกัน ในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งวิชาการ จำเป็นต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา จากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถามและให้ความเห็นต่อโครงการการประชุม อาจจะจัดในที่สาธารณะทั่วไปผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุม ต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชุมพิจารณา (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนออย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการ และฝ่ายผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้น ทั้งนี้รูปแบบการประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนักและไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจทางกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดในหลายวันและไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป

4) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เลือกตัวแทนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะกรรมการหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนของ

องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทซึ่งนำการตัดสินใจได้เพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

5) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยในเชิงของการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากไม่ได้ ได้รับความเป็นธรรมและเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในหลายมาตรา ได้แก่ มาตราที่ 44, 46, 48, 56, 60, 70, 74, 76, 78, 79, 84, 282, 284 และ 290 ซึ่งประชาชนสามารถใช้สิทธิของตน ตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปของปัจเจกชนและในรูปขององค์กรตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นจากมาตราดังกล่าวข้างต้น เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

โคเฮน และอัพฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff) (2549) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออก ด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่ และสาเหตุของปัญหา ซึ่ง ในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง ของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาส หรือ ช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Ongoing Decision) เป็นการหาบุคลากร เข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงานเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิก ร่วมดำเนินการ การคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการ และแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมี ส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่จะเข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ พบว่า มีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้นผลประโยชน์จะไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ จะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วมด้วย

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self - Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไปและเป็นการประเมินผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นระยะ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2548) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางในการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับการพัฒนาหรือยอมรับประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินสรุปรวบยอด

ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์ (2545) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ร่วมคิด : สภาพปัญหาที่มีอยู่ และสาเหตุปัญหา
- 2) ร่วมวางแผน : วิเคราะห์สาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาทางเลือก
- 3) ร่วมดำเนินการ : ดำเนินงานตามโครงการและแผนกำหนดโครงการและแผนงาน
- 4) ร่วมติดตามประเมินผล : ประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะๆ และแก้ไข

อาร์นสไตน์ (Arnstein) (2545) กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทนั้นมีในหลายประการกล่าว คือ

1) การใช้สถาบันพื้นเมืองเป็นเครื่องมือที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ยกตัวอย่างในฟิลิปปินส์ จะมีสถาบันเก่าแก่ดั้งเดิมที่เรียกชื่อว่า อตอร์ (Ator) อยู่หลายแห่งในหมู่บ้าน อตอร์หนึ่ง จะประกอบด้วยครอบครัวหลายๆ ครอบครัว โดยมีหัวหน้าครอบครัวชายเป็นตัวแทน และคนที่มีอายุสูงสุดในอตอร์จะเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในอตอร์นั้นๆ

2) การปรึกษาหารือกับประชาชนก่อนที่จะทำอะไรซึ่งรวมถึงการอธิบายโครงการรัฐบาลให้ประชาชนทราบการทำสัญญาจ้างเอกชน การเป็นหุ้นส่วนและการจัดหาความช่วยเหลือจากเอกชน

3) การเกณฑ์เอาฝ่ายอื่นเข้ามาเป็นพวก (Cooptation) โดยยอมให้ประชาชนตั้งตัวแทน การแต่งตั้งผู้นำท้องถิ่นมาดำรงตำแหน่งของทางการ และการยอมให้ประชาชนสามารถตัดสินใจเลือกแผนใดแผนหนึ่ง มองในแง่นี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบทนั้นมีตั้งแต่การที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย การมีส่วนร่วมพอเป็นพิธีและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้สรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) มี 5 ระดับ คือ (1) ให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) (2) รับฟังความคิดเห็น

(Consult) (3) เกี่ยวข้อง (Involve) (4) ร่วมมือ (Collaboration) และ (5) เสริมอำนาจประชาชน (Empower)

แคสเปอร์สัน และเบรียแบท (Kasperson & Breitbat) (2549) ได้เสนอมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1) การกระทำโดยแต่ละบุคคลมิใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่มการแสดงออกของบุคคลในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จะแสดงถึงค่านิยมหรือการรับรู้และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ กิริยาที่ถือว่าการมีส่วนร่วม คือ กิริยาที่บุคคลแสดงต่อผลของการกระทำนั้นโดยตรง

2) ความถี่ของการกระทำซึ่งแสดงออกโดยร่วมกระทำบ่อยครั้งและมีระยะเวลาของกิจกรรมที่ยาวนาน มีความผูกพันและแรงจูงใจในการกระทำ

3) คุณภาพของการมีส่วนร่วมพิจารณาจากผลและผลกระทบของการกระทำในเบื้องต้น เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างในการยอมรับความสามารถ ยอมรับความคิดเห็น และมีการประเมินผล

American public health association (2540) จำแนกระดับความเข้มไว้ 3 ระดับ คือ

1) ระดับการตัดสินใจ (Decision - Making) ในระดับนี้จะเป็นการเข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเอง จึงถือว่าการมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นการรับผิดชอบด้วยตนเอง

2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้เป็นการให้ความร่วมมือในการวางแผนตามแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอกโดยร่วมกันเสียสละเวลา แรงงานและทรัพย์สิน เพื่อให้แผนงานนั้นประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้เป็นการยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริหารที่กำหนดไว้ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นการยอมรับบริการเท่านั้น

การพัฒนาโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โครงการพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนมักจะเป็นโครงการพัฒนาที่ล้มเหลว เพราะประชาชนขาดความสำนึกในการเป็นเจ้าของโครงการ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาตัดสินใจ การปฏิบัติ และรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ เช่น การวางแผน การติดตามผลงาน จึงเป็นการสร้างพลังอันมหาศาล ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น มิได้เป็นเพียงผลสำเร็จทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่ยังก่อให้เกิดผลสำเร็จทางจิตใจด้วย คือ การรู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีม การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความผูกพันรักใคร่หวงแหนท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญต่อการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่นในอนาคต

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจตุภาคี

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2563) สรุปข้อมูลโดยกลุ่มงานประสานความร่วมมือภาครัฐภาคเอกชน

1. BCG Model คืออะไร BCG Model เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อมกัน โดยเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งคำนึงถึง การนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไป กับการพัฒนาสังคม และการรักษาสິงแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยเปลี่ยน ข้อได้เปรียบที่ไทยมีจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขัน ด้วย นวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต “แข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน”

2. หัวใจสำคัญของ BCG Model BCG Model ได้ครอบคลุมห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของ 4 อุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ (1) เกษตร และอาหาร (2) พลังงานและวัสดุ (3) สุขภาพและการแพทย์ และ (4) การท่องเที่ยวและบริการ บูรณาการเข้าด้วยกัน

โดยมีหัวใจสำคัญ คือ การพัฒนาแบบคู่ขนาน ทั้งในส่วน “ยอดปิรามิด” ซึ่งหมายถึงผู้ประกอบการหรือเกษตรกร ที่มีความพร้อมสูง มีก าลังในการลงทุนด้านเทคโนโลยี พร้อมรับความเสี่ยง สามารถเข้าถึงความก้าวหน้า ทางวิทยาการระดับสูงสำหรับผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง มาก ๆ อาทิ สินค้าเกษตรมูลค่าสูง ส่วนประกอบ อาหารสุขภาพ ชีววัตถุ การแพทย์สมัยใหม่/แม่นยำ าสารเคมีชีวภาพมูลค่าสูงหรือการท่องเที่ยวมูลค่าสูงเฉพาะกลุ่ม ซึ่งกลุ่มนี้จะมีจำนวนน้อยแต่มีมูลค่าเพิ่มได้สูง สามารถเป็นกำลังสำคัญของเศรษฐกิจไทย ในอนาคต สำหรับในส่วน “ฐานปิรามิด” เป็นการยกระดับ “ผลิตภาพ” และ “มาตรฐาน” ให้กับผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดย่อม เกษตรกรรายย่อยและภาคชุมชน ซึ่งแม้ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงแต่ส่งผลกระทบสูง เนื่องจากเกี่ยวข้องกับ คนจำนวนมากที่เป็นรากฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยการพัฒนาทั้งหมดจะต้องเสริมความเข้มแข็ง ให้กับทุนทางสังคม อันได้แก่ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนทุนทาง ทรัพยากรธรรมชาติ ตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะขยายผลไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SEP for SDGs) ที่มุ่งพัฒนาโดยไม่ท าลายและเพิ่มโอกาสให้ทุกคน

3. กลไกการทำงานแบบจตุภาคีของ BCG Model หลักในการด าเนินงานร่วมกันระหว่างหลายภาคส่วนให้เป็นไปโดยมีเอกภาพและมีพลัง แต่ละภาคส่วน จะให้ความสำคัญกับทั้งการแข่งขันได้ในระดับโลกและการส่งต่อผลประโยชน์สู่ชุมชน และขับเคลื่อนโดยกลไก การท างานแบบจตุภาคี

(Quadruple Helix) ผ่านการผสมผสานพลังภาคเอกชน ภาครัฐ มหาวิทยาลัย และชุมชน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากพันธมิตรความร่วมมือในระดับโลก เพื่อเลือกรับ พัฒนาต่อยอด และปรับใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยมี 2 ส่วน คือ 4 การขับเคลื่อน X 4 การส่งเสริม (4 Drivers X 4 Enablers) โดยหน่วยงานเสนอกลไก คือ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะขับเคลื่อนศักยภาพ ของหน่วยงานภายใต้กระทรวง ทั้งในมิตินักวิจัย องค์ความรู้ และโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย โครงสร้าง พื้นฐานทางคุณภาพ (National Quality Infrastructure: NQI) และการส่งเสริมธุรกิจนวัตกรรมมาใช้เพื่อร่วม ขับเคลื่อนการท างานในรูปแบบจตุภาคีร่วมกับภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคการศึกษา และชุมชน

ตัวอย่างแพลตฟอร์มขับเคลื่อน BCG Model ในรูปแบบจตุภาคี

4. การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก

- การสนับสนุนให้เกษตรกรน าเทคโนโลยีสมาร์ทฟาร์มมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิต ซึ่งจะ ช่วยลดต้นทุนจากการลดการใช้ปุ๋ยและยาที่เป็นต้นทุนหลักของเกษตรกรไทย และยังได้ผลผลิต ที่ปลอดภัย ได้คุณภาพและปริมาณคงที่ตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งยังสามารถนำผลผลิต ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพคงที่มาแปรรูปให้มีมูลค่าที่สูงขึ้นได้อีกด้วย

- การสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น สารให้ความหวาน สารแต่งกลิ่นรส สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ พลาสติกชีวภาพ อาหารเสริมสุขภาพ ซึ่งจะ ช่วยดูดซับผลผลิตทางการเกษตรส่วนเกินในตลาด บรรเทาปัญหาาราคาตกต่ำในพืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญของไทย เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ยาง และปาล์ม

- การผลิตยาชีววัตถุ วัคซีน และชุดตรวจวินิจฉัยที่จ าเป็นได้เองภายในประเทศ ท าให้ผู้ป่วยเข้าถึงยาและ เวชภัณฑ์ที่มีราคาแพงได้เพิ่มขึ้น และลดการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์

- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่จากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และระบบบริหาร สถานที่ท่องเที่ยว โดยการน าเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยท้องถิ่นสร้างเนื้อหาการ

ท่องเที่ยว ตลอดจนบริหาร จัดการเส้นทาง และจำนวนนักท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพแหล่งใหม่ ที่กระจายนักท่องเที่ยวสู่เมืองรองหรือชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดเมืองน่าอยู่และน่าเที่ยวไปพร้อมกัน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญของเครือข่ายร่วมมือได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน สมาชิกและโครงสร้างของเครือข่าย การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก กิจกรรมของกลุ่มเครือข่าย การเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรเครือข่าย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

2.4.1 ความหมายของการป้องกันยาเสพติด

ประเสริฐ สุนทร (อ้างถึงในวิเชียร สุวรรณสิทธิ์, 2552) ได้ให้ความหมายของการป้องกันว่า หมายถึง การระงับการเกิดขึ้น เมื่อใช้กับยาเสพติดการป้องกันจึงครอบคลุมการจัดการศึกษา การออกกฎหมาย การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ หรืออีกนัยหนึ่งการป้องกันการใช้จ่ายในทางที่ผิด หมายถึงกระบวนการสร้างสรรค์ชนิดหนึ่งที่สูงขึ้นสำหรับส่งเสริมหรือลดความบกพร่องทางกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เป็นผลในการนำไปสู่การใช้สารเสพติดในทางที่ผิด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2536) กล่าวว่า การป้องกันยาเสพติดหมายถึง กระบวนการอบรม เลี้ยงดู และให้การศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยแก่บุคคลอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเกิดความรู้สึกลับมือตนเองสำนึกในคุณค่าความเป็นมนุษย์ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคคลได้รับประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของแต่ละบุคคล ตลอดจนได้รับการส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล และส่งเสริมให้บุคคลเกิดทักษะส่วนตัว ทักษะทางสังคม และทักษะการประกอบอาชีพ อันจะทำให้บุคคลรู้จักตนเองและเกิดทัศนคติต่อตนเองว่าชีวิตตนเองมีค่า

จากนันททัศนะที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การป้องกันยาเสพติด หมายถึงกระบวนการระงับ หรือป้องกันการเสพยาเสพติดโดยใช้กระบวนการอบรม เลี้ยงดู การจัดการศึกษา ตลอดจนการลดความบกพร่องทางด้านร่างกายและจิตใจและการส่งเสริมทักษะความสามารถของบุคคลให้เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์และเกิดความรู้สึกลับมือตนเอง

2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการป้องกันยาเสพติด

รูปแบบการป้องกันยาเสพติดในชุมชนแออัดในต่างประเทศ มีดังนี้

1.รูปแบบการป้องกันยาเสพติดเน้นระดับที่คัดสรร เป็นโปรแกรมที่พัฒนาจากความคิดของสถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐ และเอกชนเป็นหลัก โดยใช้หลักการป้องกันการใช้จ่ายสารเสพติดที่เน้นเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการผสมผสานความเข้มแข็งของครอบครัวร่วมกับการใช้

ศิลปวัฒนธรรมเสริมทักษะให้เด็กวัยรุ่น เพื่อลดความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่น (Kumpferl, et al., 1999) มีรายละเอียดดังนี้

1.1) รูปแบบการป้องกันที่ครอบครัว (Family – focus) เป็นรูปแบบเฉพาะกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและเด็กวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงสูง จึงต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของงานวิจัยที่นักวิชาการวิเคราะห์ขึ้น ดังเช่น 1.โปรแกรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว แนวคิดหลักของโปรแกรมคือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวมีผลต่อการป้องกันการใช้สารเสพติดจึงต้องการจัดทักษะให้แก่เด็กวัยรุ่นและครอบครัวเพื่อให้เกิดการปรับพฤติกรรม เด็กวัยรุ่นเกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างทักษะในการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติดแก่เด็กวัยรุ่น และลดปัจจัยในการติดยาเสพติดลงได้ อีกทั้งเชื่อว่ากลวิธีในการจัดโปรแกรมต้องอาศัยเทคนิคการสร้างสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวใช้หลักการกระจายอำนาจ สร้างทักษะการสื่อสารที่เป็นระบบภายในครอบครัว การจัดการปัญหาความขัดแย้ง และการสร้างเกราะป้องกันการใช้สารเสพติดในเด็กวัยรุ่นตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมของเด็กวัยรุ่น จะช่วยให้เด็กวัยรุ่นปลอดภัยจากการใช้สารเสพติดได้กระบวนการพัฒนาโปรแกรม เกิดจากการสังเคราะห์งานวิจัยแบบเมต้าของนักวิชาการหลายสาขาในมหาวิทยาลัยยูทาห์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของครอบครัวนำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมขึ้น ภายใต้การดำเนินงานของโครงการบริการสังคมของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ นักวิชาการสามารถเข้าถึงและให้บริการแก่ประชาชนในสังคมได้

วิธีการดำเนินโปรแกรม มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะครอบครัวของเด็กวัยรุ่นที่ติดยา โดยใช้เวลาดำเนินการประมาณ 14 สัปดาห์ และเริ่มดำเนินการจากโปรแกรมที่นักวิชาการวางแผนให้ครอบครัวและเด็กวัยรุ่นมีกิจกรรมร่วมกัน 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรกต้องสร้างความประทับใจซึ่งกันและกัน นำเด็กวัยรุ่นเข้าสู่กระบวนการรักษา ประเมินผลการรักษา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และใช้หลักการทักษะการสื่อสารเข้าสู่ทุกกลุ่ม ให้กิจกรรมแก่ครอบครัวเพื่อปรับทัศนคติการมองโลกในแง่ดี และเพิ่มพูนความสำคัญของครอบครัวมากขึ้น

จุดอ่อนของโปรแกรมคือ นักวิชาการไม่สามารถเข้าถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มเป้าหมายได้ และการมีส่วนร่วมในวิธีการดำเนินโปรแกรมแต่แรกเป็นจุดที่ทำให้โปรแกรมประสบความสำเร็จในระยะสั้น

2.2 รูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดโดยเน้นการใช้ศิลปะ โปรแกรมนี้ใช้ความมีศิลปะเป็นเครื่องมือในการประเมินทักษะการป้องกันยาเสพติดของเด็กวัยรุ่น โดยนำไปใช้ในชุมชนแออัดโดยเน้นการฝึกฝนทักษะการอยู่รอดในสังคม ดังเช่น

(1) โปรแกรมการป้องกันการใช้สารเสพติดด้วยการใช้ศิลปะและโปรแกรมฝึกสุนทรียะทางศิลปะ (Botvin, Schinke, Griffin, Diaz, Epstein, 1995)

แนวคิดหลักของโปรแกรม เป็นการฝึกอบรมและปรับทัศนคติเด็กวัยรุ่นด้วยงานศิลปะ มุ่งป้องกันและแก้ไขคุณลักษณะของพฤติกรรมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด โดยเชื่อว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะ การอยู่ร่วมกับคน การพัฒนาทักษะ ความไวทางวัฒนธรรม การมองโลกในแง่ดี การสร้างให้ครอบครัวและชุมชนรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้เป็นเกราะป้องกันที่สำคัญในการป้องกันการใช้สารเสพติดและสามารถสร้างรายได้ให้เด็กวัยรุ่นได้อีกด้วย

กระบวนการพัฒนาโปรแกรม โปรแกรมนี้สร้างจากฐานคิดความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อที่จะให้เด็กวัยรุ่นขึ้นชนศิลปวัฒนธรรมของเชื้อชาติตนเอง

วิธีการดำเนินการโปรแกรม ทีมผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านศิลปะที่ผ่านการฝึกฝนและมีประสบการณ์ในด้านที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างเช่น ครู นักศิลปะแขนงต่าง ๆ ผู้ที่มีประสบการณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ได้มาเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ โดยจัดโปรแกรมตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การสอนทำเซรามิก การสร้างภาพด้วยจินตนาการทางคอมพิวเตอร์ และการวาดภาพ การถ่ายภาพ โดยที่ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมในเชิงความรู้มาสอดแทรกการฝึกปฏิบัติ โปรแกรมนี้ต้องสร้างทัศนคติที่ดี ให้มองเห็นประโยชน์ของงานศิลปะเพื่อนำมาป้องกันการใช้สารเสพติด จากการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สภาพจิตใจดีขึ้น ลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมจะสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความชอบและความสนใจของแต่ละบุคคล ระยะเวลาของโปรแกรม 4 เดือน

ตัวอย่างของโปรแกรมการป้องกันที่ใช้ความมีศิลปะคือ งานวิจัยการฝึกอบรมสุนทรียะทางศิลปะ เน้นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของเด็กวัยรุ่นของชุมชนแออัด โดยจัดเป็นโปรแกรมทางการศึกษาที่ฝึกฝนทักษะทางด้านศิลปะร่วมด้วยกับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตในสังคมและสร้างความระมัดระวังในเรื่องของวัฒนธรรม และงานวิจัยอีกเรื่องเป็นการจัดกิจกรรมทางศิลปะจัดเป็นรูปแบบในการป้องกันการใช้สารเสพติดแก่เด็กวัยรุ่นในสถานพินิจได้ใช้การผสมผสานระหว่างศิลปะกับการจัดการสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

1) รูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดเน้นที่สมรรถนะทางสังคม รูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดเน้นที่สมรรถนะทางสังคม วิเคราะห์จากฐานคิดทฤษฎีติดดิน (Grounded theory) ร่วมกระบวนการทางสังคมที่สนับสนุนและเกี่ยวข้องกับสารเสพติด โดยนำเอาเรื่องราวสถานการณ์ชีวิตเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมาวิเคราะห์ตามบริบทของข้อมูลพื้นฐานที่อยู่เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดแก่เด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัด (Roberts, 1999) ดังนี้

(1) โปรแกรมการเชื่อมต่อความคิดสร้างสรรค์ (Creating Lasting Connections: CLC) แนวคิดหลักของโปรแกรม โปรแกรมนี้เน้นวัฏจักรของชุมชนเป็นหลักโดยให้บริการตามการเปลี่ยนแปลงตามพลวัตรของชุมชนที่เกิดขึ้น มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงได้

ตลอดเวลากระบวนการพัฒนาโปรแกรมเกิดจากหลักการติดต่อประสานงานโดยรูปแบบการป้องกันการ
ใช้สารเสพติดในชุมชนที่พัฒนาศักยภาพของสังคมของคนในชุมชน องค์กรกลางของหน่วยงานของ
รัฐบาลกลางจัดหาบริการให้แก่ชุมชนตามความต้องการของชุมชน

วิธีการดำเนินโปรแกรม เริ่มต้นจากการนำเด็กวัยรุ่นอายุ 11 – 15 ปีที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสูงต่อ
การใช้สารเสพติดทั้งสภาพครอบครัวที่อยู่อาศัย และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ มาวิเคราะห์เรื่องราวของชีวิต
พอที่จะตัดสินใจจำแนกแยกแยะและคัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดจากครอบครัว จากนั้นนำปัญหาที่ได้
ไปทำการวิเคราะห์สมรรถนะทางสังคมของครอบครัว การใช้ชีวิตสังคม เพื่อเพิ่มมิติในการมองสมรรถนะ
ทางสังคมได้รอบด้านในการป้องกันการใช้สารเสพติด เมื่อชุมชนทำความเข้าใจทุกแง่มุมแล้ว จึง
วิเคราะห์แนวทางในการป้องกันการใช้สารเสพติดร่วมกัน ซึ่งเงื่อนไขสำคัญคือครอบครัวและเด็กวัยรุ่น
ต้องฝึกวิเคราะห์แยกแยะปัญหาและการป้องกันการใช้สารเสพติด โดยมีทีมงานคอยช่วยกระตุ้นและ
สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างวัยรุ่น และครอบครัว

จุดอ่อนของโปรแกรม คือ ประสบการณ์ของชุมชนในการวิเคราะห์แยกแยะปัญหา เข้าใจ
ปัญหาร่วมกัน และต้องมีทีมงานที่เข้าใจบริบทของชุมชนในการที่จะกระตุ้นให้คิดอย่างที่ชุมชนเป็น

ทั้งนี้รูปแบบนี้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพครั้งแรกจากการทดลองที่ชุมชนแออัดของชาวแอฟริกัน
อเมริกันส่งผลให้เด็กวัยรุ่นและครอบครัวที่มีความเสี่ยงสูงมีสุขภาพที่ดีขึ้น ครอบครัวมีความเข้มแข็ง มี
การสนับสนุนซึ่งกันและกันในครอบครัว ทำให้ครอบครัวและเด็กวัยรุ่นสามารถดำรงชีวิตห่างไกลจาก
สารเสพติดได้

(2) โปรแกรมการศึกษาป้องกันด้วยโครงสร้างระบบนิเวศวิทยา (Structural Ecosystem Prevention Intervention Study: SEPI)

แนวคิดหลักของโปรแกรม เป็นโปรแกรมให้สุขภาพศึกษาที่ต้องการพัฒนาพื้นฐาน
ของครอบครัวและสัมพันธภาพของครอบครัวเป็นหลัก โดยรูปแบบนี้ส่งเสริมในเรื่องของสมรรถนะ
ทางสังคม การควบคุมตนเองการได้รับสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียน ตลอดจนการประเมิน
เบื้องต้นในเด็กวัยรุ่นจากผู้ดูแลหรือบิดามารดา (Szapoeznik, Pantin, Coatsworth, 2001) โดย
วิเคราะห์เชื่อมโยงกับหลักการของทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยาที่ใช้การสังเกตปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่
เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวของเด็กวัยรุ่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ระบบสนับสนุน เป็นเชิงเครือข่าย เพื่อให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว พ่อแม่ และเด็กวัยรุ่น

กระบวนการพัฒนาโปรแกรม โปรแกรมนี้เน้นการสอนสุขศึกษาของศูนย์การศึกษา
ครอบครัวประจำมหาวิทยาลัยไมอามี ที่เน้นการส่งเสริมศักยภาพทางสังคมการควบคุมตนเอง การ
สานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน จากหน่วยบริการวิชาการ ที่จะต้องให้การดูแลเบื้องต้นแก่ครอบครัว
ผู้ดูแล และเด็กวัยรุ่น

วิธีดำเนินการโปรแกรมใช้กับเด็กอายุ 12 ปี โดยมีตารางเวลาของโปรแกรมในทุก

วันที่ 7 11 16 20 25 และ 30 วัน โดยการให้ความรู้เรื่องการควบคุมตนเอง การสร้างสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว โรงเรียนและบุคคลอื่น การสร้างเครือข่ายในสังคม ทั้งนี้จะมีการติดตามและประเมินผลตามขั้นตอนที่กำหนด

1) รูปแบบการสานสัมพันธ์ภาพช่องว่างวัยบนพื้นฐานความคิด

(1) โปรแกรมการสานสัมพันธ์ภาพช่องว่างระหว่างวัย (Across ages) (Botvin, Schinke, Griffin, Diaz, Epstein, 1995) แนวคิดหลักของโปรแกรม เป็นโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการให้ความสำคัญกับบุคคลต่างวัย เด็กวัยรุ่น กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ระหว่าง 10 – 13 ปี โดยใช้หลักการจัดรูปแบบการจับคู่ในกลุ่มวัยต่างกันระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กวัยรุ่นมาทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและถือว่าการพัฒนารูปแบบการป้องกันการใช้เสพติดแก่เด็กวัยรุ่นในความคิดเชิงบวก กระบวนการพัฒนาของโปรแกรมเป็นบริการโปรแกรมการป้องกันการใช้สารเสพติดของศูนย์ข้อมูลสารสนเทศความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับสารเสพติดและแอลกอฮอล์ (The national clearinghouse for alcohol and drug information) ซึ่งสร้างจากฐานข้อมูลของงานวิจัยที่ทางหน่วยงานได้นำข้อมูล มาพัฒนาศักยภาพของโปรแกรมจนเป็นรูปแบบที่สามารถเสริมศักยภาพทางด้านสังคม ส่งเสริมความสามารถในการอยู่รวมระหว่างวัยต่าง ๆ ในการปรับพฤติกรรมเสี่ยงต่อสารเสพติดได้ วิธีการดำเนินการโปรแกรม มีการประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียน นำเสนอแก่ผู้ปกครองที่สนใจ และดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนสร้างทัศนคติในทางลบเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่ จากนั้นรับสมาชิกเข้าร่วมโปรแกรมซึ่งประกอบด้วยผู้สูงอายุและเด็กวัยรุ่น โดยผู้สูงอายุจะเป็นผู้ฝึกสอนจะทำหน้าที่กระตุ้นให้เด็กวัยรุ่นสร้างกิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้บทบาทของผู้สูงอายุจะเปรียบเสมือนผู้ฝึกหัดให้เกิดกระบวนการคิดและเรียนรู้ตามประสบการณ์ของผู้ดูแล และเด็กวัยรุ่นเองจะได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาตามความสามารถ เกิดการสร้างทักษะการป้องกันตนเองให้ห่างไกลสารเสพติดเพิ่มขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่มีผู้เสพติดสารเสพติดได้ นอกจากนั้นโปรแกรมนี้นำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เด็กวัยรุ่นจัดขึ้นด้วย ทั้งนี้โปรแกรมจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยผู้จัดการโปรแกรมที่มีความสามารถและจบการศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษาทางด้านการศึกษาและสังคมสงเคราะห์ หรือบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทีมงานที่จบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านการศึกษาพัฒนาบุคลากรเป็นผู้ฝึกหัด ประสานงานทั่วไป และมีเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในการสนับสนุนในการดำเนินโครงการ ทั้งนี้บุคลิกของทีมงานต้องมีเอื้อให้เกิดกิจกรรม มีความยืดหยุ่นสูง มีความอดทน มีการยอมรับง่าย และไวต่อปฏิกริยาตอบสนองในการดูแลโปรแกรม

2) รูปแบบการป้องกันทักษะชีวิต (Like Skills Training Program: LSTP)

(1) โปรแกรมการฝึกทักษะชีวิต (Urban health initiative, 2000) แนวคิดหลักของโปรแกรมเน้นการป้องกันที่โรงเรียนเป็นหลักโดยต้องการลดปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องด้วยเทคนิคในการ

สอนทักษะชีวิต บุคลิกภาพทั่ว ๆ ไปในสังคม เน้นทักษะทางสังคมในการต่อต้านการใช้ยาเสพติด มีทักษะในการจัดการตนเอง ทักษะการสร้างความเชื่อมั่นและการมีคุณค่าในตนเอง ทักษะการอยู่ในสังคมทั่วไปและทักษะการทำใจ ซึ่งผู้จัดต้องเสนอรูปแบบโปรแกรมให้มีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้รับบริการจะได้เลือกทักษะต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ

กระบวนการพัฒนาโปรแกรม เป็นโปรแกรมฝึกอบรมของโครงการของมหาวิทยาลัย คอร์เนลที่เริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลโดยวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นในสถาบัน การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด แล้วนำมาวิเคราะห์หาปัจจัยเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติด โดยถือว่าเป็นตัวแปรที่ชี้ถึงพฤติกรรมการใช้และไม่ใช้สารเสพติด จากนั้นจัดการวิเคราะห์ ปรับเปลี่ยนความรู้เดิมให้มีความชัดเจน เสริมทักษะการปฏิเสธที่จะทำให้เกิดประโยชน์ แล้วจัดเป็นโปรแกรมฝึกอบรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติด

วิธีการดำเนินการโปรแกรม มีการเปิดรับสมาชิกเข้าอบรม โดยเสนอเนื้อหาการฝึกอบรมที่หลากหลาย เช่น ทักษะการป้องกันด้านสังคม ทักษะการเสริมศักยภาพทางสังคม ทักษะการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจวัฒนธรรมในการดูแล ทักษะการอยู่ร่วมในสังคม ทักษะการจัดการปัญหาของตนเองที่รวมทั้งการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ทักษะในการต่อต้านการใช้สารเสพติด ทักษะทางสังคมทั่วไปและการปรับตัวในสังคม โดยมหาวิทยาลัยจัดตั้งศูนย์ประสานงานให้บริการตามสภาพปัญหาและความต้องการนอกจากนั้นโปรแกรมนี้ยังได้ผ่านการประเมินและปรับเนื้อหาในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้เป็นสมาชิกจะได้รับการฝึกอบรมถึง 3 ปี

(2) รูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดเน้นที่ชุมชน

1) โปรแกรมการป้องกันการใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่น (Adolescent Substance Prevention Program: ASAP) (Robinson, 2001)

แนวคิดหลักของโปรแกรม เป็นโปรแกรมสุขศึกษาที่ให้บริการความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นของการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าถึงเด็กวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่แสดงให้เห็นสภาพของร่างกายที่มีสุขภาพดีไว้

กระบวนการพัฒนาของโปรแกรม โครงการนี้เกิดจากแนวคิดของนักศึกษาแพทย์ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการแพทย์และทางสังคมให้ไปด้วยกัน จึงนำประเด็นการให้ความรู้เรื่องการป้องกันการใช้สารเสพติดแก่เด็กวัยรุ่นเรื่องสรีระวิทยาของร่างกายเป็นสื่อในการทำความเข้าใจ

วิธีการดำเนินการโปรแกรม นักศึกษาแพทย์จัดโปรแกรมเดินทางไปยังชุมชน โรงเรียน โดยจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดกับพยาธิสภาพของการใช้สารเสพติด มีการพูดคุยเพื่อประเมินความกดดันทั้งภายนอกและภายในที่มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่น มีกิจกรรมพัฒนาโอกาสของเด็กวัยรุ่นในการปฏิเสธการใช้สารเสพติดแก่เด็กวัยรุ่น มีการสร้างโปรแกรมการป้องกันการใช้สารเสพติด

ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และชุมชนในลักษณะของเครือข่ายที่ติดต่อถึงกัน และมีการติดตามผลการให้ความรู้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ นักศึกษาแพทย์เข้าใจถึงบทบาทของเด็กวัยรุ่น มีทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กวัยรุ่น ซึ่งรูปแบบนี้ได้เคยนำไปทดลองใช้กับเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดที่รัฐชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา จะประสบความสำเร็จได้เช่นกัน

2) รูปแบบอื่น ๆ ที่ได้จัดให้ป้องกันการใช้สารเสพติดแก่เด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัด เช่น

(1) ศูนย์สุขภาพชุมชนเรนโบว์ (Rainbow community health center) เป็นการให้บริการด้านสุขภาพในลักษณะของการให้คำปรึกษาในชุมชนโดยเฉพาะในเรื่องการป้องกันใช้สารเสพติด โดยเข้าไปในชุมชนเพื่อดูแลสุขภาพของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดที่มีรายได้น้อย (Grzybowski, Deardoff, Boyd, 2001)

(2) สมาคมการศึกษาสุขภาพจิตสำหรับเพศชาย (The Society for the Psychological Study of Men and Masculinity: S.P.S.M.M) (Kiselica, 2001) เป็นมุมให้บริการสุขภาพตามความต้องการของคนในชุมชนแออัด โดยใช้หลักการดูแลแบบองค์รวมคือ มีเจ้าหน้าที่สุขภาพและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพร้อมตรวจสุขภาพเคลื่อนที่เข้าไปในชุมชนแออัดโดยจัดมุมบริการตรวจสุขภาพอย่างครอบคลุม ทุกกลุ่มวัยตามความต้องการ และเน้นการให้บริการด้านการป้องกันการใช้สารเสพติด ในเด็กวัยรุ่นซึ่งบริการที่ได้รับดังตัวอย่าง เช่น การให้คำปรึกษาในวันหยุดพักผ่อน การให้บริการนันทนาการ การให้คำปรึกษาทางาน ให้คำปรึกษาเรื่องทั่วไปตามสภาพปัญหา ให้บริการตรวจรักษาฟรี ให้คำปรึกษาเรื่องกฎหมาย และให้บริการรับส่งถึงสถานบริการ

ดังนั้นจากการวิเคราะห์รูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดของต่างประเทศพบว่า แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดส่วนใหญ่เป็นการให้คำปรึกษา การให้ความรู้ ให้สุขภาพศึกษาที่มาจากความคิดของคนนอกที่เป็นสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน องค์กรอิสระ แต่บางโปรแกรมนำศักยภาพของคนในมากระบวนการพัฒนาโปรแกรมโดยร่วมคิด แยกแยะสภาพปัญหาและพัฒนารูปแบบการป้องกัน ซึ่งวิธีการดำเนินการของรูปแบบต่าง ๆ ส่วนใหญ่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างครอบคลุมทุกฝ่ายทั้งเด็กวัยรุ่น ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจุดอ่อนของรูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดในต่างประเทศที่นำไปใช้ในชุมชนแออัดยังคงเป็นฐานความคิดจากวิชาชีพและสถาบันการศึกษา โดยขาดการคำนึงถึงมุมมองของคนใน สภาพสังคมวัฒนธรรม และกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.4.5 แนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2564 เรื่อง แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565

ส่วนที่ 1 ความเชื่อมโยงของแผนแต่ละระดับ

แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 เป็นแผนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดรองรับประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยนำแนวทางการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด แนวทางใหม่ที่เป็นผลสืบเนื่อง จากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยปัญหา ยาเสพติด โลกค.ศ. 2016(UNGASS 2016) ซึ่งมีการทบทวน นโยบายควบคุมยาเสพติด การให้ความสำคัญกับ ด้านสาธารณสุข การจัดทำมีนโยบายทางเลือก และการลงโทษ ที่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด มาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของประเทศไทย การดำเนินการ ตามกรอบดังกล่าวสอดคล้อง เชื่อมโยงกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง แผนการ ปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านกระบวนการยุติธรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิบัติการ ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 - 2565 แผนปฏิบัติการ ด้านอื่น ๆ และมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้อง

ความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามนโยบายของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 เป็นแผนระดับ 3 ตามนโยบาย ของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 แผน ระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 ดังนี้

1. แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

ประเด็นยุทธศาสตร์ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 เป็นกรอบการแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ คือ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับ และมีตัวชี้วัด คือ ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ โดยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอยู่ภายใต้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง มุ่งแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน เพื่อให้ปัญหาเดิมที่มีอยู่ ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จนยุติลง หรือไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติรวมทั้งให้การบริหาร และ

การพัฒนาบ้านเมืองเดินหน้าไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2. แผนระดับที่ 2

แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนระดับที่ 2 ดังนี้

2.1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง

เป้าหมาย ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น

การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง

จากกรอบแนวคิด “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้กำหนดเป้าหมายสำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข โดยบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยได้อย่างแท้จริง แก้ไขปัญหาเดิมและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น รวมทั้งพัฒนา ศักยภาพของหน่วยงานด้านความมั่นคง บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในและต่างประเทศ และพัฒนา ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการ และขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงของประเทศให้อำนาจต่อการดำเนินการของ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านอื่น ๆ ในการจะขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดถือเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุน เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง นั่นคือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และการพัฒนาประเทศ แนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ ตัวชี้วัด ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันดีขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2565 การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 ใช้แนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ตามแผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง กล่าวคือ มุ่งยึดแนวคิดการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดตั้งแต่ต้นทาง - กลางทาง - ปลายทาง ในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ

(1) พื้นที่แหล่งผลิต ภายนอกประเทศใช้การสร้างร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อ

กีดกันและยุติบทบาทแหล่งผลิตภายนอกประเทศ ด้วยการอาศัยงานการข่าว การปฏิบัติการข้อมูล ข่าวสาร และการพัฒนาพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตามแนวชายแดน รวมไปถึงการ สกัดกั้นสารตั้งต้น เคมีภัณฑ์อุปกรณ์การผลิต และนักเคมีไม่ให้เข้าสู่แหล่งผลิต

(2) การสกัดกั้นการนำเข้าส่งออกยาเสพติดทั้งทางบกทางเรือและทางอากาศโดย อาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ สนับสนุนการสกัดกั้นตาม จุดตรวจ/จุดสกัด ของเส้นทางคมนาคมและ พื้นที่ตอนใน

(3) การปราบปรามกลุ่มการค้า ยาเสพติดโดยมุ่งเน้นการทำลายโครงสร้างการค้ายา เสพติด ผู้มีอิทธิพล และเจ้าหน้าที่รัฐที่ปล่อยปละละเลยทุจริต หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดผ่าน ทางการบูรณาการด้านการข่าว การสืบสวนทางเทคโนโลยีการสืบสวน ทางการเงินและสกุลเงินดิจิทัล รวมไปถึงการปราบปรามยาเสพติดในแหล่งพักเก็บยาเสพติดภายในประเทศ

(4) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดนโดยใช้กลยุทธ์ การพัฒนาทางเลือกเพื่อพัฒนา พื้นที่และประชาชนตามแนวชายแดนและพื้นที่พิเศษที่มีปัญหา ยาเสพติดด้วยการสลายโครงสร้างปัญหาและบูรณาการ การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ตามแนวพระราชดำริหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงาน “เข้าใจเข้าถึงพัฒนา” และศาสตร์พระราชาสั่งเป็น กรอบการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและลดปัญหาเชิงโครงสร้างหรือปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติดและ สร้างอาสาป้องกันการใช้ยาในทางที่ผิดในหมู่บ้านตามแนวชายแดน

(5) การป้องกันยาเสพติด ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรมโดย การปลูกฝังค่านิยมและองค์ความรู้ที่เหมาะสมอันจะส่งผล ต่อความคิดและโน้มน้าวให้เกิดความเห็นที่ คล้อยตามอย่างถูกต้อง

(6) การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยการเสริมสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการไม่เข้า ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

(7) การดูแลผู้ใช้ผู้เสพยาเสพติดให้เข้าถึงการบำบัดรักษาและการลดอันตราย หรือผลกระทบ จากยาเสพติดโดยการคัดกรองประเมินวินัจฉัยที่มีประสิทธิภาพ กำหนดแผนการดูแล และให้การบำบัดรักษา ที่เหมาะสมมีมาตรฐานพร้อมทั้งให้การติดตามช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพที่ ครอบคลุมทุกมิติตลอดจนการมีส่วนร่วม ของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ สามารถอยู่ร่วมในสังคมชุมชนได้อย่างปกติสุขและเท่าเทียม

2.2 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านกระบวนการยุติธรรม

เป้าหมาย การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในแต่ละขั้นตอนเป็นไปอย่างโปร่งใส แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และเข้าถึงง่ายโดยเสมอภาค

ตัวชี้วัด อัตราส่วนของจำนวนกระบวนการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนและการตรวจสอบความคืบหน้า

ค่าเป้าหมายปี พ.ศ. 2565 ร้อยละ 100 ของจำนวนกระบวนการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีการกำหนด ระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนและการตรวจสอบความคืบหน้า

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 28 กำหนดให้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2559 ให้ยังคงใช้ได้ต่อไป ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความ มั่งคั่งและยั่งยืน

เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์ที่ 4 ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้าน ความมั่นคงในกลุ่มประเทศ สมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาชาติในการป้องกันภัยคุกคาม ในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการรักษา ผลประโยชน์ของชาติ

แนวทางการพัฒนาที่ 2 การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อ เตรียมความพร้อมในการรับมือ ภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ

ข้อที่ 3.2.7 ดำเนินบทบาทเชิงรุก และใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศทั้ง ระดับภูมิภาคและพหุภาคี เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของไทย ตลอดจนเสริมสร้างขีด ความสามารถแลกเปลี่ยนและเรียนรู้แนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศและร่วมมือในการรับมือกับภัยคุกคามด้าน ความมั่นคงระหว่างประเทศ เช่น ปัญหายาเสพติด การก่อการร้าย การโยกย้ายถิ่นฐาน การลักลอบ เข้าเมือง การค้ามนุษย์ ความมั่นคงด้านไซเบอร์ ภัยพิบัติ โรคระบาด โรคติดต่อร้ายแรง โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่น ๆ

2.4 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565)

แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติที่ 10

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

รองรับนโยบายที่ 5 สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ รองรับนโยบายที่ 8 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง และสังคมไทยมีความปลอดภัยจากยาเสพติด

ตัวชี้วัด

1. ระดับความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. ระดับความสำเร็จของกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

กลยุทธ์

1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะการสกัดกั้น สารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ การควบคุมแหล่งผลิตภายนอกประเทศ และการผลักดันการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติสหประชาชาติ ว่าด้วยการพัฒนาทางเลือก

2. สกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ปราบปรามผู้ค้า และเครือข่ายยาเสพติด โดยการบังคับใช้กฎหมาย อย่างเคร่งครัด

3. บำบัดฟื้นฟูผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ตามสภาพการเสพติด รวมทั้งติดตามและให้ความช่วยเหลือดูแล ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูอย่างเหมาะสม

4. รมรงค์ให้เด็ก เยาวชน ผู้ใช้แรงงาน และประชากรกลุ่มเสี่ยง ตระหนักถึงโทษของยาเสพติด เพื่อป้องกัน การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาเสพติด ในระดับพื้นที่ โดยใช้กลไกประชารัฐ

5. ผลักดันความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

3.แผนระดับที่ 3 แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพ.ศ. 2563 – 2565 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2563 - 2565 เป็นแผนกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเสพติดและบูรณาการ การแก้ไขปัญหาพร้อมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องได้อย่างประสานสอดคล้องและบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้โดยมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติดอย่างยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในสังคมและความร่วมมือ

ระหว่างประเทศ”

เป้าหมาย “สถานการณ์ปัญหายาเสพติดได้รับการควบคุมจนไม่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ ประชาชนเมื่อสิ้นสุดแผนโดยดำเนินการลดจำนวนผู้ค้าผู้เสพและ สัดส่วนการกระทำผิดซ้ำในระดับพื้นที่”

ตัวชี้วัด

(1) สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด

(2) ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 - 2565 ประกอบด้วย 5 มาตรการ 9 แนวทางดังนี้ **3.1 มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ**

แนวทางที่ 1 ความร่วมมือระหว่างประเทศเชิงรุก

3.2 มาตรการการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย

แนวทางที่ 2 การสกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์

แนวทางที่ 3 การปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติด

3.3 มาตรการการป้องกันยาเสพติด

แนวทางที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดนและการ พัฒนาทางเลือก

แนวทางที่ 5 การป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม

แนวทางที่ 6 การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

3.4 มาตรการการบำบัดรักษายาเสพติด

แนวทางที่ 7 การดูแลผู้ใช้ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดให้เข้าถึงการบำบัดรักษาและการลดอันตราย หรือผลกระทบ จากยาเสพติด

3.5 มาตรการการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

แนวทางที่ 8 กิจการพิเศษ

แนวทางที่ 9 การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีวิธีการที่สามารถป้องกันยาเสพติดได้อีก คือ 1) การป้องกันตนเอง โดยการไม่ทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิดหากมีปัญหาหรือไม่สบายใจไม่ควรเก็บไว้ ควรปรึกษาพ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังอาจป้องกันโดยการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสามารถทำให้ป้องกัน

ตนเองให้พ้นจากยาเสพติดได้ 2) การป้องกันครอบครัว โดยช่วยกันสอดส่องบุคคลในครอบครัวไม่ให้อยู่เกี่ยวกับยาเสพติด อาจจะเป็นการอบรมสั่งสอนให้รู้ถึงพิษภัยยาเสพติดและโทษของยาเสพติดหรือการเลิกคบเพื่อน เป็นต้น

นเรนทร์ ตุนทะกิจ (2557) ได้รวบรวมแนวทางในการป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดแล้วเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่นอินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
2. เสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการทำให้เยาวชนตระหนักว่าชีวิตของทุกคนมีค่า ไม่ว่าจะต่อตนเอง ครอบครัว หรือชุมชน
3. มีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน กล่าวคือเยาวชนควรรู้ว่าตนเองมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง ซึ่งโดยปกติแล้วคนเราไม่ได้มีบทบาทหรือหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว แต่สามารถที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทหรือหน้าที่ไปตามสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม หรือบทบาททางสังคม
4. รู้จักคบเพื่อนที่ดีและสามารถที่จะกล้าปฏิเสธเพื่อนที่ชักชวนไปในทางที่ผิดหรือจะก่อให้เกิดความเสียหาย
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพราะในวันหนึ่งๆ เยาวชนอาจมีเวลาว่างมาก การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สามารถทำได้ด้วยการออกกำลังกาย ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน จัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เป็นต้น
6. รู้จักการแก้ไขปัญหาชีวิตในทางที่ถูก เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในชีวิตต้องใช้ความคิดสติปัญญา ไตร่ตรองปัญหาและวิธีการแก้ไขอย่างสุขุมรอบคอบ

กระทรวงมหาดไทย (2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ในปี 2559 ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 ที่ผสมผสานภายในกรอบแผนปฏิบัติการฯ ปี 2559 มี 8 ยุทธศาสตร์ ตามกรอบแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 คือ 1. ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายุสเสพ ผู้ติดยาเสพติด 3. ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม 4. ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด 5. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ 6. ยุทธศาสตร์สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด 7. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน 8. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ จาก 8 ยุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถจัดหมวดหมู่ยุทธศาสตร์ที่มีกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็น 4 ด้าน ด้วยกัน คือ

1. ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 7 การมีส่วนร่วมภาคประชาชน
2. ยุทธศาสตร์ด้านการบำบัดรักษายาเสพติด ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 2 การแก้ไขปัญหาค้าผู้ติดยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม
3. ยุทธศาสตร์ด้านการปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างประเทศ
4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 8 การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

จากยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้าน สามารถสรุปเป็นกรอบในการดำเนินงานได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ด้านที่ 1 ด้านการป้องกันยาเสพติดนั้นมีแผนการดำเนินงานดังนี้ สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และประชาชนทั่วไป โดยแผนป้องกันยาเสพติดมีทั้งหมด 6 แผน ดังนี้

1. แผนป้องกันยาเสพติด

1.1 แผนงานสร้างภูมิคุ้มกันในเด็กปฐมวัย โดยสร้างพื้นฐานภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีความสามารถของสมองในการบริหารจัดการชีวิต (Executive Function or EF) โดยสร้างความเข้าใจในทฤษฎี Executive Function ผ่านครูโรงเรียนอนุบาลและครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ

1.2 แผนสร้างภูมิคุ้มกันในสถานศึกษา

1.2.1 แผนสร้างภูมิคุ้มกันระดับประถมศึกษา

1.2.1.1 พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในระดับประถมศึกษา

1.2.1.2 สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่นักเรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนจากครูและวิทยากรในการสร้างความรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติด

1.2.1.3 สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ค่ายคุณธรรม ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

1.2.2 แผนสร้างภูมิคุ้มกันระดับมัธยมศึกษาและขยายโอกาส

1.2.2.1 สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ขยายโอกาส ผ่านกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน

1.2.2.2 สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ค่ายคุณธรรม ทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

1.2.2.3 พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต โดยจัดทำคู่มือค่ายทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติดให้แก่โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา

1.2.2.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดบทบาทและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไก/เครือข่ายแกนนำเยาวชน ครู ในโรงเรียนให้มีความต่อเนื่อง

1.2.2.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมายทุกแห่ง ขับเคลื่อนโครงการ TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษา

1.2.2.6 ดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยเน้นการสำรวจคัดกรอง นักเรียน นักศึกษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

1.2.3 แผนสร้างภูมิคุ้มกันระดับอาชีวศึกษา

1.2.3.1 สร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ค่ายคุณธรรม ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

1.2.3.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดบทบาท และสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไก เครือข่าย แกนนำเยาวชน ครู ในโรงเรียนให้มีความต่อเนื่องจริงจัง

1.2.3.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป้าหมายทุกแห่ง ขับเคลื่อนโครงการ TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษา

1.2.3.4 ดำเนินการจัดระเบียบรอบสถานศึกษา โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2.3.5 ดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยเน้นการสำรวจคัดกรองนักเรียน/ นักศึกษา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

1.2.4 แผนสร้างภูมิคุ้มกันระดับอุดมศึกษา

1.2.4.1 พัฒนาเครือข่าย/ชมรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมส่งเสริมการจัดกิจกรรมการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดของเครือข่ายอุดมศึกษา กลุ่ม/ชมรมนักศึกษา

1.2.4.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการเฝ้าระวังตรวจสอบในโรงเรียน เพื่อมิให้มีผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติด

1.2.4.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดบทบาทและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไก/เครือข่าย แกนนำเยาวชน ครู ในโรงเรียนให้มีความต่อเนื่องจริงจัง

1.2.4.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป้าหมายทุกแห่ง ขับเคลื่อนโครงการ TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษา

1.2.4.5 ดำเนินการจัดระเบียบรอบสถานศึกษา โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 แผนสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา

1.3.1 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาเยาวชนนอกสถานศึกษา ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การสร้างงาน สร้างอาชีพ การเรียนนอกระบบ กีฬา นันทนาการ และงานจิตอาสาต่างๆ โดยใช้ศูนย์เยาวชนในพื้นที่เป็นกลไกในการดำเนินงาน

1.3.2 ส่งเสริมบทบาทเยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ให้เป็นกลุ่มเยาวชนอาสาในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และทำงานบริการชุมชน เป็นกลุ่มเสี่ยงเป็นพลัง

1.4 แผนงานสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มแรงงาน

1.4.1 รณรงค์/เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานประกอบการ กิจกรรมที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 10 คนลงมา โดยมุ่งเน้นสถานประกอบการประเภทที่มีความเสี่ยงต่อปัญหากับยาเสพติด และอยู่ในพื้นที่ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด

1.4.2 ส่งเสริมสถานประกอบการ ให้มีระบบการจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามเกณฑ์โรงงานสีขาว และตามเกณฑ์มาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป

1.4.3 ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระหว่างสถานประกอบการ เช่น สวนอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมสีขาว ฯลฯ เป็นต้น

1.4.4 เผยแพร่ความรู้โทษพิษภัยของยาเสพติด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ

1.4.5 จัดกิจกรรม TO BE NUMBER ONE ในสถานประกอบการ

1.5 แผนงานป้องกันและสร้างการมีส่วนร่วมกลุ่มประชาชนทั่วไป โดยดำเนินการดังนี้

1.5.1 สร้างกระบวนการและพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

1.5.2 ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน/หมู่บ้าน ที่มีปัญหายาเสพติดมาก

1.5.3 ขยายหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1.5.4 พัฒนาความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน

1.5.5 ยกกระดับศูนย์การเรียนรู้กองทุนของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด /กรุงเทพมหานคร บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

1.6 แผนงานจัดระเบียบสังคม

1.6.1 บุรณาการการทำงานร่วมเพื่อวางแนวทางการปฏิบัติในการจัดระเบียบสังคม พร้อมทั้งนำคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 22/2558 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการมาใช้ในการกำหนดแผนการทำงาน

1.6.2 บุรณาการชุดปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมพื้นที่แหล่งมั่วสุ่มเพื่อตรวจสอบสถานบริการ สถานบันเทิง หอพัก ร้านเกมส์/อินเทอร์เน็ตในพื้นที่ความรับผิดชอบ มิให้ทำผิดกฎหมาย ตั้งแต่การสำรวจพื้นที่เสี่ยงและตรวจสอบการออกใบอนุญาตสถานประกอบการหรือสถานบริการ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

1.6.3 จัดระเบียบสังคม เพื่อควบคุมแหล่งมั่วสุ่ม เพื่อควบคุมอาชญากรรมและปัญหาเสพติด โดยเฉพาะรอบสถานศึกษา และชุมชน

1.6.4 จัดระบบข้อมูลกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อการจัดระเบียบสังคม

1.6.5 นำกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2556

1.6.6 ลดปัจจัยเสี่ยงในสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเสพติด เช่น ควบคุมการออกใบอนุญาตให้เข้มงวด ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการ สถานบันเทิง

1.6.7 ประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบการให้ความร่วมมือในการจัดระเบียบสังคม

1.6.8 เพิ่มพื้นที่เชิงบวกในเมือง หมู่บ้าน ชุมชน สำหรับเด็กและเยาวชน

2. แผนบำบัดรักษายาเสพติด

2.1 การนำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา โดยการประชาสัมพันธ์และเข้าถึงผู้เสพยาเสพติดในชุมชน เพื่อชักชวนและจูงใจให้ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา โดยปรับทัศนคติของผู้ติดยาเสพติดให้เป็นผลกระทบของการใช้ยาเสพติด การปรับทัศนคติของครอบครัว ผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการเพื่อให้เกิดการยอมรับปัญหา

2.2 คัดกรองผู้เสพติดยาเสพติด โดยจัดตั้งศูนย์เพื่อคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูฯ ในทุกอำเภอและเขต วางระบบการส่งต่อผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และในกรณีมีโรคติดต่อ/อาการทางจิตให้ดำเนินการส่งต่อเพื่อเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล พัฒนาเจ้าหน้าที่และบุคลากรผู้ทำหน้าที่ประเมินคัดกรองผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดให้ครอบคลุมพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่ประเมินคัดกรองสภาพการเสพติดในศูนย์เพื่อคัดกรองฯ และนำสู่การบำบัดฟื้นฟูอย่างเหมาะสม

2.3 การบำบัดรักษาและฟื้นฟูฯ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดด้วยระบบสมัครใจ โดยพัฒนาและกำกับกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักสูตรและมาตรฐานที่กำหนด พัฒนาศักยภาพ

เจ้าหน้าที่ และบุคลากรผู้ทำหน้าที่บำบัดรักษา โดยเฉพาะวิทยากรค่าย “ศูนย์ขวัญแผ่นดิน” ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีบุคลากรด้านสาธารณสุขเข้าร่วมดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาและฟื้นฟู รวมทั้งขยายศักยภาพการรองรับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของสถานที่ให้การบำบัดรักษา และฟื้นฟู โรงพยาบาลอำเภอ ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน โดยพิจารณาจัดหาให้มีการกระจายตัวของสถานที่ที่ครอบคลุมสภาพการแพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่

3. แผนการปราบปรามยาเสพติด โดยดำเนินการดังนี้

3.1 บูรณาการหน่วยงานร่วมสกัดกั้นยาเสพติดทุกหน่วย ทั้งชายแดนและตอนใน เพื่อคุมการลักลอบลำเลียง และนำเข้ายาเสพติดจากชายแดน จนถึงเส้นทางคมนาคมและระบบขนส่งที่เข้าสู่พื้นที่ตอนใน

3.2 สกัดกั้นยาเสพติดตามเส้นทางคมนาคมที่เป็นเส้นทางผ่านทางการลำเลียงยาเสพติดโดยบูรณาการการตั้งด่านถาวร จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดตรวจจุดสกัด ที่อยู่ในเส้นทางคมนาคมสายหลักและสายรอง รวมทั้งการดำเนินการตั้งจุดตรวจโดยปรับเปลี่ยนช่วงเวลาตามสถานการณ์และข้อมูลการข่าวที่เหมาะสม

3.3 ตรวจสอบการนำเข้ายาเสพติดแฝงกับระบบขนส่งทุกประเภท

3.4 สกัดกั้นยาเสพติด ณ ด่านศุลกากร ท่าอากาศยานนานาชาติ และท่าเรือระหว่างประเทศ

3.5 เสริมสร้างศักยภาพในการสกัดกั้นยาเสพติดโดยใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีที่ทันสมัย

3.6 ขับเคลื่อนกลไกโดยคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการศูนย์อำนวยการสกัดกั้นยาเสพติดอย่างบูรณาการ เป็นต้น

4. แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

4.1 พัฒนา ปรับปรุง ระบบบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดกรุงเทพมหานคร ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และพัฒนาบทบาทหน้าที่กระบวนการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

4.2 พัฒนาระบบการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ปี 2559 และกระบวนการจัดทำแผนและงบประมาณในระดับจังหวัด

4.3 กำกับ ติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานของแผนโดยคณะอนุกรรมการ

4.4 พัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติดในระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อชี้สถานการณ์ปัญหาเสพติด และพัฒนาระบบศูนย์ปฏิบัติการข้อมูล (War Room) ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

4.5 พัฒนารูปแบบ และแนวทางการพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบกำลังพลยาเสพติด เพื่อสร้างแรงจูงใจอย่างเป็นธรรม

4.6 พัฒนาการวิจัย พัฒนาการ และองค์ความรู้ด้านยาเสพติด ระบบข้อมูลเชิงปฏิบัติการ ฐานข้อมูลยาเสพติด

4.7 พัฒนาระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดอย่างบูรณาการ โดยใช้จังหวัดนำร่องเป็นจังหวัดต้นแบบ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกภาคส่วน โดยได้มาตรการในการแก้ไขในแต่ละระดับแตกต่างกัน และมาตรการหนึ่งที่เป็นหัวใจสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติดคือการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ค่ายคุณธรรม ทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นนโยบายหนึ่งที่กระทรวงมหาดไทยให้ความสำคัญเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ และป้องกันปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

ความหมายของเด็กและเยาวชน

เทิดไทย ศรีลัมพ์ (2536) อธิบายคำว่า เด็ก และเยาวชนไว้ว่าถ้ากล่าวตามความหมายโดยรวมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้ที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี การกำหนดอายุไม่เกิน 25 ปี เป็นเกณฑ์ที่นานาประเทศยอมรับ

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้กำหนดไว้ว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ เด็กที่อายุต่ำกว่านี้จะไม่มีความผิดอาญาเนื่องจากถือว่าเด็กยังไม่มีวุฒิภาวะไม่สามารถรู้ พิจารณาได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดังนั้นถ้าเด็กและเยาวชนไทยอายุตั้งแต่ 7 – 18 ปี กระทำความผิด ตามกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่กำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติอาวุธปืน พวกเขาต้องได้รับโทษทางอาญา แต่เนื่องจากรัฐบาลถือว่าบุคคลที่มีอายุ 17 – 18 ปี ยังเป็นผู้เยาว์ จึงปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแตกต่างจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

1)แนวคิดด้านสังคมวิทยาได้ให้ความหมาย วัยรุ่น เป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น อารมณ์อ่อนไหวง่าย เต็มไปด้วยความเพ้อฝัน มีอุดมคติสูงส่งมักจะมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี ดังนั้น ถ้าหากมีความผิดหวังหรือไม่ได้ดังที่ปรารถนาก็จะเสียใจมากไม่ค่อยเดินทางสายกลางเพราะถ้ารักก็จะรักสุดใจ ถ้าเกลียดก็จะเกลียดสุดใจเช่นกัน นอกจากนี้ยังต้องการให้เพื่อยอมรับ รักเพื่อต่างเพศ รักความเป็นอิสระ ต้องการความอบอุ่น เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ (2536) ได้อธิบายความหมายของเด็กและเยาวชนในด้านสังคมวิทยาไว้ว่า ด้านร่างกายก็เป็นวัยที่ร่างกายมีความเจริญเติบโต เช่น แขนขายาว ร่างกายสูงใหญ่ บางครั้งเด็กก็จะรู้สึกประหม่า วางตัวไม่ถูกเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ และไม่ค่อยสบายใจต่อร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น อวัยวะที่เติบโตขึ้น ถ้าเป็นผู้หญิงก็จะมีประจำเดือน ถ้าเป็นชายก็จะมีสเปิร์ม หรือลักษณะประจำเพศปรากฏเด่นชัดขึ้น เช่น หน้าอก ตะโพก เสียง ขน หนวด เป็นต้น ทำให้หญิงกับชายแตกต่างกันอย่างเด่นชัดโดยหญิงจะเติบโตเร็วกว่าชาย 2 ปี

เด็กวัยรุ่นมีอารมณ์อ่อนไหวได้ง่ายมักกังวลเรื่องสังคมและกลุ่มเพื่อนมาก มีการแสดงออกอย่างมาก จะเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่ใช่จะเป็นเด็กก็ไม่เชิงเริ่มจะรู้จักเพศตรงกันข้ามเริ่มคิดถึงอาชีพ และเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับชีวิตอยากมีอิสระ อารมณ์วัยนี้จะรุนแรงกว่าตอนเด็กทำอะไรมักจะใจร้อน อยากได้อะไรตั้งใจ และตัดสินใจง่าย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สงสัยในกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนทางสังคมและอยากลองดี

2) แนวคิดทางด้านจิตวิทยา

เทิดไทย ศรีลัมภ์ (2536) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในทางจิตวิทยาไว้ดังนี้ ทางด้านจิตวิทยาได้มีการแบ่งเด็กและเยาวชนไว้หลายพวก และเรียกชื่อต่าง ๆ กันไป เพื่อเป็นการสะดวกได้แบ่งตามอายุไว้ คือ

อายุ 1 – 2 ปี เรียกว่า วัยเด็กทารก

อายุ 2 – 6 ปี เรียกว่า วัยเด็กตอนต้น

อายุ 6 -10 ปี เรียกว่า วัยเด็กตอนปลาย

อายุ 10 – 12 ปี เรียกว่า วัยก่อนเข้าวัยรุ่น

อายุ 12 -20 ปี เรียกว่า วัยรุ่น

อายุ 20 -24 ปี เรียกว่า เยาวชนหรือวัยหนุ่มสาว

3) แนวคิดทางด้านกฎหมาย

ในประเทศไทยจะมีกฎหมายระเบียบหรือข้อบังคับในการดำเนินการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยกำหนดว่าผู้มีอายุเท่าใดเป็นเยาวชนหรือเรียกว่าเป็นอย่างอื่นย่อมแตกต่างกันไปแต่แต่ละแห่งมิได้ถือเป็นกฎเกณฑ์เหมือนกันหมด ดังนี้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้กำหนดความหมายไว้ดังนี้ “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปี บริบูรณ์ ส่วน “เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ ดังนั้น เด็กและเยาวชนที่อยู่ในอำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชน คือ บุคคลอายุเกินกว่า 7 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส เหตุที่กฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำกว่า ต้องมีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 บัญญัติว่า “เด็กอายุยังไม่เกิน 7 ปี บริบูรณ์ กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ” ซึ่งในการพิจารณาอายุที่อยู่ในอำนาจชำระคดีของศาลเด็กและเยาวชนศาลฎีกาได้ตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานว่าให้ถืออายุขณะฟ้องมิให้ถืออายุขณะที่กระทำผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1220/2496) ทั้งนี้เพราะถือว่าคดีเด็กมิใช่คดีอาญา วิธีการสำหรับเด็กที่ศาลเด็กสั่งใช้วิธีการที่ใช้บุคคลโดยจำกัดอายุ ดังนั้นเมื่ออายุเกินเกณฑ์ของศาลคดีเด็กและเยาวชน เหตุผลที่จะใช้จึงสมควรที่จะหมดไป ดังนั้นคดีที่จะฟ้องยังศาลคดีเด็กและเยาวชนได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดมีอายุขณะฟ้องยังไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ ฉะนั้นถ้าครบ 18 ปีบริบูรณ์เสียก่อน ก็ไม่อาจขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชนได้ ต้องไปขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชนได้ ต้องไปขึ้นศาลธรรมดาหรือศาลผู้ใหญ่แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติไว้ ดังนี้ มาตรา 5 คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่การกระทำผิดได้เกิดขึ้น

4) แนวคิดทางจิตวิทยา นักจิตวิทยาอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเอาไว้หลายทฤษฎี กล่าวคือ บางทฤษฎีเห็นว่าการกระทำความผิดนั้นอาจเกิดจากความผิดปกติของร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งอาจมีมาตั้งแต่กำเนิด หรือเกิดขึ้นภายหลังความเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะผลักดันให้อารมณ์ของบุคคลแปรปรวน ยิ่งเป็นเด็กและเยาวชนก็อาจจะทำให้เกิดการขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และมีพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมและคนรอบข้างและกระทำความผิดได้ง่าย ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่รุนแรง

5) แนวคิดทางชีววิทยา แนวคิดนี้มองว่าการที่คนกระทำความผิดนั้นเป็นผลมาจากความผิดปกติและความบกพร่องหรืออ่อนด้อยทางชีวภาพซึ่งจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนและส่งผลให้ก่อการกระทำผิดได้ ทฤษฎีในแนวคิดทางชีววิทยาประกอบได้ด้วยทฤษฎีอาชญากรโดยกำเนิด ที่มองว่าคนที่กระทำความผิดนั้นมีโครงสร้างของร่างกายและเกิดมาเพื่อการกระทำผิดโดยเฉพาะ

6) แนวคิดทางนิเวศวิทยา แนวคิดนี้มองว่าการกระทำผิดของคนนั้นเป็นผลมาจากระบบสถานะแวดล้อมในสังคม โดยทฤษฎีนิเวศวิทยาที่ถูกนำมาใช้อธิบายการกระทำอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีนิเวศวิทยาแห่งสำนักชิคาโก ของเบอร์เกส และทฤษฎีชอร์ว และแม็คเคย์ ได้ทำการศึกษาวิจัย โดยใช้ทฤษฎีนิเวศวิทยาเพื่อดูการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน พบว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีมากที่สุดในเขตผู้มีรายได้น้อยอาศัยหนาแน่น และแหล่งเสื่อมโทรม

7) แนวคิดความเชื่อในวงการอาชญาวิทยา แนวคิดนี้มองว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมมาจากคนใกล้ชิด โดยทฤษฎีที่อยู่ในแนวคิดนี้ ประกอบไปด้วยทฤษฎีความแตกต่างในการคบหาสมาคมหรือความสัมพันธ์ที่แตกต่าง ทฤษฎีการเลียนแบบ

8) แนวคิดจากความไร้ระเบียบในสังคม คือสถานะไร้กฎเกณฑ์ทางสังคม มีความสลับซับซ้อนเต็มไปด้วยความยากจน สมาชิกในสังคมขาดสิ่งยึดเหนี่ยวใจ ไม่เกรงกลัวกฎหมาย ทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือกระทำผิดเกิดขึ้นในสังคม

2.4.1 ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่า สาระวิชามีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยผู้สอนจะช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

ส่วนสาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21

การส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลักและสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลักสามารถทำได้ดังนี้

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูล

ข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ

การจัดทำแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ยึดกรอบของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ระบบมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards)

- 1.1 การใช้ข้อมูลความจริงจากกระบวนการสังเกตตั้งประเด็นคำถามจากแหล่งเรียนรู้ชุมชน เชื่อมโยงไปสู่สาระการเรียนรู้รายวิชา
- 1.2 การบูรณาการความรู้ และความเข้าใจของเนื้อหาสาระ
- 1.3 การสร้างทักษะการสืบค้น รวบรวมความรู้
- 1.4 การสร้างความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าแบบผิวเผิน
- 1.5 การสร้างความเชี่ยวชาญตามความถนัดและสนใจให้เกิดกับผู้เรียน
- 1.6 การใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

ระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills)

2.1 สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ อาทิ ความรู้ ความถนัดสาขาอาชีพ ทักษะคิดต่อการทำงานและอาชีพ

2.2 นำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียน มาปรับปรุงการแก้ไขงาน โดยใช้เครื่องมือวัดผลตามสภาพจริงการปฏิบัติ ทักษะคิด และความรู้

2.3 ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น คลังข้อสอบระบุตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา ระบุระดับชั้นพฤติกรรม

2.4 สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) และเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพ (Career Path) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

ระบบหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum & Instruction)

3.1 สอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือความรู้ที่ได้จากหลายสาขาวิชาประกอบกันของวิชาแกนหลัก

3.2 สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหาและสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based)

3.3 สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning :PBL)

3.4 บูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) จากชุมชนเข้ามาใช้ในสถาบันการศึกษา ตามกระบวนการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning: PBL

ระบบการพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Professional Development)

4.1 ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ

4.2 ใช้มิติของการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

4.3 ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบ
วิจารณ์ญาณ

4.4 สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียน สถิติปัญญา จุดอ่อน จุดแข็ง ในตัวผู้เรียน และสามารถวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

4.5 พัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น นำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์และจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้

4.6 ประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะและเกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้

4.7 แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้ โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสารให้เกิดขึ้น

ระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment)

5.1 สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล

5.2 สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

5.3 สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทโดยเฉพาะการเรียนแบบโครงการ

5.4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

รูปทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ทักษะการทำงานแห่งอนาคต 2020 (Future Work Skills 2020)สถาบันแห่งอนาคต (Institute for the Future หรือ IFTF) แห่งมหาวิทยาลัยพีนิคซ์ มีการจัดเสวนาเรื่อง Future Work Skills 2020 เพื่อคาดการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาได้ลงมติว่ามีทักษะสิบประการที่คนในยุคนี้และยุคหน้าต้องให้ความสนใจคือ

ความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูลในระดับสูง (sense-making) เพราะงานแรงงานส่วนใหญ่จะถูกยึดครองโดยเครื่องจักร แรงงานมนุษย์ต้องแข่งขันกันในงานที่ต้องการทักษะความคิดระดับที่สูงและซับซ้อนขึ้น

ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น (social intelligence)

ทักษะความคิดนอกกรอบและความคิดในเชิงปรับตัว (novel & adaptive thinking) ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง (cross-cultural competency)

ทักษะความคิดเชิงคอมพิวเตอร์ (computational thinking) หรือความสามารถในการย่อยข้อมูลจำนวนมหาศาล ทักษะเกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ธรรมดาจะกลายเป็นเรื่องล้ำสมัย และทักษะด้านสถิติ การคิดหาเหตุผลจากข้อมูลจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

ความเข้าใจในสื่อใหม่ (new-media literacy) หรือความสามารถในการเข้าใจ ประเมิน

วิเคราะห์ สังเคราะห์ สื่อที่หลากหลายรอบตัว

ความเข้าใจความแนวคิดจากหลายสาขาอาชีพ (transdisciplinarity) เพราะปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นในโลกปัจจุบัน เราจึงต้องการบุคลากรจากหลากหลายสาขาอาชีพ พุดง่ายๆ คือต้องรู้จักในสาขาตนเองและรู้กว้างในสาขาอื่นไปพร้อมๆ กัน

ความสามารถในการนำเสนอและออกแบบงาน (design mindset)

ความสามารถในการบริหารความจำ (cognitive load management) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยจัดการจัดเก็บและนำข้อมูลมาใช้ สมองมนุษย์ไม่ได้วิวัฒนาการมาเพื่อจะทำความเข้าใจกับข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาลและรวดเร็วอย่างในปัจจุบัน คนที่รับข้อมูลข่าวสารจนเกินพอดี หรือรับจนไม่สามารถจะรับได้ก็เกิดอาการกรดไหลย้อน คลื่นไส้ หรือมีนงกับปริมาณข้อมูลจนสมองหยุดทำงานความสามารถในการทำงานร่วมกันในสิ่งแวดล้อมเสมือน (virtual collaboration) นั่นคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยงานที่ต้องติดต่อสื่อสารระยะไกลกับทีมงานทั่วโลก

กล่าวโดยสรุป สถาบันการศึกษาไทยต้องเตรียมคนให้พร้อมเพื่อผลิตแรงงานที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 การสร้างคนในอนาคตที่มีความสามารถในการใช้และเลือกใช้แต่ไม่ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี การเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบยิ่งสำคัญมากในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่จะสร้างโลกให้น่าอยู่ รวมถึงทักษะอื่นๆ เช่น ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นชาวต่างชาติความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเลือกใช้ข้อมูล ความคิดวิเคราะห์ ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ตัดสินจากเหตุผล ไม่ใช่อคติ อารมณ์ หรือเอาพวกพ้องเป็นสำคัญ ทั้งหมดนี้ก็เป็นเป้าหมายของแรงงานในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน การปลูกต้นกล้าทางปัญญาตามทักษะแห่งอนาคตใหม่ของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เครือข่าย P21 ได้ให้แนวทางรวมถึง Future Work Skills 2020 ที่ IFTF ได้เสนอไว้นั้นน่าจะพอเป็นพื้นฐานให้สถาบันการศึกษาจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในเนื้อแท้และตัวตนของแรงงานในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องเติบโตในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณถ้าทำได้สำเร็จประเทศไทยจะก้าวกระโดดและแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้อย่างแน่นอน

2.4.2 ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิชวิจารณ์ พานิช (2555) ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมทั้งชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคม

ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิธีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C

3R คือ Reading (อ่านออก), (W)riting (เขียนได้), และ (A)rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา)

Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม)

Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์)

Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

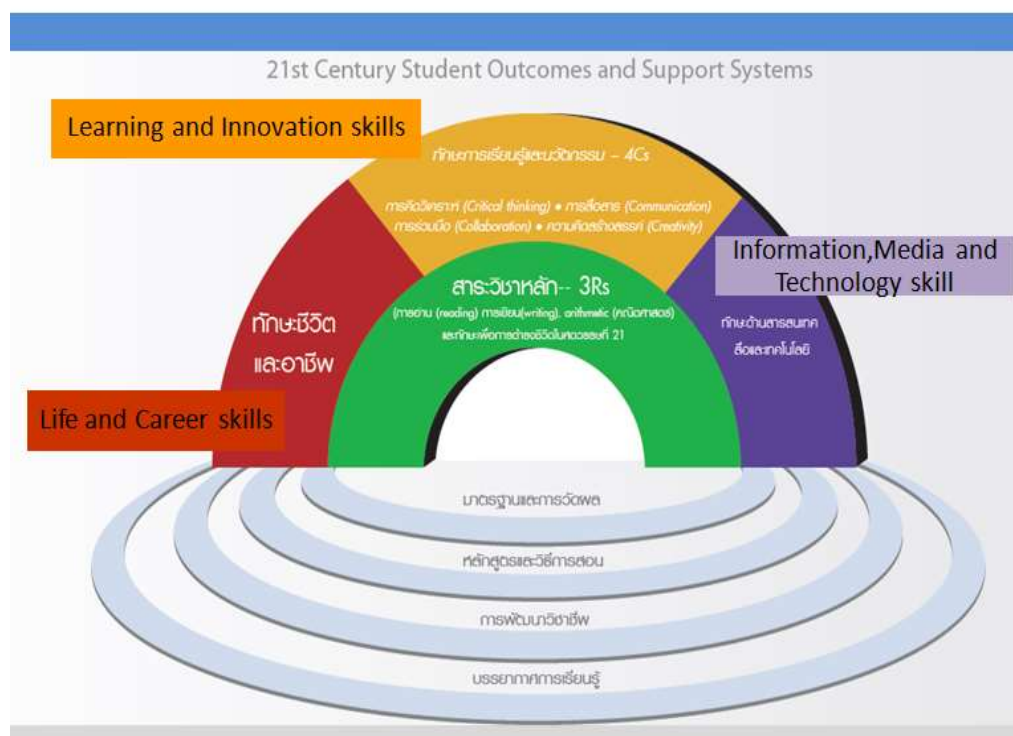
Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ)

Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงถึงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework) (<http://www.qlf.or.th/>)

เป้าหมายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้คิด วิเคราะห์ เรียนรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับ ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ปีแห่งการรวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษาเป็นผลสำเร็จ จึงขอเสนอเป้าหมายมุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะที่จำเป็นสำหรับ ศตวรรษที่ 21 โดยภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งไปพ้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีเดียวกัน ดังนี้ - ให้ผลการจัดอันดับการศึกษาไทย ผลการทดสอบ PISA ของไทย ให้อยู่ในอันดับที่ดีขึ้น - ให้สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาต่อสามัญเพิ่มขึ้นเป็น 50 : 50 - ให้มหาวิทยาลัยไทยติดอันดับโลกมากขึ้น - ให้มีการกระจายโอกาสและเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ โดยเน้นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ จัดและ สนับสนุนการศึกษามากขึ้น คือวงการการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาของรัฐทั้งหมด ต้องมีความเข้าใจ ร่วมกันว่า การศึกษาของภาคเอกชนเป็นก ลังสำคัญของประเทศ

กล่าวโดยสรุป การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวน ทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและ โลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนกรเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ - ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความ เชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญ ำเป็นการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการ ที่จะพัฒนานักเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับ อนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข

ทักษะชีวิต สิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นศตวรรษที่ 21

มูลนิธิยูวพัฒน์ (2563) ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของโลกดิจิทัล ทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เป็นยุคที่โลกต้องการผู้ที่สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากทักษะทางด้านนวัตกรรม ทักษะทางด้านอาชีพ และทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารแล้ว “ทักษะชีวิต” เป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นกับวัยรุ่นในศตวรรษที่ 21 เพราะนอกจากวัยรุ่นจะต้องเป็นผู้มีความรู้แล้ว วัยรุ่นยังต้องเป็นผู้มีทัศนคติและจิตใจที่มั่นคง

เพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง

ทักษะชีวิตช่วยให้วัยรุ่นอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย

ทักษะชีวิตเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัว พร้อมการเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) จึงให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ (ทัศนคติ) และทักษะซึ่งสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ตัวให้บุคคลอยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ทักษะชีวิตได้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมโลกเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองโดยการใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองอย่างเหมาะสม ทักษะชีวิตจึงประกอบด้วยทักษะต่างๆ ที่ส่งผลให้คนรู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งการรู้จักยับยั้งชั่งใจ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลและเลือกดำรงชีวิตในทางที่เหมาะสม

ทักษะชีวิตสำคัญสำหรับวัยรุ่นอย่างไร

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยของการเจริญเติบโตและมีการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เป็นช่วงระยะเวลาในการเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการเติบโตทางด้านจิตใจอย่างรวดเร็วและเป็นที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกมากกว่าพ่อแม่หรือครอบครัว มีความคิดเป็นอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ เต็มไปด้วยจินตนาการและกล้าท้าทายตนเองให้ลองทำสิ่งใหม่ เป็นวัยของการลองผิดลองถูก วัยรุ่นจึงเป็นวัยจุดเปลี่ยนของชีวิตและเป็นช่วงเวลาในการพัฒนาศักยภาพด้านดีของตนเอง เป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และการเสริมสร้างทักษะทางด้านสังคม

ทักษะชีวิตที่วัยรุ่นควรฝึกฝน

ทักษะชีวิตคือสิ่งที่ “ต้องฝึกฝน” ทักษะชีวิตเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเพิ่มขีดความสามารถของวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นรู้จักรับมือกับชีวิตในหน้าที่ของตนเอง เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นความสามารถในการปรับตัวและพฤติกรรมเชิงบวกที่ช่วยให้วัยรุ่นสามารถจัดการกับความต้อการและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ มีความหวังและหาโอกาสในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ยากลำบาก สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้จักเอาใจใส่ผู้อื่น และสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กำหนดทักษะชีวิตไว้ 10 ทักษะ ได้แก่

1. ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพหรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ
2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจจนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไขได้
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในทางความคิดซึ่งจะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีการคิดแบบสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกต่างๆรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสามารถช่วยให้วัยรุ่นตระหนักและประเมินผลสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของตนเอง เช่น การรู้จักคุณค่าในตนเอง การจัดการกับความกดดันจากเพื่อนๆ หรือการรับข้อมูลจากสื่อต่างๆ
5. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็น

ความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การตักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ

6. ทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน สามารถรักษาสัมพันธ์ภาพไว้ได้ยืนยาว

7. ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดีข้อด้อยของตนเอง รู้ความต้องการและสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้อยู่ในใจตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่างๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่นๆ เช่นการสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์ภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

8. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สีผิว อาชีพ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้อาจยอมรับบุคคลที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยกว่าหรือได้รับความเดือดร้อน

9. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธและความโศกเศร้า ที่ส่งผลทางลบต่อร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม

10. ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียดเพื่อให้เกิดพฤติกรรมในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

ทักษะชีวิตทั้ง 10 ทักษะนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ ต้องอาศัยการฝึกฝน ซึ่งการจะเป็นวัยรุ่นที่พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณลักษณะที่ดีนั้นต้องฝึกตนเองให้มีจุดแข็งในด้านทักษะการวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการปฏิบัติตนที่เหมาะสม รู้จักที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง และพร้อมที่เผชิญหน้าและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น อีกทั้งมีความพร้อมที่จะจัดการกับชีวิตของตนเอง

วัยรุ่นจะฝึกทักษะชีวิตได้อย่างไร

ฝึกทักษะการตัดสินใจ (Decision making) สรุปประเด็นปัญหา > จัดการกับความรู้สึกของตนเอง (ใช้เหตุผลไม่ใช่อารมณ์) > ไม่ควรรับข้อมูลมากเกินไป (พิจารณารับข้อมูลที่สำคัญ) > พิจารณาทางเลือกหลายๆ ทาง > คำนึงถึงผลดี ผลเสีย > ตัดสินใจเลือกที่จะเลือกแบบใด

ฝึกทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving)

กำหนดปัญหาที่ชัดเจน (ปัญหาที่แท้จริงคืออะไร) > กำหนดเป้าหมาย (ต้องการทำอะไรให้สำเร็จ ต้องการค้นพบอะไร) > รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาให้ได้มากที่สุด > วิเคราะห์ข้อมูล > หาวิธีแก้ไขที่เป็นไปได้ > ประเมินวิธีแก้ปัญหาและเลือกจะใช้วิธีใด > ทำตามแผนที่วางไว้ > ประเมินผลลัพธ์ > ปรับวิธีการแก้ปัญหา (ถ้าปัญหายังไม่คลี่คลาย)

ฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)

อ่านให้เยอะ > ร่วมมือกับผู้อื่นที่เข้าใจปัญหาหรือสิ่งที่เราอยากทำ >คุยกับผู้อื่นที่แตกต่างจากเรา > ยอมรับและเรียนรู้จากความล้มเหลว > รู้จักทำแผนที่ความคิด (Mind map) > พาตัวเองออกไป “นอกกรอบความคิดเดิมๆ” เริ่ม ลงมือทำสิ่งใหม่ๆ

ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)

รู้จักตั้งคำถาม > ไม่ควรเชื่อข้อมูลจนกว่าจะได้วิเคราะห์ด้วยตนเอง > รู้จักคิดคาดการณ์ล่วงหน้า > เอาตัวเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่น (เอาใจเขามาใส่ใจเรา) > แบ่งเวลาอย่างน้อยวันละ 30 นาที เพื่อทำกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสมอง

ฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)

เข้าใจว่าการสื่อสารคืออะไร (คือกระบวนการถ่ายทอดสัญญาณ/ข้อความ ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารผ่านวิธีการต่างๆ) > กล้าพูดในสิ่งที่ตัวเองคิด > สบตาผู้รับสาร > แสดงทัศนคติหรือมุมมองที่เป็นประโยชน์ > รู้จักที่จะตั้งใจฟัง > พูดชัดถ้อยชัดคำและใช้ภาษาถูกต้อง

ฝึกทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship)

ใส่ใจเอาใจใส่ผู้อื่น > นับถือผู้อื่น นับถือตนเอง > มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน > มีความยืดหยุ่น > ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ความคิด ความรู้สึก

ฝึกทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness)

รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง > ไม่บิดเบือนความรู้สึกของตนเอง (โกรธ ไม่ชอบ อิจฉา)

> ให้เวลากับตัวเองในการพัฒนาอารมณ์ > รู้ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง ยอมรับข้อด้อยและพร้อมจะพัฒนา > เรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองตามความเป็นจริงที่เป็น

ฝึกทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy)

หยุดคิดว่าเราเข้าใจทุกคนเป็นอย่างดี > นั่งเพื่อรู้จักที่จะฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ > ถามเพื่อต้องการที่จะทำความเข้าใจเพิ่มเติม > จับใจความเพื่อให้เข้าใจตรงกัน > แบ่งเวลา พุดคุย เปิดประสบการณ์กับคนวัยต่างๆ หรือคนที่แตกต่างจากเรา

ฝึกทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion)

เมื่อกำลังมีความรู้สึกในทางลบให้หยุดสิ่งที่กำลังทำอยู่และอยู่กับปัจจุบัน > หายใจลึกๆ > ยิ้ม > หยุดคิดว่า “ไม่มีอะไรจะแย่ไปกว่านี้อีกแล้ว” เพราะจะยิ่งทำให้ความคิดในทางลบยากเกินกว่าจะควบคุม > หยุดคิดแบบเหมารวมว่า “มันจะต้องเป็นแบบนี้แน่นอน” > ฝึกที่จะรักตัวเองให้มากๆ หยุดคิดว่าความสำเร็จคือคำว่าชนะ > มีเมตตาต่อตัวเอง เข้าใจว่าความเจ็บปวดและความทรมานเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเผชิญ > ฝึกมีสติอยู่กับปัจจุบัน > จินตนาการถึงอนาคตที่เราจะสามารถทำมันให้ดีที่สุด เพื่อเพิ่มความรู้สึกทางบวกให้กับตัวเอง

วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลรู้จักเลือกใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม

และมีความสุขในสังคมฝึกทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress)หาสาเหตุของความเครียด > สำรวจความถี่ของความเครียดว่าเกิดขึ้นบ่อยแค่ไหน สถานการณ์ใดที่ทำให้เกิดความเครียด > จัดอันดับความเครียดที่ส่งกระทบกับเรามากที่สุด > วางแผนเพื่อขจัดความเครียด > เผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่ทำให้กังวล > ขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้าง > หาเวลาพักผ่อน

กล่าวสรุป วัยรุ่นในศตวรรษที่ 21 นี้ คงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วได้ เพราะฉะนั้นการฝึกฝนให้ตนเอง มีภูมิคุ้มกันย่อมส่งผลให้วัยรุ่นยุคนี้สามารถอยู่ใน ความสุขและสามารถพัฒนาตัวเองให้ก้าวไปสู่ยุคสมัยแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทักษะชีวิต ไม่ใช่เรื่องยากที่วัยรุ่นจะฝึกฝน เพียงแต่เราต้องเชื่อว่าทักษะชีวิตมีประโยชน์กับเรา และใช้เวลาในการพัฒนาทักษะ ต่างๆ ให้กลายเป็นจุดแข็ง และพยายามที่จะใช้ทักษะต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เราสามารถรับมือกับทุกสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การบูรณาการด้วยหลักพุทธวิธีด้วยหลักธรรมไตรสิกขา

ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ในหนังสือ คู่มือมนุษย์ (สนพ.สุภาพใจ, 2549 หน้า 13 - 44 และ 101 -130) ว่า เมื่อมีศีลธรรมดีแล้ว ปัญหายังคงมีเหลืออยู่ว่า คนนั้นยังไม่พ้นทุกข์ ไม่พ้นจากการเบียดเบียนของกิเลส โดยเฉพาะคือ โลภะ โทสะ โมหะ เรื่อง ศีล และ ธรรม ทั้งหมดนี้ มีความมุ่งหมายให้เกิดผลเพียงเป็นอยู่อย่างสงบเรียบร้อยของสังคมทั่วไป และเป็นความผาสุกขั้นต้นๆ อันเป็นวิสัยของปุถุชน มิได้หมายสูงพ้นขึ้นไปถึงการดับทุกข์ หรือตัดกิเลสเด็ดขาดสิ้นเชิง จนเป็นพระอรหันต์ เจ้า พระพุทธศาสนามีหลักปฏิบัติให้คนไปไกลกว่าเรื่องศีลธรรม ไปไกลจนถึงกับสามารถกำจัดความหม่นหมองทุกชนิด ที่เหลือวิสัยที่ศีลธรรมจะกำจัดได้ เช่น ความยุ่งยากใจเป็นส่วนตัว ความทุกข์ในใจ อันเกิดจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และกิเลสชั้นละเอียด ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่ศีลธรรมทั้งหลายจะช่วยกำจัดให้ได้ จะพ้นทุกข์ได้ก็ต้องปฏิบัติตามหลัก ไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสรุปโดยย่อได้ดังนี้

คำ สิกขา เป็นภาษาบาลี เป็นคำเดียวกับคำ ศึกษา ในภาษาสันสกฤต คำ ศึกษา ในทางธรรม ไม่ได้หมายถึงการเล่าเรียน ท่องตำราความรู้อย่างที่เข้าใจกันในทางโลก แต่หมายถึงการลงมือปฏิบัติที่เป็นการอบรมกาย วาจา ใจ โดยตรง คือ อบรมตนเองให้เปลี่ยนจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง ตามที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นไป

คำ ไตร แปลว่า สาม ไตรสิกขา ประกอบด้วย สิกขา 3 ได้แก่ สีลสิกขา สมาธิสิกขา และปัญญาสิกขา บางทีก็ใช้คำว่า ศีล-สมาธิ-ปัญญา ไตรสิกขานี้มีไว้เพื่อดับทุกข์

ศีลสิกขา เป็นสิกขาขั้นแรกสุด สีลสิกขา แปลว่า สิ่งที่ควรศึกษาหรือควรอบรมที่เป็นขั้นศีล แม้จะมีการจำแนกไว้เป็น ศีล 5 ศีล 8 หรือ ศีล 227 และอื่น ๆ อีกเป็นอันมากก็ตาม แต่รวมใจความแล้ว ก็อยู่ตรงที่เป็นการปฏิบัติเพื่อความปรกติสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้นๆ ที่เป็นไปทางกาย ทางวาจา ทั้งที่เกี่ยวกับสังคม หรือส่วนตัว หรือสิ่งของต่างๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่ ศีลช่วยให้คนอยู่อย่างผาสุก ไม่มีเรื่องรบกวน แต่อานิสงส์ที่สำคัญที่สุดของศีลอยู่ที่การเป็นบาปฐานที่งอก ที่เกิด ที่เจริญสมาธิ สีลสิกขาจึงเป็นการเตรียมเบื้องต้นให้เป็นผู้อยู่ในโลกด้วยลักษณะที่สะอาดบริสุทธิ์ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดสมาธิในขั้นต่อไปได้ง่าย ถ้ามีเรื่องรบกวนมากก็ยากที่จะเกิดสมาธิ

สมาธิสิกขา เป็นสิกขาขั้นที่ 2 ที่สูงขึ้นไปอีก ได้แก่การที่ผู้ผู้นั้นสามารถบังคับจิตใจของตัวเองได้ ในสภาพที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดตามที่ตนต้องการ คำ สมาธิ ที่เข้าใจกันโดยทั่วไป คือ ความตั้งใจมั่นแน่วแน่ เป็นจิตที่สงบ แต่สมาธิโดยสมบูรณ์หมายถึง การทำจิตนั้นให้เหมาะสมแก่การทำงานของจิต เป็นการฝึกฝนอบรมจิตให้อยู่ในลักษณะที่พร้อม ที่มีสมรรถภาพถึงที่สุดในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ทางจิต ข้อหลังนี้เป็นความมุ่งหมายอันแท้จริงของสิ่งที่เรียกว่าสมาธิ ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงลักษณะของจิตด้วยคำอีกคำหนึ่งซึ่งเป็นคำสำคัญที่สุด คือคำว่า กัมมณียะ แปลว่า สมควรแก่การทำงาน คำนี้เป็นคำสุดท้ายที่ทรงแสดงลักษณะของจิตที่เป็นสมาธิ คำว่า สมาธิ แปลว่าจิตตั้งมั่นก็

จริง แต่ต้องหมายถึงตั้งมั่นในลักษณะที่พร้อมที่จะปฏิบัติงาน ไม่ใช่ตั้งมั่นในลักษณะที่ไม่ปฏิบัติงานใดๆ คือสงบนิ่งเสียบอยู่เฉยๆ ผู้ที่พอใจที่จะยึดถือความหมายเป็นความสงบเสียบนั้น ก็เพราะเมื่อจิตเป็นสมาธิสงบเสียบ ไม่มีอะไรบกวนแล้ว ในขณะที่นั้นย่อมรู้สึกเป็นความสุขอย่างยิ่ง ก็เลยเกิดชอบความสุขชนิดนั้น เลยรักการทำสมาธิในทางนั้น ไม่ได้พอใจสมาธิในลักษณะที่จะปรับปรุงจิตให้เหมาะสมที่จะทำการพิจารณาหรือค้นคว้าสืบไป ด้วยเหตุนี้ นักสมาธิส่วนใหญ่ จึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของความสุขอันเกิดจากความสงบของจิต แล้วก็หยุดอยู่เพียงแค่นั้น ไม่สามารถทำสมาธิของตนให้สูงขึ้นไปได้จนถึงกับเป็นพื้นฐานหรือเป็นบาทฐานของการเจริญปัญญา อันจะทำให้เข้าถึงความดับทุกข์อย่างสิ้นเชิง(พระนิพพาน)ได้ มิหนำซ้ำ ยังจะตกอยู่ในลักษณะของความหลง คือหลงเอารสแห่งความสุขที่เกิดจากสมาธินั้น ทำให้ไม่ก้าวหน้าไปจนถึงปัญญาชนิดที่จะตัดตัณหาหรืออุปาทานได้ สมาธิสิกขานี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “จิตตสิกขา” แปลว่า สิ่งที่ควรศึกษาหรืออบรมในทางจิต

ปัญญาสิกขา เป็นสิกขาขั้นที่ 3 เป็นการฝึกฝนอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องและสมบูรณ์ถึงที่สุด ในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามที่เป็นจริง คนเราตามปกติรู้อะไรก็ตามที่เข้าใจเอาเอง ไม่ใช่ตามที่เป็นจริง พุทธศาสนาจึงมีระเบียบปฏิบัติที่เรียกว่าปัญญาสิกขา เป็นส่วนสุดท้ายสำหรับจะได้ฝึกฝนอบรมให้เกิดความเห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามที่เป็นจริง “ความเห็นแจ้ง” นี้หมายถึงสิ่งที่บุคคลได้ชิมชาบมาแล้วด้วยการผ่านสิ่งนั้น ๆ มาแล้วด้วยตนเอง หรือมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งนั้น ด้วยการพิจารณาจนเกิดเป็นความรู้สึกในใจขึ้นมาจริง ๆ ไม่ใช่ด้วยเหตุผล คำปัญญาสิกขาในพระพุทธศาสนาจึงไม่ได้หมายถึงปัญญาที่เป็นไปตามอำนาจเหตุผล อย่างที่ใช้กันในวงการการศึกษา การพิจารณาทางปัญญาตามสิกขาข้อนี้จึงจำเป็นต้องใช้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้ผ่านมาแล้วแต่หนหลังในชีวิตของเราเองเป็นเครื่องพิจารณา หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องใช้เรื่องที่มีน้ำหนักมากพอที่จะทำให้จิตใจของเราเกิดความสลัด ส่วงเวท เบื่อหน่าย คลายกำหนด ในสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ได้จริง หากใช้หลักเหตุผลมาวินิจฉัยลักษณะที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ก็จะได้แต่ “ความเข้าใจ” อยู่นั่นเอง คำความเข้าใจ จึงต่างจากคำ ความเห็นแจ้ง ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ปฏิบัติในทางปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนาจึงไม่ค่อยใส่ใจเรื่องการใช้เหตุผลมากเหมือนกับการศึกษาในศาสตร์ต่าง ๆ แต่อาศัยความรู้สึกในใจจริง ๆ ที่เคยมี เคยเป็น เคยผ่านมาแล้วแต่หนหลังเป็นสำคัญ หากแม้จะมีการเทียบเคียงด้วยเหตุผลบ้าง ก็ใช้เหตุผลโดยเอาสิ่งที่ได้ผ่านมาแล้วแต่หนหลังนั้นมาเป็นเหตุผล ไม่ใช่เหตุผลจากการคำนวณทางคณิตศาสตร์ การเห็นแจ้งจึงเป็นปัญญาที่ออกผลแก่จิตใจในขณะนั้น ๆ ไม่ใช่ความรู้ความเข้าใจที่จะต้องเก็บสะสมไว้มาก ๆ เรื่อย ๆ ไป จนกระทั่งลืมนั่นเพื่อนไปด้วยเหตุผลนั่นเอง คนจึงไม่อาจพ้นทุกข์ด้วยลำพังความเข้าใจ จะพ้นทุกข์ได้ก็ด้วยความเห็นแจ้งอันปัญญา กับ สมาธิ นั้นสัมพันธ์กัน นั่นคือ สมาธิช่วยให้เกิดปัญญา ขณะเดียวกันปัญญาก็ช่วยให้เกิดสมาธิ

พระมหาจักรพันธ์ จกกวโร (ม.ป.ป.) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับไตรสิกขากับการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ กล่าวถึงว่า ชาวพุทธส่วนใหญ่มั่นใจว่าอะไรแต่ไม่รู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไรให้ คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาแต่ไม่เข้าใจว่า พระพุทธศาสนาคืออะไร อะไรเป็นคำสอน อะไรเป็นหลักในการปฏิบัติ อะไรเป็นข้อห้าม หรืออาจมีผู้รู้ตั้งแต่ก็เป็นส่วนน้อยที่จะเข้าใจว่าพระพุทธศาสนาสอนอะไร และต้องปฏิบัติอย่างไรถึงจะเข้าสู่ภาวะธรรมของพระพุทธเจ้า อันนี้ถือว่าเป็นประเด็นปัญหาที่พระสงฆ์ควรเร่งแก้ไข ซึ่งวันนี้จะเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตตามแบบฉบับไตรสิกขาถือว่าเป็นธรรมะพื้นฐาน ในการดำเนินชีวิตก็ว่าได้หากเราทุกคนขาดสิ่งเหล่านี้มันก็หมายความว่าธรรมข้ออื่นอย่าไปพูดถึงเลย

1. ศีลสิกขาในด้านของศีลสิกขาคือต้องศึกษาในเรื่องศีล อันได้แก่เจตนาที่จะงดเว้นไม่ละเมิด ข้อห้ามด้านกาย ด้านวาจา ให้รักษาความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ผู้ซึ่งมีใจสูง หรือ อาจกล่าวได้ว่าในด้านนี้เป็นการพัฒนาในเรื่องของพฤติกรรม โดยมีส่วนสำคัญที่ควรเน้น คือ

1.1) พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือโลกแห่งวัตถุ หรือ อาจกล่าวว่าเป็นการรู้จักใช้อินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการรับรู้โดยไม่เกิดผลเสียหรือเกิดโทษ แต่ให้เกิดผลดี ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการฝึกอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ให้ตาดูเป็น ให้หูฟังเป็น ฯ อยู่ในหลักของอินทรีย์สังวร นั่นเอง การเสพ การบริโภคปัจจัย 4 การใช้ประโยชน์จากวัตถุ จากอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีด้วย ปัญญาที่รู้เข้าใจมุ่งคุณค่าที่แท้จริง ให้ได้คุณภาพชีวิต ไม่หลงไปกับคุณค่าเทียมตามค่านิยมที่ผิด ๆ อันเป็นค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อโก้เก๋ ที่ทำให้บริโภคมาก แต่เสียคุณภาพชีวิต เรียกง่าย ๆ ว่า กินเป็น บริโภคเป็น ใช้เป็น เริ่มด้วยการกินพอดี อันเป็นการปฏิบัติตามหลักของ โภชนะมัตตัญญูตา

1.2) พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและโลกแห่งชีวิต เช่น การอยู่ร่วมกันในทางสังคม โดยไม่เบียดเบียน ก่อความทุกข์ความเดือดร้อน หรือก่อเวรภัย แต่รู้จักมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์อย่างช่วยเหลือเกื้อกูล ดำรงตนอยู่ในกรอบของศีล ดำเนินชีวิตตามหลักของศีลให้มีความร่วมมือกับการรักษาปกติของสังคม กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน หรือวินัยแม่บทของชุมชนหรือสังคมของตน และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่าจรรยาบรรณต่าง ๆ และรู้จักแบ่งปัน การเผื่อแผ่แบ่งปันช่วยเหลือ ตามหลักของการให้ทาน เพื่อช่วยเหลือปลดเปลื้องความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ ให้มีความสุข และส่งเสริมการสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงาม ตลอดจนการประพฤติเกื้อกูลแก่ชีวิตอื่น ๆ ทั้งสัตว์มนุษย์และพืชพันธุ์ เช่น การร่วมสร้างเขตอภัยทาน นิวาปสถาน การปลูกสวนป่า สร้างแหล่งต้นน้ำ

1.3) พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเลี้ยงชีพอย่างมีศิลปวิทยาในวิชาชีพที่ฝึกไว้อย่างดี มีความชำนาญที่จะปฏิบัติให้ได้ผลดีและเป็นสัมมาอาชีพ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญคือ ไม่เป็นไปเพื่อความเบียดเบียน ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือก่อผลเสียหายแก่สังคม หากแต่เป็นเครื่องแก้ปัญหของชีวิตและแก้ปัญหาของสังคม มีชีวิตที่เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ ทำให้เกิด

ประโยชน์เกื้อกูล ที่เอื้อต่อการพัฒนาชีวิตของตน ไม่ทำให้ชีวิตตกต่ำ หรือทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ หรือเสื่อมจากคุณความดีในภาวะแห่งตน

2. จิตศึกษาในด้านของจิตศึกษาคือศึกษาในเรื่องจิต เรียนรู้เรื่องจิต ให้เข้าใจธรรมชาติของจิต การทำงานของจิต รู้วิธีการพัฒนาจิต เพื่อให้สงบตั้งมั่น เป็นสมาธิพร้อมที่จะทำกิจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาจิต หรือที่เรียกว่าสมาธิ แยกได้ดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพจิต ได้แก่คุณธรรมความดีงามต่าง ๆ เช่น เมตตา กรุณา กตัญญู กตเวทิต์ การวระ หิริโอตตปปะ ฯ ซึ่งหล่อเลี้ยงจิตใจให้เจริญงอกงาม และเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมที่ดีงาม

2.2 ด้านสมรรถภาพจิต ได้แก่ความสามารถของจิต ที่เข้มแข็ง มั่นคงหรือความมีประสิทธิภาพของจิต เช่น มีฉันทะ ความใฝ่รู้ใฝ่ดีงาม ใฝ่กระทำ จิตมีความเพียร ความขยัน ความอดทน มีความระลึกได้ รู้ตัวทั่วพร้อมเท่าทัน ตื่นตัวอยู่เสมอ สามารถควบคุมตัวเองได้ มีความตั้งมั่น แน่วแน่ ใส สงบ เป็นสมาธิ รวมไปถึงความไม่ประมาท ที่จะทำให้ง้าวหน้ามั่นคงในพฤติกรรมที่ดีงาม หรือตั้งมั่นในความดีงามและพร้อมที่จะใช้ปัญญาในการใช้ชีวิตและประกอบกิจหน้าที่

2.3 ด้านสุขภาพจิต ได้แก่สภาพจิตที่ปราศจากความขุ่นมัวเศร้าหมอง เร่าร้อน หากแต่มีความสดชื่น เิบอิม ร่าเริง เบิกบาน ผ่อนคลาย ผ่องใส เป็นสุข ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพกาย และทำให้พฤติกรรมที่ดีงามมีความมั่นคง สอดคล้องกลมกลืน หรืออยู่ในภาวะที่สมดุล

3. ปัญญาศึกษาในด้านปัญญาศึกษาคือศึกษาในเรื่องปัญญา พัฒนาด้านปัญญา ในการพัฒนา ด้านปัญญานี้จะมีการพัฒนาอยู่หลายระดับ เช่น

3.1 ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา หรือที่เล่าเรียนมาและรับการถ่ายทอด ศิลปะวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือน หรืออคติด้วยความรัก ความซิง และเพราะความกลัว

3.3 การคิดพิจารณาวิจจัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการใชปัญญาที่บริสุทธิ์ อิสระไม่ถูกกิเลส เช่น ความอยากได้ผลประโยชน์ และความเกลียดชังเข้าครอบงำ

3.4 การรู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ อย่างที่เรียกว่ามองเป็น คิดเป็น เช่น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาวหาเหตุปัจจัยของสิ่งเกิดขึ้น ดำรงตั้งอยู่และแปรเปลี่ยนสภาวะไป

3.5 การรู้จักจัดการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จ ฉลาดในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย

3.6 มีความสามารถในการแสวงหา เลือกคัดจัดสรรประมวลความรู้ คิดได้ชัดเจน และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงสร้างเป็นเครือข่ายความรู้และสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

3.7 มีความรู้แจ้งเข้าถึงความจริงของโลกและชีวิต รู้เท่าทันกับธรรมดา หรือกับธรรมชาติทั้งหลาย ที่ทำให้วางใจถูกต้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง สามารถแก้ปัญหาชีวิต จัดความทุกข์ในจิตใจของตนเองได้ หลุดพ้นจากความยึดติดในสิ่งทั้งหลาย จิตไม่ถูกบีบคั้นครอบงำกระทบกระทั่งด้วยความผันผวนแปรปรวนของสิ่งต่าง ๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ อยู่เหนือกระแสโลก

หากกล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญหา 2 ด้านที่สำคัญ คือปัญหาเข้าถึงความจริงแห่งธรรมดาของธรรมชาติและปัญหาที่สามารถใช้ความรู้นั้น จัดตั้งวางระบบแบบแผนของการดำเนินชีวิตได้ และสังคมของมนุษย์ได้ประโยชน์สูงสุดจากความจริงนั้น (พระธรรมปิฎก, ป.อ. ปยุตโต. 2539, หน้า 121)

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วเราจะเห็นได้ว่า หน้าที่โดยตรงของการศึกษานั้นเป็นตัวแก้ปัญหา ถ้าการศึกษาผิดพลาด กลายเป็นตัวก่อปัญหา เราก็ต้องมาแก้ไขปัญหาที่ตัวการศึกษา เพื่อให้ได้การศึกษาที่ถูกต้อง ให้เป็นการศึกษาที่แท้จริงที่จะเป็นตัวแก้ปัญหา (พระธรรมปิฎก, ป.อ. ปยุตโต. 2542, หน้า 4) ยิ่งตอนนี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เป็นผู้จัดทำหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อใช้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในหลักสูตรการศึกษาของชาติ และจัดเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาเข้าสอนบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (8 กลุ่มวิชา) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือจาก ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 เราเคยท้วงติงเขาพอเอาเข้าจริง ๆ เรามีความสามารถทำได้หรือไม่ งานนี้กำลังทำลายมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง อยู่ในขณะนี้

การให้การอบรม การสอน การเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่สำคัญ ที่พระสงฆ์ปฏิบัติมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทั้งที่เรียกว่าการเทศน์ แสดงธรรม หรือการปาฐกถาก็ตาม ซึ่งประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและสนใจที่จะฟังสาระที่พระสงฆ์เป็นผู้ให้อยู่แล้ว และนับเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนชาวบ้านได้อย่างกว้างขวาง ส่วนในเนื้อหาสาระที่พระสงฆ์ให้แก่ประชาชนจะแตกต่างกันตามโอกาสและวาระต่าง ๆ แต่สิ่งที่เป็นธรรมะหรือคำสอนที่เป็นพระพุทธศาสนาที่นับได้ว่าเป็นสาระในพระพุทธศาสนานั้น เป็นเนื้อหาที่เป็นความจริงที่มีอยู่ที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เพราะแท้ที่จริงแล้ว คำว่า "ธรรม" นั้นก็คือ "ธรรมชาติ" นั่นเอง (วินัย วีระพัฒนานนท์ 2538, หน้า 168)

บทบาทด้านการเผยแผ่ที่เป็นปกติจนประชาชนมองเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ ก็คือการแสดงธรรมในวันพระ ในเทศกาลวันสำคัญ พระสงฆ์ได้โอกาสในการแสดงธรรมการเผยแผ่ธรรมอยู่เป็นปกติ และในรูปแบบที่ไม่เป็นรูปแบบ กล่าวคืออาจจะใช้วิธีการพูดคุยสนทนาในโอกาสพบปะ จะเป็นการเผยแผ่โดยไม่เป็นกิจลักษณะ แต่ก็แฝงด้วยให้ข้อคิดทางธรรม หรือในโอกาสที่ประชาชนมาทำบุญวันเกิดแล้วขอพรจากพระสงฆ์ มาถวายสังฆทานแล้วพระสงฆ์ก็ให้พร ในช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นการสอนโดยที่ผู้รับไม่รู้ว่าจะถูกสอน แต่ได้ซึมซับเอาคำสอน เอาคติธรรม ได้เกิดการเรียนรู้พระธรรมคำสอน หากพระสงฆ์สำนักตระหนักในบทบาทเหล่านี้อย่างจริงจัง พระสงฆ์จะมีโอกาสในการเผยแผ่ธรรมและได้เข้าถึงประชาชนโดยไม่ยากเลย และไม่ต้องรอเทศกาลสำคัญใด ๆ ทั้งสิ้น ในความเห็นส่วนตัวแล้วรูปแบบโอกาสใดไม่สำคัญ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้ (Learning)

จุดที่ต้องการคือให้ผู้ฟังได้เกิดการเรียนรู้จะให้ใครเป็นศูนย์กลางก็แล้วแต่อยากจะกล่าวด้วยว่าขอให้การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง (Learning Center) อันเป็นจุดที่ต้องการให้เกิดกับผู้ฟัง ที่จะเป็นจุดเปลี่ยนแห่งพฤติกรรมของคนว่าจะเปลี่ยนไปในทิศทางใด ให้เขาเรียนรู้ในด้านใด อันเป็นการกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิตของตัวเอง

2.3.1 กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา

การจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิต เพื่อให้เยาวชนรู้จักคิด มีการฝึกปฏิบัติเสมอ ๆ ทั้งด้านความประพฤติ(ศีล) จิตใจ(สมาธิ) และปัญญา(ปัญญา) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน

หลักคิด : กระบวนการพัฒนาในด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อความเจริญงอกงามในทุกขั้นตอนของชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกิน อยู่ ดู ฟัง ในชีวิตประจำวันที่มีสติสัมปชัญญะคอยกำกับ เพื่อให้เยาวชนพัฒนาตนจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมให้เจริญสืบต่อไป และเนื่องจากพุทธศาสนามีหลักการพัฒนามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะฝึกฝนและพัฒนาได้ ประกอบกับวิเคราะห์เยาวชนว่ามีสติปัญญา อุปนิสัย ความพร้อม และภูมิหลังที่แตกต่างกัน การพัฒนาจึงเน้นที่ตัวเยาวชนแต่ละคนเป็นสำคัญ

ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์พุทธวิธีกับชุมชนหมู่บ้าน วัด

หลักการ : โรงเรียนกับชุมชนซึ่งประกอบด้วยบ้าน วัด และสถาบันอื่นๆ ในชุมชน มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เกื้อกูลร่วมมือกันและกันในการพัฒนาเยาวชน และพัฒนาชุมชนสังคมในวิถีแห่งพุทธธรรม เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน

หลักคิด : การพัฒนาตนเป็นที่ยอมรับศรัทธาของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จัดระดมสรรพกำลังลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลายในการพัฒนางานทุกด้านของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเยาวชน บริการวิชาการ อาคารสถานที่ ร่วมมือสนับสนุนกับชุมชน ในการพัฒนาภูมิธรรม ภูมิปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมสัมมาอาชีวะต่างๆ เป็นต้น แก่ชุมชนสังคม ด้วยเมตตาธรรมและด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและสันติสุข

1. โรงเรียน บ้าน วัด ชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียนพรรษา การทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่ ฯลฯ

2. โรงเรียนนำเยาวชนร่วมกิจกรรมของวัดและชุมชน เช่น กิจกรรมทำความสะอาดวัด ซึ่งอาจจัดในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาเยาวชน หรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคมอื่น ๆ เช่น นำอาหารไปเลี้ยงคนชราที่บ้านพักคนชรา หรือบ้านเด็กกำพร้า ฯลฯ

3. โรงเรียนต้องเป็นโรงเรียนของชุมชนโดยเปิดโรงเรียนต้อนรับผู้ปกครอง และชุมชนตลอดเวลา(Open House) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเสนอข้อคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกิจ ต่าง

ๆ เช่น ดูแลความสะอาดของโรงอาหาร ดำเนินการเชิญภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

4. เปิดห้องสมุดเพื่อให้ชุมชนใช้บริการได้ในวันหยุด รวมทั้งสนามกีฬา หอประชุม ฯลฯ

5. เป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องอาชีพพิเศษต่าง ๆ จัดร้านค้าของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองนำผลิตผลทางการเกษตรผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มาขาย โดยเยาวชนเป็นผู้ดูแลกิจการ

6. ร่วมกับวัดในชุมชนจัดการเรียนธรรมศึกษา กิจกรรมทางด้านศาสนาต่าง ๆ เช่น เชิญพระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนา เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่องต่าง ๆ ในวันหยุด จัดทัศนศึกษาทางธรรม เป็นต้น

7. จัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน วัด ชุมชน เช่น จัดการแข่งขันกีฬา จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศโดยเชิญผู้ปกครองมาร่วมนำอาหารมารับประทานร่วมกัน จัดค่ายครอบครัว

8. เสริมความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือเยาวชน เช่น การเยี่ยมบ้านเยาวชน ช่วยเหลือเยาวชนแก้ไขปัญหาค่ายครอบครัว ฯลฯ

9. ประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดทำหนังสือพิมพ์โรงเรียนวารสาร เผยแพร่แก่ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน ฯลฯ

10. ยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้กระทำความดีทั้ง ครู อาจารย์ เยาวชน บุคลากรของโรงเรียนและบุคคลในชุมชน เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้วิถีพุทธเป็นวิถีชีวิตของคนทั้งชุมชน

สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักธรรมไตรสิกขาเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่ายครอบครัวและวิาทของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักธรรมไตรสิกขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีประเด็นสำคัญประกอบด้วย

(1) ศิล เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านของความประพฤติ เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกฝนเรื่องศีลคือ วินัยเพราะวินัยเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้หรือการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ วินัยจะจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมดังนั้น ศิลจึงเป็นการฝึกฝนให้คนคุ้นกับพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ อีกทั้งยังเป็นการจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงที่ดีให้กับสังคมมนุษย์

(2) สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านของจิตใจเป็นการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตทั้งทางด้านคุณธรรมเช่น ความเมตตากรุณา ทางด้านความสามารถของจิตเช่น ความแน่วแน่นมั่นคง มีสติและในด้านของความสุขเช่น ความเบิกบานใจ ความอึดใจ ความสดชื่นผ่อนคลาย ทำให้สมรรถภาพทางจิต สุขภาพของจิตประณีตขึ้น

(3) ปัญญา เป็นเรื่องของการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ตามความเป็นจริง ซึ่งเริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความรู้ความเห็น ความเข้าใจ วินิจฉัยได้ตรงตามเหตุตามปัจจัยปัญญาจะเน้นการเรียนรู้ตามความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง รู้เห็นตามที่มีนเป็น จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกและชีวิต สามารถทำให้ใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหาไร้ทุกข์ ปัญญาจะทำให้จิตเป็น “จิตที่เพียงพอ” โดยสมบูรณ์

2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระกาญจนะ ธมมธโร (ศรีทรงเมือง) (2555) ได้ศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหาสุขภาพเสพติด ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ผลจากการวิจัยพบว่า ยาเสพติดชนิดต่างๆ เช่น ผีนมอร์ฟิน เฮโรอีน กัญชา ยาอี เป็นต้น ยังคงแพร่กระจายอยู่ในสังคมปัจจุบัน ผู้เสพยาเสพติดจะมีตั้งแต่เยาวชนจนถึงผู้สูงอายุและมีปริมาณ เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งสามารถ สังเกตผู้ติดยาเสพติดได้จากการมีสุขภาพที่ทรุดโทรม อารมณ์ฉุนเฉียว สวมแว่น สวมเสื้อแขนยาว มีเพื่อนแปลกหน้า มีלבลมคมใน ขโมยสิ่งของ หากเป็น นนักรเรียนจะขอ เงินผู้ปกครองเพิ่มขึ้น และมีผลการเรียนที่ต่ำลง สาเหตุมาจากการเข้าไปคลุกคลีกับกลุ่มผู้เสพยาเสพ ติด มีสภาพอารมณ์และจิตใจที่อ่อนไหวง่าย ถูกเพื่อนชักชวน และมีสภาพแวดล้อมรอบข้างที่ไม่ดี ส่วนแนวโน้มการแพร่กระจายยาเสพติดจะยังไม่ผ่อนคลายลง ทั้งนี้ เพราะกระแส “วัตถุนิยมและ บริโภคนิยม” ยังแพร่ระบาดกลายเป็น “ค่านิยม” สำคัญของสังคมไทยจนถึงทุกวันนี้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรทางพระพุทธศาสนา ได้มีวิธีการ แก้ปัญหาเสพติดด้วยวิธีการต่างๆ โดยภาครัฐ ได้กำหนดกรอบแนวทางการแก้ปัญหา ด้วยการเฝ้า ระวังสารตั้งต้นเป็นวัตถุดิบในการผลิตยาเสพติด สกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนป้องปราม ไม่ให้กระทำผิด การบำบัดยา มีความเด็ดขาดภายใต้กรอบกฎหมาย ภาคเอกชนได้ใช้วิธีการลดความต้องการยาเสพติดด้วย 3 วิธีการคือ วิธีการทางกฎหมาย วิธีการทางสุขภาพอนามัยและวิธีการทาง สังคม และองค์กรทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงวิธีแก้ปัญหาเสพติดด้วยการปลูกจิตสำนึกคือ มองกว้าง คิดไกลและใฝ่ สูง ส่วนการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในสังคมไทย นั้นเริ่มต้นด้วยพัฒนาการตามหลักของศีล ซึ่งจะช่วยให้เป็นคนรู้ระเบียบชีวิตของตนเอง รู้จักการอยู่ ร่วมกับคนอื่นด้วยการไม่เบียดเบียน ไม่ทำความเดือดร้อน ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ เกื้อกูล มีความรับผิดชอบในหน้าที่มีความขยันหมั่นเพียรอบรมกาย เป็นคนมีอาจารย์งาม การพัฒนาจิตใจ ด้วยการเฝ้าระวังความโลภ ความโกรธ ความหลงไหลได้ปลื้มกับคำเชิญชวนของเพื่อนหรือคนที่คุ้นเคยให้ปมีชีวิตยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จนเป็นคนมีจิตใจเข้มแข็ง มั่งคั่ง ไม่หวั่นไหว และการ พัฒนาปัญญาได้แก่ การรู้เท่าทันคำพูดชักชวนเชิญชวนให้เสพยาเสพติด ตลอดทั้งอารมณ์ต่างๆ ที่มา กระทบและเมื่อนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้แล้วผลคือ เยาวชนและคนในชุมชนมองเห็นโทษ ของการติดยาเสพติด และคุณของการไม่ติดยาเสพติด รู้จักแยกแยะการคบเพื่อนตามหลักมิตรแท้ มิตรเทียม มี

สติสัมปชัญญะคือระลึกได้และตื่นตัวรู้ตัวทั่วพร้อมทั้งสิ่งมากระทบ และมีความจริงใจ ที่จะลดละและเลิกการเสพยาเสพติดตลอดไป

ขวลิต นกขุนทอง (2556) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และศึกษาแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 51 แห่ง โดยใช้ครูเป็นผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า 1.สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณารายระบบ โดยระบบดูแลช่วยเหลือและระบบเฝ้าระวังอยู่ในระดับมาก ส่วนระบบการป้องกัน การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และระบบบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง 2.สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายระบบทุกระบบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ คือระบบการป้องกัน การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ระบบดูแลช่วยเหลือ ระบบการบริหารจัดการ ระบบเฝ้าระวัง 3. แนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า สถานศึกษา มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งเสพติดอย่างชัดเจน มีครูที่ปรึกษาใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำข้อมูล ทะเบียนประวัตินักเรียนรายบุคคล มีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

พระครูกิตติวราทร (2558) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะระดับความเหมาะสมและการปฏิบัติที่ดีที่สุด คือ การเชิญผู้ปกครอง บิดา มารดาเข้าร่วมกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหาเสพติดที่โรงเรียนจัดขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสนเทศสื่อเอกสารและแผ่นพับเกี่ยวกับความรู้ด้านยาเสพติด และการมีอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาของนักเรียนและเก็บเป็นความลับรองลงมา สำหรับผู้บริหารและครู เห็นว่า อาจารย์ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน รองลงมา คือ ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนและการเชิญผู้ปกครอง บิดา มารดาเข้าร่วมกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหาเสพติดที่โรงเรียนจัดขึ้น 2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 รูป/คน หลังจากได้สำรวจสภาพปัญหาและ

ความต้องการเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3 ด้าน 54 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน จำนวน 15 ข้อ 2) ด้านการปฏิบัติงาน จำนวน 34 ข้อ และ 3) ด้านการติดตามประเมินผล จำนวน 5 ข้อ ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบการดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสร้างเป็นคู่มือวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภاتا ทาสีเงิน (2558) ได้ศึกษา แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมและสอดส่อง ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 2. แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ หน่วยงาน ราชการควรมีการประชุมชี้แจงในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตรงกัน อีกทั้งผู้นำชุมชน ควรเข้ามาควบคุมดูแลและสอดส่องผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้ารับการอบรมสัมมนา เกี่ยวกับการให้คำแนะนำ ปรีกษาเชิงจิตวิทยาแก่ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และครอบครัว และควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเองอย่างจริงจัง

รชานี เจอะอาแซ และคณะ (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการป้องกันยาเสพติดโดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลาง: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และชุมชนมัสยิดบ้านลุ่ม ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองชุมชนใช้สารเสพติดประเภท บุหรี่และยาสูบ ใบกระท่อม สารน้ำต้มใบกระท่อมสูงสุดตามลำดับ ส่วนสารเสพติดที่ใช้ได้น้อยได้แก่ กัญชา แอมเฟตามีน สารระเหย แต่อัตรา การใช้สารเสพติดสูงกว่าภาพรวมของประเทศ ส่วนอัตราการใช้แอลกอฮอล์พบน้อยกว่าภาพรวมของประเทศ คณะณณเฉลี่ยทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนก่อนการพัฒนาารูปแบบการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางทั้งสองชุมชน รูปแบบการป้องกันยาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมโดยใช้มัสยิดเป็น ศูนย์กลางของชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ได้แก่ การพัฒนามัสยิดให้เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนในทุกมิติของ การดำรงชีวิต กำหนดกฎระเบียบของชุมชน (สุกมปากัด) และบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

สร้างสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในชุมชน รูปแบบการป้องกัน ยาเสพติดที่พัฒนาทำให้เกิดชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติต่อผู้ใช้สารเสพติดจากการเรียนรู้ของชุมชน ผู้นำศาสนาและเยาวชนมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนใหญ่ เกิดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันยาเสพติดทั้งที่เป็นรูปธรรมและบรรยากาศชุมชน และเกิดการ เพิกเฉยและไม่ให้ความร่วมมือในกลุ่มที่เห็นต่างกับแนวทางการทำงานของมัสยิด รูปแบบการป้องกันยาเสพติดของชุมชนบ้านลุ่ม ได้แก่ การสร้างการเรียนรู้ใหม่ การสร้างสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการป้องกันยาเสพติด การสร้างจิตสำนึก การส่งเสริมให้กลุ่มเสี่ยงเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา หลังการใช้รูปแบบที่พัฒนา ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงของเยาวชน คือ มีความรับผิดชอบและจิตอาสาเพิ่มขึ้น ส่วนชุมชนลดการติตราผู้ใช้สารเสพติด การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน คือ ผู้นำศาสนา คณะกรรมการมัสยิดและ เยาวชนมีความตระหนักและเริ่มมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดมากขึ้น แต่ผลกระทบต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนในภาพรวมมีน้อย

รุ่งทิพย์ กล้าหาญ นายบรรชร์ กล้าหาญ (2562) ได้ศึกษา กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรม ในหมู่บ้านป่าไผ่ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ผล การวิจัย พบว่า บ้านป่าไผ่ เคยประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของยาเสพติด แต่ด้วยประสบการณ์ด้านการจัดการชุมชน ทำให้สามารถเรียนรู้และปรับตัวอย่างเท่าทันในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้กลวิธีที่หลากหลาย ประสานกลไกลทั้งภายในและนอกชุมชน การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในการดำเนินให้สอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชุมชนจนเป็นชุมชนต้นแบบของการขจัดปัญหายาเสพติด กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ประกอบด้วย กระบวนการ ค้นหาปัญหา การให้คืนข้อมูลแก่ชุมชน การวางแผนดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน การประสานภาคีภาคส่วน และกระบวนการติดตามผลการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 1. การสร้างสำนึกและการมีส่วนร่วม โดยการร่วม คิด ร่วม ค้นหาสถานการณ์ สาเหตุของปัญหาและวิธีการป้องกันแก้ไขผ่านกลไกการจัดประชุม ประชาคม 2. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. การใช้มาตรการทางสังคม 4. การปรับใช้ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น 5. การให้การศึกษาเรียนรู้ 6. การสร้างเยาวชนแกนนำรุ่นใหม่ 7. การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและนอกชุมชน 8. การบูรณาการสู่สถานศึกษา 9. การฟื้นฟูบำบัด 10. ระบบอาสาสมัครชุมชน 11. การใช้มาตรการทางกฎหมายปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จ การดำเนินงาน ประกอบด้วย 1. ข้อมูลสถานการณ์และสาเหตุของปัญหายาเสพติด 2. การมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของปัญหาและร่วมรับผลประโยชน์ 3. การ สนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอก 4. ทุนทางสังคมที่มีในชุมชนได้แก่ระบบเครือญาติระบบอาวุโส ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี และฐานทรัพยากร 5. การมีส่วนร่วม ร่วมของเยาวชน โดยการสร้างโอกาสให้เยาวชนเข้า ร่วมกิจกรรม

ดานการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย 6. บริบทชุมชนในวิถีชนบทที่มีการปฏิสัมพันธ์ ใกล้ชิด 7. ผู้นำและภาวะผู้นำที่มีจิตมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อชุมชน และการเป็นต้นแบบ 8. การทำงานแบบพหุภาคีปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชน ประกอบด้วย สถานการณ์ทางการเมืองได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลความไม่ชัดเจนด้านนโยบาย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของปัญหาเสพติดและสภาพสังคมทำให้ยากต่อการกำหนดรูปแบบ โครงการ / กิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายการขาดข้อมูลเพื่อการจัดการเรียนรู้และวางแผน การขาดแคลนงบประมาณ ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องของปัญหาเสพติด ผลจากการดำเนินงาน ทำให้ชุมชนเกิดความหวงใยในปัญหาของคนในชุมชน มีสำนัก ร่วมทางสังคม เกิดพลังความสามัคคีสร้างกระบวนการการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกัน มีความเชื่อมั่นในพลังของชุมชน การฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีและความสงบสุขของชุมชน หลักธรรมสำคัญที่ชุมชนใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด ประกอบด้วย 1. หลักอริยสัจสี่ คือ การเข้าใจในสถานการณ์ปัญหาและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเสพติด คิดค้นวิธีการ แก้ไข และนำสู่การปฏิบัติรวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา 2. หลักอภิหรณธรรม คือ หลักการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ ซึ่งมีการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผลแห่งการกระทำ คือ ความเป็นปกติสุขในสังคม 3. หลักสามัคคีธรรม คือ การสร้างความร่วมมือปรองดอง เกื้อกูลรัก ใคร่ เมตตาต่อกัน 4. หลักประโยชน์ 3 ประการ ซึ่งเป็นฐานคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยประกอบด้วย หลักประโยชน์ ในชาตินี้ (ทฤษฎีธัมมิกถลประโยชน์) โดยเน้นให้คนในชุมชน ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม รู้จักการแสวงหาทรัพย์การเก็บรักษาทรัพย์อย่างถูกวิธีหลักประโยชน์ในชาติหน้า (สัมปรายภิตถลประโยชน์) คือ การปฏิบัติตนเหมาะสมตามหลักศีลธรรม เชื้อกฏแห่งการทำดี ทำชั่ว และหลักประโยชน์อย่างยิ่ง คือ การดำรงตนอย่างสงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทัน ความทุกข์เพราะโลภ โกรธ หรือหลง 5. หลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิและ ได้เจริญปัญญา

ศักดิ์ดา มังคะรัตน์ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรการป้องกันรองลงมาคือ มาตรการ เฝ้าระวังมาตรการค้นหามาตรการบริหารจัดการ และมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรการรักษา ส่วนปัญหา การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาในภาพรวมมีปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรการป้องกันรองลงมาคือ มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการ บริหารจัดการและมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ สุด คือ มาตรการค้น หาและ2) แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาโดยแบ่งเป็น 5 มาตรการคือ มาตรการป้องกัน มี5 รายการปฏิบัติเช่น ครู ผู้รับผิดชอบให้ความรู้เกี่ยวกับ

ยาเสพติด โดยการจัดปายนิเทศในชั้นเรียนจัดนิทรรศการในเวลาและโอกาสที่สำคัญมาตรการค้นหา มี 5 รายการปฏิบัติ เช่น ครูผู้รับผิดชอบออกเยี่ยมบ้านนักเรียน มาตรการรักษา มี 5 รายการ ปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาให้กำลังใจกับผู้ที่เคยใช้สารเสพติด โดยพูดคุยกันให้บ่อยขึ้น รับฟังปัญหา โดยไม่ แสดงท่าทีรังเกียจ มาตรการเฝ้าระวัง มี 4 รายการปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาพูดคุยทำความเข้าใจถึงเหตุจำเป็นที่ ต้องขอความร่วมมือกับสถานประกอบการ และมาตรการบริหารจัดการ มี 4 รายการปฏิบัติ เช่น สถานศึกษา กา หนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

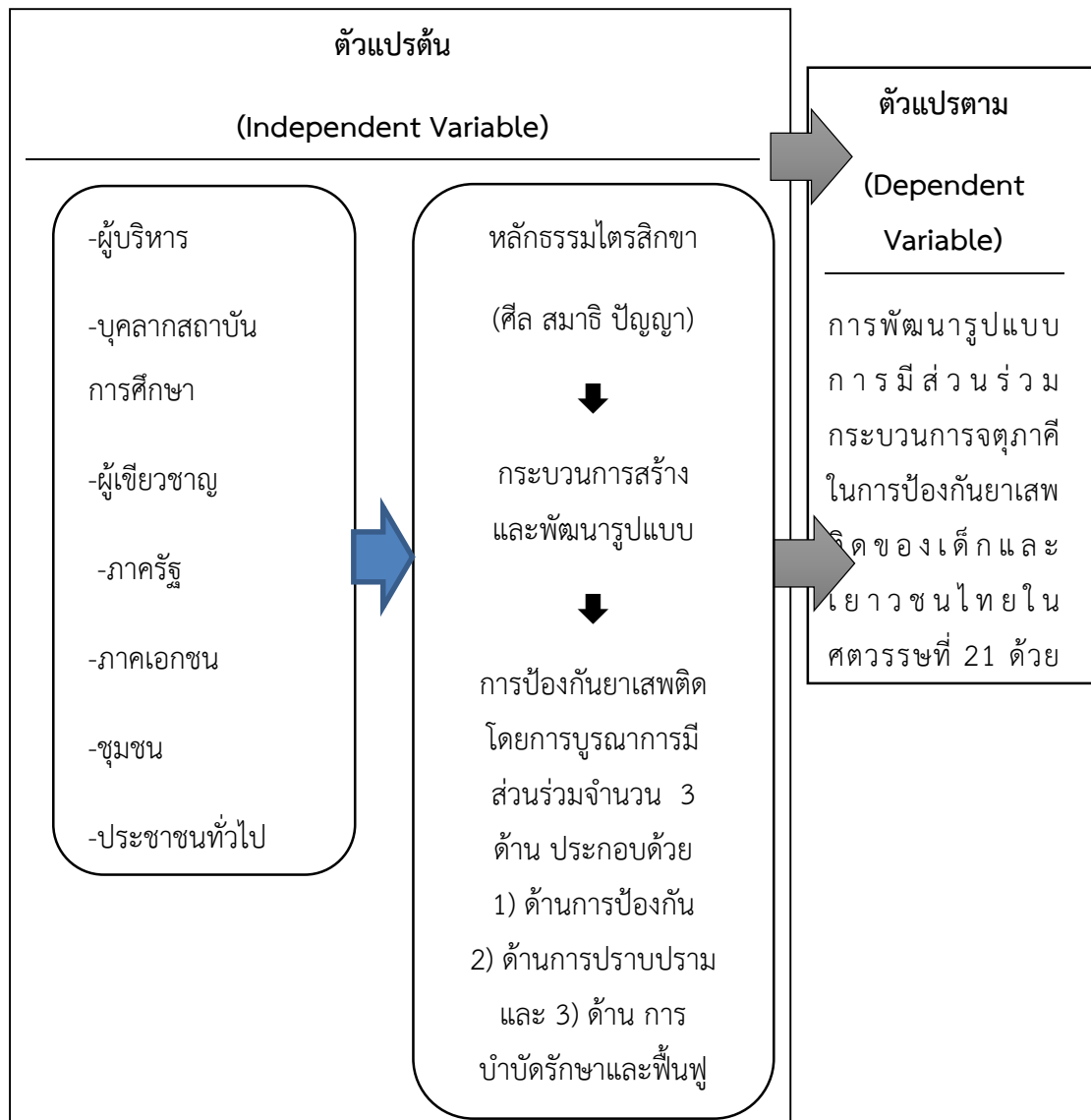
สมจิต ยาใจ,(2564) ได้ศึกษา รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดทำและปฏิบัติตามแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน 2) การสร้างและใช้มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 3) การจัด กิจกรรมในชุมชนเพื่อสนองตอบโครงการเสริมพลัง สร้างความเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด และ 4) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อต่อต้านยาเสพติดในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนใช้เรียนรู้ร่วมกัน จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนควรนำรูปแบบการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้ชุมชน ปลอดภัยจากยาเสพติด และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คำสำคัญ: รูปแบบ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมของชุมชน

จักรกฤษณ์ พิญาพงษ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษา การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยกระดับชุมชนต้นแบบในการป้องกันป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การใช้ยาเสพติดของอำเภอตรอน ผู้ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่เป็น กลุ่มเยาวชนและวัยแรงงาน โดยสาเหตุของการเสพยาเสพติดในกลุ่มวัยแรงงานเพราะต้องการทำงานให้ มากขึ้น ภาวะงานหรืออาชีพบางอย่างที่ทำให้ต้องใช้สารเสพติด ส่วนสาเหตุของการใช้สารเสพติดในกลุ่ม เยาวชนมีสาเหตุมาจากความอยากรู้อยากลอง ทำตามเพื่อน โดยสภาพแวดล้อมของอำเภอตรอนเป็น ปัจจัยเสริมที่ทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น การก่อเกิดขององค์กรชุมชนในการแก้ปัญหายาเสพติดของตำบลวังแดง ซึ่งเป็นตำบลต้นแบบ เกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การระเบิดจากข้างใน จากวิกฤติปัญหายาเสพติดในชุมชน คนในชุมชนจึง รวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหายา 2) การหนุนเสริมจากองค์กรภายนอก เป็นการริเริ่มจากองค์กรภายนอก ซึ่ง ได้แก่ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามาให้การสนับสนุนให้ชุมชนรวมตัวกันแก้ไขปัญหายา และ 3) ความ ร่วมมือจากภายในและภายนอก ที่ร่วมมือกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยองค์กรภายนอกเป็นผู้หนุนเสริมให้ เกิดการเรียนรู้ จากการถอดบทเรียนความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของตำบลต้นแบบ พบว่าค่านิยมที่ เห็นเงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ 1) การสร้างศรัทธาของผู้นำชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนยอมรับ 2)การสร้าง ระบบ และกลไกการเฝ้าระวัง โดยการตรวจตราตนเองโดยคนในชุมชน 3) การสร้างการรับรู้ ยอมรับและ เข้าใจในการ

กำหนดกติการ่วมกันของคนในชุมชน 4) การสร้างพลังแนวคิดชุมชนบำบัดเป็นบรรทัดฐาน เพื่อให้เกิดความเชื่อใจ ไว้วางใจกันในกลุ่ม และ 5) การจัดการความรู้ในทุกกระบวนการทำงาน โดยหัวใจ สำคัญของการแก้ไขปัญหาเสพติดของตำบลวังแดง อยู่ที่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กลไกการจัดการของชุมชน และความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จากการศึกษาสามารถสรุปกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ของอำเภอตรอนได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาเสพติดร่วมกันให้กับคน ในชุมชน ด้วยจิตอาสา 2) ขั้นตอนของการแสวงหาแนวร่วมในการแก้ไขปัญหาทั้งจากองค์กรภายนอกและ ภายในชุมชน 3) ขั้นตอนการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเน้นการพัฒนาคนภายในชุมชน 4) ขั้นตอนการขยายพื้นที่และสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมระดับตำบล และ 5) ขั้นตอนการสร้างความต่อเนื่อง และยั่งยืน

2.8 สรุปกรอบแนวความคิด

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ผู้วิจัยได้นำมาจาก คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2564 เรื่อง แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 ในรายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method research) ระหว่าง 1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ 2) การวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study) เป็นการวิจัย เพื่อการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามหลักการวิจัยจุดมุ่งหมายสำคัญของการพัฒนารูปแบบการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมทั้งด้านทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1.1.1 ประชากร (Population) คือ **ประชากร** ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม)

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

กลุ่มที่ 2 1 ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน และทดลองตรวจสอบความสอดคล้อง ใช้เครื่อง จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ด 20 คน โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

ที่	หน่วยงาน	กลุ่มเป้าหมาย	
1	ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป	150	5
2	ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป	150	5
รวม		300	10
รวม		310	

การวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

1.1.3 ประชากร (Population) คือ 2) กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระวิทยากร และวิทยากรที่มีประสบการณ์ฝึกอบรม จำนวน 5 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 รูป/คน โดยการใช้ เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เลือกแบบเจาะจง (purposive method) ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับ การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด มากกว่า 10 ปีขึ้นไป รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3.2 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

ที่	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มที่ 1	ประสบการณ์ (ปี)
1	พระศิลาศักดิ์ สุขเมธโร,ดร.	พระวิทยากร	17
2	พระเกรียงศักดิ์ ปญญาวิโร	พระวิทยากร	10
3	พระปกาศิต จีรวฑฒโน	พระวิทยากร	10

4	พระธรรมทัศน์ โฆสคุโณ	พระวิทยากร	10
5	พระชัชวาล โอทาโต	พระวิทยากร	10
	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มที่ 2	
1	ดร.จรงกรณ์ กลางบุรินทร์	ครูภาษาไทยดีเด่น	10
2	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าตุมดอนเมือง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าตุมดอนเมือง	15
3	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	15
4	นายอนุศักดิ์ สาภูเมือง	ตัวแทนชุมชน	15
5	นายเอี่ยม อามาตย์มุลตรี	ผู้นำชุมชน	16
6	ผศ.ดร.กฤษณ์ ศรีพัตต์	อดีต คณบดี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	10
7	นางสิริจรรยา ต้นทอง	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	15
8	นางสาวทิวาพร รักพงษ์	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	10
9	นางสาวเกษสุดา นามปัญญา	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด	13
10	นางสาววีณา ภาคมฤค	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด	14
	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	กลุ่มที่ 3	
1	พระราชปรีดีวิมล,ดร.	เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ)	25
2	พระครูภาวนาสีทธิการ	เจ้าคณะตำบลท่าตุม	15
3	นางริศร พงศ์สุวรรณ	ครูดีเด่น	18
4	นางสาวศิริเพ็ญ ศรีบัวเทศ	ผู้นำชุมชน	10
5	จำสืบเอกสมบุรณ์ จรทอง	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	17

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ในการวิจัยครั้งนี้จึงแบ่งตัวแปรในการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม มีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี คือ ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป โดยการบูรณาการมีส่วนร่วมจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการป้องกัน 2) ด้านการปราบปราม และ 3) ด้าน การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และ 4) หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามประมาณค่า (Rating scale)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเสนอลักษณะของเครื่องมือ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตามลำดับ ดังนี้

1) ลักษณะของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 22 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 โดยพิจารณาเครื่องมือที่มีผู้วิจัยมาก่อน และคำนึงถึงความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ในบทที่ 1 แบบสอบถาม จำนวน 22 ข้อ จำแนกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามระดับสภาพการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีเป็นแบบมาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความต้องการในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

2) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นั้น ใช้เทคนิค IOC (index of item - objective congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ แล้ว

คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาทดลองใช้เกณฑ์ของ Cox and Vagars (1996) Bernnan (1972) และ Berk (1980, อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ราย เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาว่า ข้อความเกี่ยวกับสภาพปัญหาวิธีการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษา มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์เฉพาะหรือไม่ ซึ่งค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามที่ใช้วิจัยในครั้งนี้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษาที่มีความเหมาะสมและสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถาม

3) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) เป็นการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficients) ตามวิธีของ Cronbach (1970) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3.3 ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัย

แบบสอบถาม	จำนวนข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
แบบสอบถาม	22	.972

7.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ขออนุญาตขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

2) ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ และความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและส่งทางไปรษณีย์โดยขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์

7.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ในการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1978 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด ใช้ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการศึกษารายละเอียดของคำตอบของแต่ละบุคคลก่อนการจำแนกประเภทโดยพิจารณาคำตอบของทุกราย นำคำตอบเหล่านั้นมาจัดกลุ่มหรือหมวดหมู่ การพิจารณาจะดูได้จากความถี่ของแต่ละกลุ่ม โดยผู้วิจัยจะยึดคำตอบที่มีความถี่น้อยที่สุดมาใช้เป็นประเด็นในการอภิปราย หรือถือเป็นประเด็นที่สำคัญ

7.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

7.2.2 เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้กระบวนการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques)

7.2.3 การสร้างเครื่องมือ

รอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

รอบที่ 2 ผู้วิจัยนำข้อความที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิมาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของไลเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale) ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนนช่วงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบคุณภาพในด้านการพัฒนารูปแบบโครงสร้าง และเนื้อหาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถาม โดยให้นำน้ำหนักตามลำดับความสำคัญของเรื่องต่างๆ

รอบที่ 3 ผู้วิจัยนำผลการตอบแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อเป็นการยืนยันความคิดเห็นเดิมในรอบที่ 1 - 2 พร้อมกับให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่ามีความคิดเห็นตรงหรือสอดคล้องกับตำแหน่งของคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นแสดงความคิดเห็นหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงผลเพิ่มเติม แต่ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามไม่แสดงผลก็ถือว่าเห็นด้วยกับตำแหน่งของคำตอบดังกล่าว

7.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัยและขอทราบความสมัครใจในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านเพื่อคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน

2. การใช้แบบสอบถาม

ในรอบที่ 1 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามปลายเปิดพร้อมคำชี้แจงประกอบคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อนำความคิดเห็นมาวิเคราะห์ และสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

ในรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการแสดงความคิดเห็นตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิจากรอบที่ 1 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามอีกครั้ง โดยนำส่งด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในรอบที่ 3 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีรายละเอียดจากรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมมาตอบแบบสอบถามอีกครั้ง โดย

แสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 20 คน เพื่อประกอบการพิจารณาในการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง

7.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามปลายเปิดในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์โดยนำความคิดเห็นมาจำแนกและจัดกลุ่ม รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกันเพื่อสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. ผู้วิจัยนำคำตอบจากการตอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสรุปเป็นระดับของการพยากรณ์แต่ละข้อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าค่าสถิติของแบบสอบถามในแต่ละข้ออยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ถือว่าสอดคล้องกัน ถ้าค่าสถิติค่าใดค่าหนึ่งอยู่นอกเกณฑ์ที่กำหนดหรือนอกเกณฑ์ทั้งสองค่า จะถือว่าไม่สอดคล้องกัน และนำมาเสนอเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก ในแต่ละตัวแปรมาอภิปรายผลการวิจัย โดยเลือกใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการกระทำข้อมูลโดยโปรแกรม SPSS for Windows และ LISREL เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1) การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และความโด่ง สำหรับการวิเคราะห์ระดับความเหมาะสม ที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

4.2 ผลสำรวจความคิดเห็นในเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ในประเด็นหลัก 4 ด้าน คือ) ด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และ4) การบูรณาการหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

4.3 ผลสำรวจความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ในประเด็น หลัก 4 ด้าน คือ ด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และ 4) การบูรณาการหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วย

1. การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ซึ่งจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประกอบการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามระดับสภาพการดำเนิน การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและ

เยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี เป็นแบบมาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และตอนที่ 2 ความต้องการในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมและการปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ผลรวมรายด้านตามความเห็นผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1.ด้านการป้องกัน	310	3.54	1.03	มาก
2.ด้านการปราบปราม	310	3.29	1.03	ปานกลาง
3.ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	310	3.18	1.08	ปานกลาง
4.ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิปัญญา	310	3.41	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมระดับความเหมาะสมการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของ ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ในการมีส่วนร่วม พบว่า ด้านการป้องกัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.54 ประเด็นที่ 2 รองลงมาคือ ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ค่าเฉลี่ย 3.41 รองลงมาคือ ด้านการปราบปรามค่าเฉลี่ย 3.29 รองลงมาคือ ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.18 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมและการปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านการป้องกัน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1 .ด้านการป้องกัน				
1)การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแนวทางป้องกันยาเสพติด	310	3.66	1.18	มาก
2).การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด	310	3.48	1.14	ปานกลาง
3)การมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิด กระแสต่อต้านยาเสพติด	310	3.57	1.25	มาก
4)การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการ ป้องกันการแพร่ ระบาดของยาเสพติด	310	3.45	1.22	ปานกลาง
5)การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสนับสนุนการกีฬาในหมู่บ้าน เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด	310	3.57	1.21	มาก
6)การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเยาวชนเพื่อ ป้องกันยาเสพติด	310	3.55	1.64	มาก
รวม	310	3.54	1.03	มาก

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม ด้านการป้องกันการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของ ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ในการมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.54 ประเด็นที่มีค่าความ ถิ่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ ระบาดของยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.45 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.48 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมด้านการปราบปรามการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากร

สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ด้านการ
ปราบปราม

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
2) ด้านการปราบปราม				
7) การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา	310	3.62	1.18	มาก
8) การมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน)	310	3.44	1.11	ปานกลาง
9) การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติด	310	3.20	1.22	ปานกลาง
10) การมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	310	3.04	1.24	ปานกลาง
11) การมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่	310	3.31	1.27	ปานกลาง
12) การมีส่วนร่วมในการติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	310	3.21	1.23	ปานกลาง
13) การมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้าน	310	3.24	1.31	ปานกลาง
รวม	310	3.29	1.03	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม ด้านการ
ปราบปรามการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและ
เยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากร
สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า ในภาพรวม
อยู่ในระดับปานกลางประเด็นที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่าย
ปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.04 รองลงมาคือการมีส่วนร่วม
ปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.20
ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมด้านด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม/การปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
3.ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด				
14) การมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน	310	3.28	1.28	ปานกลาง
15) การมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	310	3.25	1.17	ปานกลาง
16) การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	310	3.16	1.18	ปานกลาง
17) การมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	310	3.09	1.22	ปานกลาง
18)การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่	310	3.10	1.12	ปานกลาง
19)การมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	310	3.21	1.20	ปานกลาง
รวม	310	3.18	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 3.18 ประเด็นที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการ

บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ค่าเฉลี่ย 3.09 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่ ค่าเฉลี่ย 3.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมด้านการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของ ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม/การปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
4.ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศิล สมาธิปัญญา				
20.กิจกรรมด้านศิลป การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่น	310	3.51	1.14	มาก
21.กิจกรรมด้านสมาธิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความพึงที่เกิิดข้มอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติด	310	3.35	1.22	ปานกลาง
22.กิจกรรมด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต	310	3.38	1.19	ปานกลาง
รวม	310	3.41	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศิล สมาธิปัญญา การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการ

ป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 ประเด็นที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด คือ ด้านสมาธิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความพึงที่เกิดข่มอารมณ์ ที่นำไปสู่พฤติกรรมการติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.35 รองลงมาคือด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต ค่าเฉลี่ย 3.38 ตามลำดับ

4.2 ผลสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วย หลักพุทธวิธี

ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 รูป/คน เป็นแบบสอบถามรอบที่ 1 จากทั้งหมด 3 รอบในเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากได้สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี และมุ่งสำรวจความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ในประเด็นหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม และด้านพุทธวิธีหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะนำมาจัดหมวดหมู่แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 ตามขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามในเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ดังปรากฏในตารางที่ 8

ตารางที่ 4.6 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

ที่	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ (ปี)
1	พระราชปรียัติวิมล,ดร.	เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ)	25
2	พระครูภาวนาสีทธิการ	เจ้าคณะตำบลท่าตูม	15
3	พระศีลาศักดิ์ สุขเมธโช,ดร.	พระวิทยากร รอบรมพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด	17
4	พระเกรียงศักดิ์ ปญญาวิชโร	เจ้าอาวาสวัดทำสำราญธรรม	10
5	พระปกาศิต จีรวทฺธโน	พระวิทยากร	10
6	พระธรรมทัตต์ โฆสคุโณ	พระวิทยากร	10
7	พระชัชวาล โอทาโต	พระวิทยากร	12

ตารางที่ 4.6 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ต่อ)

ที่	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ (ปี)
8	ดร.จรุงภรณ์ กลางบุรินทร์	ครูภาษาไทยดีเด่น	10
9	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้าน ท่าตุมดอนเมือง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าตุมดอนเมือง	15
10	นายกองค์การบริหารส่วน จังหวัด	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	15
11	นายอนุศักดิ์ สาภูเมือง	ตัวแทนชุมชน	15
12	นายเอี่ยม อามาตย์มุลตรี	ผู้นำชุมชน	16
13	ผศ.ดร.กฤษณ์ ศรีทนต์	อดีต คณบดี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	10
14	จำสิบเอกสมบุรณ์ จรทอง	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	17
15	นางสิริจรรยา ต้นทอง	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	15
16	นางสาวทิวาพร รักพงษ์	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	10
17	นางสาวเกษสุดา นาม ปัญญา	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด	13
18	นางสาววิณา ภาคมฤค	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด	14
19	นางริศร พงศ์สุวรรณ	ครูดีเด่น	18
20	นางสาวศิริเพ็ญ ศรีบัวเทศ	ผู้นำชุมชน	10

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตารางที่ 8 -11 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ด้านการป้องกัน

1.ด้านการป้องกัน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
<p>การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษและพิษของยาเสพติดและการใช้ยาต่าง ๆ 2 การเลือกคบเพื่อนที่ดีเพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำที่ดี มีประโยชน์ 3 การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทำตัวให้มีคุณค่าต่อตนเองครอบครัว และสังคม 4 การมีสติในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ 5 การรู้จักหน้าที่ตัวเองการมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนการฝึกความอดทนต่อสิ่งยั่วยั่วต่าง ๆ 6 การฝึกใจให้เข้มแข็งโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต 7 ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 8.ควรจัดให้มีกิจกรรม ด้านแนะนำ ที่จัดโดยครอบครัวเรื่องพฤติกรรมควรแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติด 9.ควรจัดกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ 10.ควรจัดรูปแบบ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชีวิตของเด็กและเยาวชนวัยรุ่นให้รู้เท่าทันยาเสพติด 11. ควรมีการอบรมเด็กและเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อเป็นการป้องปรามและสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดี 12.ควรมีการสอดแทรกในวิชาสังคมศึกษาทุกระดับชั้นเพื่อสร้างองค์ความรู้และติดปัญญาให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และทราบเกี่ยวกับภัยของยาเสพติดว่ามีความร้ายแรงและเป็นปัญหาของสังคมและประเทศอย่างไรบ้าง 13.ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนมากเกิดจากการว่างงานสภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กและเยาวชนหลงผิดคิดเสพยาเสพติด ทางที่จะสามารถป้องกันได้คือ ประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนช่วยสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรม หรือ

1.ด้านการป้องกัน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
	<p>ส่งเสริมอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดความว่างงานของเยาวชน จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตวิญญาณปลูกฝังจิตใจให้มีศีลธรรมให้เกิดความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปมากขึ้นอาจเป็นแนวทางที่จะสามารถป้องกันยาเสพติดต่อเด็กและเยาวชนได้บ้าง</p> <p>14. จัดการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด โรงเรียนหรือชุมชน ควรสอดส่องเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ให้ความรู้ด้านผลเสียยาเสพติด</p> <p>15.เจ้าคณะผู้ปกครอง ระดับตำบลจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด และชาวบ้านอยู่บ่อยครั้ง ส่งเสริมอาชีพ และให้โอกาสอาชีพและทางการศึกษาเด็กและเยาวชน เทศสอนหลักธรรมปลูกจิตสำนึก แต่เยาวชนในโอกาสต่าง ๆ</p> <p>16.พระพุทธรักษาจังหวัดในด้านการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนจะเป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการหนึ่งใจให้ธรรมะ โครงการครอบครัวอบอุ่น ซึ่งเป้าหมายได้แก่เด็กและเยาวชนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นการนำธรรมะเข้าสู่จิตใจเยาวชนฝึกการรักษาศีล เจริญสมาธิ ให้กับเยาวชนสอนให้เห็นโทษของยาเสพติดและปัญหาที่จะตามมาเป็นการปิดกั้นไม่ให้เด็กไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกทางหนึ่งอีกทั้งยังสอนให้เด็กทำความดีละเว้นความชั่ว โดยพระวิทยากรจากวัดต่าง ๆ</p>

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบวิธีการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ด้านการปราบปราม

2.ด้านการปราบปราม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
<p>การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด ของ เด็ก และ</p>	<p>1. ด้านการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทยเราผู้ที่มีความรับผิดชอบควรจะเอาใจใส่ติดตามอย่างใกล้ชิด และตั้งใจจริง</p> <p>2. ทุกคนควรให้ความร่วมมือและคอยสอดส่อง เรื่องนี้เพราะการกระทำเป็นกระบวนการ หากเราช่วยกัน และแจ้งข่าวเท่ากับเราได้ช่วยสังคม</p>

2.ด้านการปราบปราม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
<p>เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีลสมาธิ ปัญญา</p>	<p>ให้ห่วงไกลจากยาเสพติด</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. ดูแลคนใกล้ชิด คอยสังเกต และเฝ้าระวัง เป็นอย่างดี อย่าให้มีสิ่งเสพติดเข้ามาสู่คนใกล้ชิดตัวเราทุกกรณี 4. หากมีผู้ที่เรารู้จักหรือใกล้ชิดเสพติด ก็ควรให้ขวัญกำลังใจ และหาวิธีการช่วยบำบัด รักษาให้หายให้โอกาส 4..สร้างความตระหนักให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดทุกประเภท 5. การใช้สติในการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การเลือกคบเพื่อนดี การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 6. รู้จักใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา ด้วยเหตุผล ถ้าไม่สามารถแก้ไขเองได้ก็ควรปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ที่ไว้ใจได้ 7. พยายามหลีกเลี่ยงจากผู้ที่เสพติด ต้องฝึกจิตใจตนเองให้เข้มแข็งไม่เพลิดเพลินไปกับสิ่งชั่วๆ 8. สถาบันครอบครัว จะต้องให้ความอบอุ่น เป็นบ้านล้อมรัก พุ่มพักลูกให้อยู่ดีมีความสุข 9. เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ช่วยดูแล ขอความร่วมมือจากคนในชุมชนให้ช่วยเป็นหูเป็นตา แจ้งเบาะแสเพื่อดำเนินการปราบปรามต่อไป หากพบคนในชุมชนเบื้องต้นใช้จิตวิทยานำหลักคุณธรรมพูดคุยไกลเกลี่ย หาตัวกลางก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย ช่วยกันสังเกตพฤติกรรมบุคคลแปลกหน้าที่เข้ามาในชุมชนประสานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบจุดที่อาจจะเป็นที่ชุมนุมมั่วสุม 10. ควรให้เจ้าหน้าที่ทางการเมืองโดยเฉพาะผู้มีอำนาจทางด้านการปกครองและผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้ดำเนินการอย่างจริงจัง แต่ให้ความเป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนโดยใช้หลักธรรมไตรสิกขา 12. เน้นการป้องปรามหรือป้องกันมากกว่าการปราบปรามเพราะเด็กและเยาวชนบางครั้งอาจทำลงไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ผู้ใหญ่หรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องให้ความเป็นธรรมยุติธรรมตามหลักไตรสิกขา 13. การปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบันของประเทศไทยมีบทลงโทษคือประหารชีวิตแต่ในข้อเท็จจริงแล้วประเทศไทยไม่มีการลงโทษประหารชีวิตแล้ว การลงโทษมีนโยบายในการคัดแยกผู้เสพผู้ขายจะการแยกตาม

2.ด้านการปราบปราม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
	<p>นโยบายดังกล่าวส่งผลที่ไม่จบสิ้นต่อไปคือการบำบัดผู้ติดยาเสพติดและการลงโทษผู้ขายยาเสพติดตามบทลงโทษต่อไป</p> <p>14. ตำรวจ บ้าน โรงเรียน ชุมชน ต้องมาดูแลเด็กและเยาวชนให้ห่างยาเสพติด กิจกรรมในวัดพึงธรรมนั้งสมาธิพึงธรรมรักษาเสพติด</p> <p>15. การป้องกันภัยยาเสพติดเริ่มจากครอบครัวชุมชนโรงเรียนและให้เยาวชนได้ทราบถึงภัยและโทษของยาเสพติดและรณรงค์ให้มีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสของยาเสพติดให้กับทางราชการ</p> <p>16. สมาชิกในชุมชนเมื่อพบเห็นเยาวชนหรือบุคคลต้องสงสัยก็จะมีแจ้งผู้นำชุมชนให้ช่วยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของหมู่บ้านหากมีโครงการที่ช่วยส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเต็มที่เต็มกำลัง</p>

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบวิธี พัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

3.ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
<p>พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา</p>	<p>1. วัดยินดีและยินยอมเปิดโอกาสให้ลูกหลานเด็กเยาวชนที่ว่างงานไม่มีโอกาสทางอาชีพทางสังคมและทางการศึกษา สนับสนุนส่งเสริมให้เข้ามาอบรมเข้ามาบวช ไม่ว่าจะเพียงแคบวชชีพรามณ์บวชพระทางวัดยินดีสนับสนุนเพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้รับโอกาสและเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น การบวชถือเป็นเรื่องหนึ่งที่จะสามารถคืนคนดีสู่สังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากการบวชแล้วจะเป็นการจัดโครงการค่ายอบรมปฏิบัติธรรมเป็นเวลา 3 วัน 5 วัน 1 สัปดาห์ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้เกิดสำนึกและกลับตัวกลับใจเป็นคนดีของสังคมต่อไปได้</p>

3.ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
	<p>2.ถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมาย ควรสอดส่องดูแลการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เกี่ยวกับผู้ค้า ผู้เสพถ้าหากพบก็ควรหาวิธีการพูดคุย หาแนวทางนำมาบำบัด</p> <p>3.ติดต่อสถานบำบัดเพื่อนำผู้ติดยาเข้ารับการบำบัดรักษาโดยโอกาสนำสู่สังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับและให้เห็นความสำคัญ3.เพื่อบำบัดหาย ควรให้ความรู้และอาชีพที่ดีมั่นคงเพื่อดำเนินชีวิตที่ดีต่อไป</p> <p>5.แนะนำวิธีป้องกันและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ด้วยการออกกำลังกายประจำสม่ำเสมอ นอนหลับให้เพียงพอ หากงานอดิเรกทำหรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์ งดอบายมุขทุกอย่าง</p> <p>6.เมื่อเด็กหรือเยาวชนหลงผิดติดยาเสพติดไปแล้วควรดูแลเขาให้เป็นอย่างดีให้ถือ ผู้ติดยาเสพติดคือรู้หลงผิดไม่ใช่เจตนาต้องบำบัดรักษาฟื้นฟูเป็นอย่างดีเสมือนการรักษาผู้ป่วยต่างๆไปอย่างให้ผู้ติดยาเสพติดมีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลกลุ่มพิเศษ</p> <p>7.เมื่อบำบัด รักษาฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นปกติแล้วก็ให้กลับไปสู่สังคมเป็นปกติอย่าให้สังคมมองว่าเป็นบุคคลขี้ยาหรือบุคคลติดสารเสพติดและที่สำคัญอย่าให้กลับไปติดอีก</p> <p>8.การให้โอกาสแก่คนที่เคยหลงผิดในการเสพยาโดยไม่ตั้งใจและโดยตั้งใจให้เขาได้กลับมาเป็นคนดีของสังคมต่อไป</p> <p>9.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่สนองงานคณะสงฆ์ซึ่งคณะสงฆ์ก็ได้ทำหน้าที่นำธรรมะไปเผยแผ่ให้ประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมโดยการนำธรรมะไปสั่งสอนและจัดโครงการดีๆในการสั่งสอนเด็กและเยาวชนเช่นโครงการหนึ่งใจให้ธรรมะหรือโครงการครอบครัวอบอุ่นซึ่งบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมีบทบาทในการจัดกิจกรรมโดยบูรณาการร่วมกับคณะสงฆ์ในจังหวัดสำนักงานคุมประพฤติได้มาขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในการเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้</p>

3.ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
	แก้เยาวชนตลอดมาเพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงโทษของยาเสพติดและสร้างจิตสำนึกให้ทำความดีละเว้นความชั่ว

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

4.ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	<ol style="list-style-type: none"> 1.ควรให้การสนับสนุนบุคลากรและระบบเพื่อส่งเสริมการให้หลักไตรสิกขาในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทย 2.ควรส่งเสริมการเรียนรู้คุณและโทษ โดยมีการเรียนการสอนตามพิธีไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชน 3.ใช้หลักธรรมคำสอนและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติดำเนินชีวิตด้วยสติ ปัญญา ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 4.จัดการอบรมเกี่ยวกับการรักษาศีล ซึ่งเป็นเครื่องข่มจิต ข่มตัวเองไม่ให้ตามกิเลส 5.ทำสมาธิ เพื่อเป็นเครื่องข่มกิเลส ไม่ให้มาเบียดเบียนจิตใจ 6.จะทำให้เกิดปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องขุดรากถอนโคนกิเลสเพราะเวลา เราถือศีล สมาธิจะเกิดง่าย ถ้าเสียศีลสมาธิจะเกิดยาก ถ้าสมาธิไม่เกิด กิเลสก็จะเกิด โลภะก็จะเกิด สมาธิไม่เกิด ควรประพฤติผิดในตามโลภะ ก็เกิด แล้วสติ สมาธิอะไรก็จะเสื่อม ดังนั้น ควรคิดจิตของเด็กและเยาวชน ให้รับรู้สิ่งเหล่านี้ 7.ควรฝึกให้เด็กและเยาวชนต้องศึกษา 3 ประการ คือ 1)ศีลสิกขา เป็นการอบรมกาย วาจา 2)จิตตสิกขา เป็นการฝึกอบรมภายในจิตใจ 3)ปัญญาสิกขา เป็นการพัฒนาปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริงในสังขารธรรม

4.ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	<p>8.ควรจัดกิจกรรมกระบวนการคิดโดยให้พิจารณาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทัน และความสามารถให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าถึงโทษของยาเสพติด</p> <p>9.การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการปรับกายและใจให้พร้อมเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมด้านสังคม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยการสร้างบรรยากาศความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและชุมชนด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันจะช่วยหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนมีเกาะป้องกันมีพัฒนาการที่ดีมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์และเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีเป็นที่รักของทุกคน ต้องช่วยกันดูแลพัฒนาด้วยการนำหลักธรรมมาเป็นแก่นในการดำเนินชีวิต</p> <p>10.หลักไตรสิกขาสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้จริงเมื่อนำหลักธรรมมาประพฤติ ปฏิบัติ จะทำให้เรามีความรู้มีสติสัมปชัญญะรู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร อะไรเป็นประโยชน์และอะไรไม่ใช่ประโยชน์ทำให้เกิดความห่วงใยในปัญหาของคนในสังคม มีสำนึกร่วมกัน สังคมเกิดพลังความสามัคคีสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกับมีความเชื่อมั่นในพลังของชุมชนฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมและความสุขสงบของสังคมทั้งนี้การมีแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดกระบวนการค้นหาปัญหาการคืนข้อมูลแก่ชุมชนการวางแผนดำเนินงานกระบวนการดำเนินงานการประสานและการติดตามผลจะทำให้เด็กเยาวชนและสังคมสงบสุข ดังนั้นการใช้หลักธรรมในการปราบปรามจึงเป็นการตัดวงจรด้านผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดได้จริง</p> <p>11.การใช้หลักไตรสิกขาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสามารถทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลอย่างเป็นองค์รวมได้แก่ พฤติกรรม จิต และปัญญา ซึ่งเป็นความตระหนักรู้ความจริง รู้จักไปตรงว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สามารถมองเห็นผลกระทบอันเกิดจากการใช้ยาเสพติดได้จึงควรนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาผู้บำบัดยาเสพติด</p>

4.3 ผลสำรวจความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องรูปแบบการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ที่ผู้วิจัยพัฒนา ขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 4.11 ระดับความเหมาะสมในเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการ
จตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีหลักไตรสิกขา ศีล
สมาธิ ปัญญา

ประเด็นหลัก	ระดับความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1.ด้านการป้องกัน	20	3.54	1.03	มาก
2.ด้านการปราบปราม	20	3.29	1.03	ปานกลาง
3.ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	20	3.18	1.01	ปานกลาง
4.ด้านหลักพุทธวิธี ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	20	3.41	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 22 ซึ่งเป็น
แบบสอบถามในรอบปีที่ 2 ของเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากความ
คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด
ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี จำนวน 20 รูป/คน นั้นเกี่ยวกับความ
คิดเห็นในเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็ก
และเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ในประเด็นหลัก 4
ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกัน 2) ด้านการปราบปราม 3) ด้านการการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติด และ4) ด้านหลักพุทธวิธี ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา โดยพิจารณาจากการเลือกตาม
ระดับของความเหมาะสมที่องค์กรหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชน สามารถนำไป
ปฏิบัติได้จริง ซึ่งมีเกณฑ์ของไลเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale) ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนนช่วง
ความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อยที่สุด

พบว่า ทุกประเด็นมีความเหมาะสมทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน จะเห็นว่า ด้านการป้องกัน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.54 รองลงมาคือ ด้านหลักพุทธรวิถี ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญาที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.41 รองลงมาคือด้านการปราบปราม ค่าเฉลี่ย 3.29 และด้านการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.18 ตามลำดับ โดยในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังปรากฏในตาราง ดังนี้

4.3.1 ด้านการป้องกัน

ตารางที่ 4.12 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธรวิถี ด้านการป้องกัน

ประเด็นด้านการป้องกัน	ความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1)หน่วยงานราชการควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์ของการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนและชุมชน	20	2.20	1.50	น้อย
2.ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน	20	2.65	1.42	น้อย
3.ชมรมกิจกรรมโครงการและนิทรรศการการเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน และชุมชน	20	2.60	1.35	น้อย
4.การบรรยายหรือกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหาเสพติดโดยวิทยากรภายนอก	20	2.45	1.57	น้อย
5.อาจารย์สอนสอดแทรกความรู้ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในวิชาต่าง ๆ	20	2.45	1.46	น้อย
6.อาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน และชุมชน	20	2.30	1.38	น้อย
รวม	20	2.44	1.32	น้อย

จากตารางที่ 4.12 ระดับความเหมาะสมในการพัฒนารูปแบบวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการป้องกัน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีเหมาะสม ภาพรวมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.44 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.65 รองลงมา คือ ชมรมกิจกรรมโครงการและนิทรรศการการเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน และชุมชน ค่าเฉลี่ย 2.60 และการบรรยายหรือกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหาเสพติดโดยวิทยากรภายนอก และอาจารย์สอนสอดแทรกความรู้ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในวิชาต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย 2.45 ตามลำดับ

4.3.2 ด้านการปราบปราม

ตารางที่ 4.13 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการปราบปราม

ประเด็นด้านการปราบปราม	ความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
7) การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา	20	2.20	1.39	น้อย
8) การมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน)	20	2.20	1.36	น้อย
9) การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติด	20	2.20	1.47	น้อย
10) การมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	20	2.15	1.30	น้อย
11) การมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่	20	2.45	1.70	น้อย
12) การมีส่วนร่วมในการติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	20	2.20	1.24	น้อย
13) การมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้าน	20	2.30	1.38	น้อย
รวม	20	2.22	1.32	น้อย

จากตารางที่ 4.13 ระดับความเหมาะสมในการพัฒนารูปแบบวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการปราบปราม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีค่าความเหมาะสม ภาพรวมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.22 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่ ค่าเฉลี่ย 2.45 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ย 2.30 และการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน) การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 2.20 ตามลำดับ

4.3.3 ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ตารางที่ 4.14 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ประเด็นด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	ความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
14) การมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน	20	2.35	1.30	น้อย
15) การมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	20	2.25	1.58	น้อย
16) การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	20 6	2.05	1.19	น้อย
17) การมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้ที่น่าผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	20	2.05	1.43	น้อย
18) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่	20	2.10	1.37	น้อย

19) การมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไข ปัญหาเสพติด	20	2.50	1.98	น้อย
รวม	20	2.22	1.32	น้อย

จากตารางที่ 4.14 ระดับความเหมาะสมในการพัฒนารูปแบบวิธีการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความเหมาะสม ภาพรวมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.22 และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ค่าเฉลี่ย 2.50 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ย 2.35 และการมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ค่าเฉลี่ย 2.25 ตามลำดับ

4.3.4 ด้านหลักพุทธรวิธี ไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา

ตารางที่ 4.15 ระดับความเหมาะสมในเรื่องการพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักพุทธรวิธี ไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา

ประเด็นด้านหลักพุทธรวิธี ไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา	ความเหมาะสม			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
20.กิจกรรมด้านศิลป การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่น	20	2.75	1.51	น้อย
21.กิจกรรมด้านสมาธิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความพึงพอใจที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติด	20	2.25	1.44	น้อย
22.กิจกรรมด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต	20	2.25	1.65	น้อย
รวม	20	2.42	1.32	น้อย

จากตารางที่ 4.15 ระดับความเหมาะสมในการพัฒนารูปแบบวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักพฤติกรรม ไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีเหมาะสม ภาพรวมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.42 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ กิจกรรมด้านศิลป การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่น ค่าเฉลี่ย 2.75 รองลงมาคือ กิจกรรมด้านสมาธิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียงพอก่อนที่นำไปสู่พฤติกรรมติดยาเสพติด และกิจกรรมด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต ค่าเฉลี่ย 2.25 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study) เป็นแบบดำเนินการคู่ขนานในประเด็นวิจัยเดียวกันทั้งเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาเอกสารหลักฐานซึ่งเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์และอภิปรายผลร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร (Population) ประชากร (Population) คือ ประชากร ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 1 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) โดยใช้วิธีวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน และประเมินประสิทธิภาพ และทดลองใช้เครื่อง จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป โดยใช้วิธีวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากความสมัครใจที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และข้อคำถามของแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 จึงสามารถตัดสินใจได้ว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือวัตถุประสงค์การวิจัยและการหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (มากที่สุดมากปานกลางน้อยและน้อยที่สุด) ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficients) ตามวิธีของ Cronbach (1970) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับอยู่ระหว่าง 0.96-0.97 และค่าความเชื่อมั่นที่เชื่อถือได้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลเชิง

ปริมาณ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลและแบบตรวจสอบรายการโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามแบบปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

พหุกรณีศึกษา (Multi-cases study) พื้นที่และเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะกลุ่มผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ได้คัดเลือกแล้ว ประกอบด้วย ประชากร (Population) คือ ประชากร ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน และประเมินประสิทธิภาพ และทดลองใช้เครื่อง จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากความสมัครใจที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน และ กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้กระบวนการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques)

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี มีลักษณะ ดังนี้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมและการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน

ภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า ด้านการป้องกันการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของ1 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ในการมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.54 ประเด็นที่มีค่าความ ถิ่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.45 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.48 ตามลำดับ ด้านการปราบปรามการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 3.29 ประเด็นที่มีค่าความถิ่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.04 รองลงมาคือการมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.20 ตามลำดับด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 3.18 ประเด็นที่มีค่าความถิ่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ค่าเฉลี่ย 3.09 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่ ค่าเฉลี่ย 3.10 ตามลำดับ ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 ประเด็นที่มีค่าความถิ่น้อยที่สุด คือ ด้านสมาธิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียงที่เกดข่มอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมการติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.35 รองลงมาคือด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการ

คติวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต ค่าเฉลี่ย 3.38 ตามลำดับ

5.1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 รูป/คน เป็นแบบสอบถามรอบที่ 1 จากทั้งหมด 3 รอบในเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากได้สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

โดยมุ่งสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ในประเด็นหลัก 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านการป้องกัน
- 2) ด้านการปราบปราม
- 3) ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- 4) ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ได้รูปแบบการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ดังนี้

- 1) ด้านการป้องกัน พบว่า ได้ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 16 ข้อ ดังนี้
  - 1) การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษและพิษของยาเสพติดและการใช้ยาต่าง ๆ
  - 2) การเลือกคบเพื่อนที่ดีเพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำที่ดีมีประโยชน์
  - 3) การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทำตัวให้มีคุณค่าต่อตนเองครอบครัวและสังคม
  - 4) การมีสติในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ
  - 5) การรู้จักหน้าที่ตัวเองการมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนการฝึกความอดทนต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ
  - 6) การฝึกใจให้เข้มแข็งโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
  - 7) ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21
  - 8) ควรจัดให้มีกิจกรรม ด้านแนะนำ ที่จัดโดยครอบครัวเรื่องพฤติกรรม ควรแนะแนวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติด
  - 9) ควรจัดกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ
  - 10) ควรจัดรูปแบบ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชีวิตของเด็กและเยาวชนวัยรุ่นให้รู้เท่าทันยาเสพติด
  - 11) ควรมีการอบรมเด็กและเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อเป็นการป้องกันและสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดี
  - 12) ควรมีการสอดแทรกในวิชาสังคมศึกษาทุกระดับชั้นเพื่อสร้างองค์ความรู้และติดปัญญาให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และทราบเกี่ยวกับภัยของยาเสพติดว่ามีความร้ายแรงและเป็นปัญหาของสังคมและประเทศอย่างไรบ้าง
  - 13) ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนมากเกิดจากการว่างงานสภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กและเยาวชน

หลงผิดคิดเสพยาเสพติด ทางที่จะสามารถป้องกันได้คือ ประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนช่วย สอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรม หรือส่งเสริมอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดความว่างงานของ เยาวชน จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตวิญญาณปลูกฝังจิตใจให้มีศีลธรรมให้เกิดความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป มากขึ้นอาจเป็นแนวทางที่จะสามารถป้องกันยาเสพติดต่อเด็กและเยาวชนได้บ้าง 14) จัดการอบรม เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด โรงเรียนหรือชุมชน ควรสอดส่องเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ให้ ความรู้ด้านผลเสี่ยาเสพติด 15) เจ้าคณะผู้ปกครอง ระดับตำบลจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการ ดำเนินการป้องกันยาเสพติด และชาวบ้านอยู่บ่อยครั้ง ส่งเสริมอาชีพและให้โอกาสอาชีพและทางการ ศึกษาเด็กและเยาวชน เทศสอนหลักธรรมปลูกจิตสำนึก แต่เยาวชนในโอกาสต่าง ๆ 16) พระพุทธศาสนาจังหวัดในด้านการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนจะเป็นลักษณะของการจัด กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่นโครงการหนึ่งใจให้ธรรมะ โครงการครอบครัวอบอุ่น ซึ่งเป้าหมาย ได้แก่เด็กและเยาวชนตามสถานศึกษาต่าง ๆ ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นการนำธรรมะเข้าสู่จิตใจ เยาวชนฝึกการรักษาศีล เจริญสมาธิ ให้กับเยาวชนสอนให้เห็นโทษของยาเสพติดและปัญหาที่จะ ตามมาเป็นการปิดกั้นไม่ให้เด็กไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกทางหนึ่งอีกทั้งยังสอนให้เด็กทำความดีละ เว้นความชั่ว โดยพระวิทยากรจากวัดต่าง ๆ

2) ด้านปราบปราม พบว่า ได้ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการ ป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี มีความสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ จำนวน 15 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทยเราผู้ที่มีความ รับผิดชอบควรจะเอาใจใส่ติดตามอย่างใกล้ชิด และตั้งใจจริง 2) ทุกคนควรให้ความร่วมมือและ คอยสอดส่อง เรื่องนี้เพราะการกระทำเป็นกระบวนการ หากเราช่วยกัน และแจ้งข่าวเท่ากับเราได้ช่วย สังคม ให้ห่างไกลจากยาเสพติด 3) ดูแลคนใกล้ชิด คอยสังเกต และเฝ้าระวัง เป็นอย่างดี อย่าให้มีสิ่ง เสพติดเข้ามาสู่คนใกล้ชิดตัวเราทุกคน 4) หากมีผู้ที่เรารู้จักหรือใกล้ชิดเสพและติด ก็ควรให้ขวัญ กำลังใจ และหาวิธีการช่วยบำบัด รักษาให้หายให้โอกาส 5) สร้างความตระหนักให้รู้ถึงโทษและพิษภัย ของยาเสพติดทุกประเภท 6) การใช้สติในการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การเลือกคบเพื่อนดี การใช้ เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 7) รู้จักใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา ด้วยเหตุผล ถ้าไม่สามารถ แก้ไขเองได้ก็ควรปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ที่ไว้ใจได้ 8) พยายามหลีกเลี่ยงจากผู้ที่เสพติด ต้องฝึกจิตใจ ตนเองให้เข้มแข็งไม่เผลอใจให้กับสิ่งชั่ว 9) สถาบันครอบครัว จะต้องให้ความอบอุ่น เป็นบ้านล้อมรัก พุ่มพักลูกให้อยู่ดีมีความสุข 10) เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ช่วยดูแล ขอความร่วมมือ จากคนในชุมชนให้ช่วยเป็นหูเป็นตา แจ้งเบาะแสเพื่อดำเนินการปราบปรามต่อไป หากพบคนในชุมชน เบื้องต้นใช้จิตวิทยานำหลักคุณธรรมพูดคุยก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการทาง กฎหมาย ช่วยกันสังเกตพฤติกรรมบุคคลแปลกหน้าที่เข้ามาในชุมชน ประสานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบ จุดที่อาจจะเป็นที่ชุมนุมมั่วสุม 11) ควรให้เจ้าหน้าที่ทางการเมืองโดยเฉพาะผู้มีอำนาจทางด้านการ

ปกครองและผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้ดำเนินการอย่างจริงจัง แต่ให้เป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนโดยใช้หลักกรรมไตรสิกขา 12) เน้นการป้องปรามหรือป้องกันมากกว่าการปราบปรามเพราะเด็กและเยาวชนบางครั้งอาจทำลงไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ผู้ใหญ่หรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องให้ความสำคัญเป็นธรรมยุติธรรมตามหลักไตรสิกขา 13) การปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบันของประเทศไทยมีบทลงโทษคือประหารชีวิตแต่ในข้อเท็จจริงแล้วประเทศไทยไม่มีการลงโทษประหารชีวิตแล้ว การลงโทษมีนโยบายในการคัดแยกผู้เสพผู้ขายจะการแยกตามนโยบายดังกล่าวส่งผลที่ไม่จบสิ้นต่อไปคือการบำบัดผู้ติดยาเสพติดและการลงโทษผู้ขายยาเสพติดตามบทลงโทษต่อไป 14) ตำรวจ บ้าน โรงเรียน ชุมชน ต้องมาดูแลเด็กและเยาวชนให้ห่างยาเสพติด กิจกรรมในวัดพึงธรรมนึ่งสมาธิพึงธรรมรักษาเสพติด 15) การป้องกันภัยยาเสพติดเริ่มจากครอบครัวชุมชนโรงเรียนและให้เยาวชนได้ทราบถึงภัยและโทษของยาเสพติดและรณรงค์ให้มีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสของยาเสพติดให้กับทางราชการ 16) สมาชิกในชุมชนเมื่อพบเห็นเยาวชนหรือบุคคลต้องสงสัยก็จะมีการแจ้งผู้นำชุมชนให้ช่วยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของหมู่บ้านหากมีโครงการที่ช่วยส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเต็มที่เต็มกำลัง

3) ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พบว่า ได้รูปแบบการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จำนวน 8 ข้อ ดังนี้ 1) วัด ยินดีและยินยอมเปิดโอกาสให้ลูกหลานเด็กเยาวชนที่ว่างงานไม่มีโอกาสทางอาชีพทางสังคมและทางการศึกษา สนับสนุนส่งเสริมให้เข้ามาอบรมเข้ามาบวช ไม่ว่าจะเพียงแค่บวชชีพรามณ์บวชพระทางวัดยินดีสนับสนุนเพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้รับโอกาสและเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น การบวชถือเป็นการหนึ่งที่จะสามารถคืนคนดีสู่สังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากการบวชแล้วจะเป็นการจัดโครงการค่ายอบรมปฏิบัติธรรมเป็นเวลา 3 วัน 5 วัน 1 สัปดาห์ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้เกิดสำนึกและกลับตัวกลับใจเป็นคนดีของสังคมต่อไปได้ 2) ถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมาย ควรสอดส่องดูแลการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เกี่ยวกับผู้ค้า ผู้เสพถ้าหากพบก็ควรหาวิธีการพูดคุย หาแนวทางนำมาบำบัด 3) ติดต่อสถานบำบัดเพื่อนำผู้ติดยาเข้ารับการบำบัดรักษาโดยโอกาสนำสู่สังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับและให้เห็นความสำคัญ 4) เพื่อบำบัดหาย ควรให้ความรู้และอาชีพที่มั่นคงเพื่อดำเนินชีวิตที่ดีต่อไป 5) แนะนำวิธีป้องกันและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ด้วยการออกกำลังกายประจำสม่ำเสมอ นอนหลับให้เพียงพอ หางานอดิเรกทำหรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์ งดอบายมุขทุกอย่าง 6) เมื่อเด็กหรือเยาวชนหลงผิดติดยาเสพติดไปแล้วควรดูแลเขาให้เป็นอย่างดีให้ถือ ผู้ติดยาเสพติดคือรู้หลงผิดไม่ใช่เจตนา ต้องบำบัดรักษาฟื้นฟูเป็นอย่างดีเสมือนการรักษาผู้ป่วยทุกๆ ไปอย่างไร้ผู้ติดยาเสพติดมีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลกลุ่มพิเศษ 7) เมื่อบำบัด รักษาฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นปกติแล้วก็ให้กลับไปสู่สังคมเป็นปกติอย่าให้สังคมมองว่าเป็นบุคคลชี้ยาหรือบุคคลติดสารเสพติดและที่สำคัญอย่า

ให้กลับไปติดอีก 8) การให้ออกาสแก่คนที่เคยหลงผิดในการเสพยาโดยไม่ตั้งใจและโดยตั้งใจให้เขาได้กลับมาเป็นคนดีของสังคมต่อไป 9) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่สนองงานคณะสงฆ์ซึ่งคณะสงฆ์ก็ได้ทำหน้าที่นำธรรมะไปเผยแผ่ให้ประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมโดยการนำธรรมะไปสั่งสอนและจัดโครงการดีๆในการสั่งสอนเด็กและเยาวชนเช่นโครงการหนึ่งใจให้ธรรมะหรือโครงการครอบครัวอบอุ่นซึ่งบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมีบทบาทในการจัดกิจกรรมโดยบูรณาการร่วมกับคณะสงฆ์ในจังหวัดสำนักงานคุมประพฤติได้มาขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในการเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่เยาวชนตลอดมาเพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงโทษของยาเสพติดและสร้างจิตสำนึกให้ทำความดีละเว้นความชั่ว

4) ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่ารูปแบบการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จำนวน 11 ข้อ ดังนี้ 1) ควรให้การสนับสนุนบุคลากรและระบบเพื่อส่งเสริมการให้หลักไตรสิกขาในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทย 2) ควรส่งเสริมการเรียนรู้คุณและโทษ โดยมีการเรียนการสอนตามพิธีไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชน 3) ใช้หลักธรรมคำสอนและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติดำเนินชีวิตด้วยสติ ปัญญา ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 4) จัดการอบรมเกี่ยวกับการรักษาศีล ซึ่งเป็นเครื่องขมจิต ขมตัวเองไม่ให้ตามกิเลส 5) ทำสมาธิ เพื่อเป็นเครื่องขมกิเลส ไม่ให้มาเบียดเบียนจิตใจ 6) จะทำให้เกิดปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องขุดรากถอนโคนกิเลสเพราะเวลา เราถือศีล สมาธิจะเกิดง่าย ถ้าเสียศีลสมาธิจะเกิดยาก ถ้าสมาธิไม่เกิด กิเลสก็จะเกิด โลภะก็จะเกิด สมาธิไม่เกิด ควรประพฤติผิดในตามโลภะ ก็เกิด แล้วสติ สมาธิอะไรก็จะเสื่อม ดังนั้น ควรคิดจิตของเด็กและเยาวชน ให้รับรู้สิ่งเหล่านี้ 7) ควรฝึกให้เด็กและเยาวชนต้องศึกษา 3 ประการ คือ 1) ศีลสิกขา เป็นการอบรมกาย วาจา 2) จิตตสิกขา เป็นการฝึกอบรมภายในจิตใจ 3) ปัญญาสิกขา เป็นการพัฒนาปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม 8) ควรจัดกิจกรรมกระบวนการคิดโดยให้พิจารณาเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนผู้ตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทัน และความสามารถให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าถึงโทษของยาเสพติด 9) การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการปรับกายและใจให้พร้อมเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมด้านสังคม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการสร้างบรรยากาศความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและชุมชนด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันจะช่วยหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนมีเกาะป้องกันมีพัฒนาการที่ดีมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์และเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีเป็นที่รักของทุกคน ต้องช่วยกันดูแลพัฒนาด้วยการนำหลักธรรมมาเป็นแก่นในการดำเนินชีวิต 10) หลักไตรสิกขาสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้จริงเมื่อนำหลักธรรมมาประพฤติ ปฏิบัติ จะทำให้เรามีความรู้มีสติสัมปชัญญะรู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร อะไรเป็นประโยชน์และอะไรไม่ใช่ประโยชน์ทำให้เกิดความห่วงใยในปัญหาของคนในสังคมมีสำนึกร่วมกัน

สังคมเกิดพลังความสามัคคีสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกับมีความเชื่อมั่นในพลังของชุมชน ฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมและความสุขสงบของสังคมทั้งนี้การมีแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด กระบวนการค้นหาปัญหาการคืนข้อมูลแก่ชุมชนการวางแผนดำเนินงานกระบวนการดำเนินงานการ ประสานและการติดตามผลจะทำให้เด็กเยาวชนและสังคมสงบสุข ดังนั้นการใช้หลักธรรมในการ ปร่าบปรามจึงเป็นการตัดวงจรด้านผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดได้จริง 11) การใช้หลักไตรสิกขาในการ บำบัดรักษาและฟื้นฟูสามารถทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลอย่างเป็นองค์รวมได้แก่ พฤติกรรม จิต และปัญญา ซึ่งเป็นความตระหนักรู้ความจริง รู้จักไปตรองว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สามารถมองเห็น ผลกระทบอันเกิดจากการใช้ยาเสพติดได้จึงควรทำหลักไตรสิกขามาพัฒนาผู้บำบัดยาเสพติด

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็ก และเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี พบว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุ ภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ผลการวิจัย พบว่า ด้านการป้องกันการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของ 1 ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ในการมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.54 ประเด็นที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ ระบาดของยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.45 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.48 ตามลำดับ ด้านการปร่าบปรามการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของ เด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 3.29 ประเด็นที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.04 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปร่าบปรามยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.20 ตามลำดับด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลัก พุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและ เอกชน ชุมชน แลประชาชนพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 3.18 ประเด็นที่มี ค่าความถี่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้ที่น่าผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการ

บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ค่าเฉลี่ย 3.09 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่ ค่าเฉลี่ย 3.10 ตามลำดับ ด้านหลักพฤติกรรมเฝ้าระวัง คีล สมาธิปัญญา การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพฤติกรรม ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 ประเด็นที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด คือ ด้านสมาธิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียงที่เกิดข่มอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมการติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.35 รองลงมาคือด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ แก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต ค่าเฉลี่ย 3.38 ตามลำดับ เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) ด้านการป้องกัน พบว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพฤติกรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมด้านการป้องกันการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพฤติกรรม ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ในการมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแนวทางป้องกันยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดกระแสต่อต้านยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสนับสนุนการกีฬาในหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเยาวชนเพื่อป้องกันยาเสพติด เพื่อผู้รับบริการจะได้เลือกทักษะต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ สอดคล้องกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2544) และกระทรวงมหาดไทย (2559) ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคล ครอบครัว และชุมชน และผสมผสานการรักษาบำบัด หรือการปราบปรามตามสภาพปัญหาของพื้นที่และกลุ่มคนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดา มังคะรัตน์ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกัน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิต ยา

ใจ, (2564) ได้ศึกษา รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดจันทบุรี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา และแนวทางป้องกันยาเสพติด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดกระแสดต่อต้านยาเสพติด เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน จัดโครงการต้านภัยยาเสพติด จัดเวทีประชาคม เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาเสพติดในชุมชน และเสนอปัญหาเสพติด ร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ที่กล่าวถึง สารระสำคัญการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่า ด้านการปฏิบัติ จะต้องมีการรณรงค์แสวงหาความร่วมมือจากประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกองค์กรให้ร่วมแรง ร่วมใจ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา และชุมชน เป็นเครือข่ายต่อต้านยาเสพติด รวมทั้งจัดให้มีกลุ่มราษฎรอาสาสมัคร ป้องกันยาเสพติดเป็นกำลังหลักในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ทั้งนี้เพราะการรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนของหมู่บ้าน/ชุมชน ตระหนักว่าปัญหาเสพติดเป็นภัยคุกคามต่อสังคมและประเทศชาติ ที่จะต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไข

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ ระบาดของยาเสพติด มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด และเห็นว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านจะเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชุมวางแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนภารกิจให้เป็นรูปธรรม รวมถึงเสนอโครงการของงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสิงห์ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมหมู่บ้าน และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัด รักษาผู้ติดยาเสพติด แต่ในการวางแผนการป้องกันยาเสพติดคณะกรรมการยังมีบทบาทในระดับต่ำ ทั้งนี้ต้องได้รับมอบหมายจากส่วนงานที่เกี่ยวข้องให้นำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ที่กล่าวถึง สารระสำคัญการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่า ด้านการปฏิบัติ จะต้องมีการรณรงค์แสวงหาความร่วมมือจากประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกองค์กรให้ร่วมแรง ร่วมใจ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา และชุมชน เป็นเครือข่ายต่อต้านยาเสพติดรวมทั้งจัดให้มีกลุ่มราษฎรอาสาสมัคร ป้องกันยาเสพติดเป็นกำลังหลักในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ทั้งนี้เพราะการรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนของหมู่บ้าน/ชุมชน ตระหนักว่าปัญหาเสพติดเป็นภัยคุกคามต่อสังคมและประเทศชาติ ที่จะต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไข

2) ด้านการปราบปราม พบว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการปราบปราม คณะกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการบังคับใช้มาตรการสังคมกับผู้ขาย-ผู้เสพ ออกสุ่มตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด ปราบปรามแหล่งค้าในชุมชน ส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่มผู้เลิกค้า และเลิกเสพ รวมถึงให้คำปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติด แจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่ และติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ที่กล่าวว่า การปลูกฝังแผ่นดินและการป้องกัน โดยกระตุ้น และปลูกจิตสำนึกของปวงชนในชาติ ให้มีความรู้ ความเข้าใจตลอดจนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่จะมีต่อประเทศชาติและบังเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยตระหนักว่าการที่จะเอาชนะยาเสพติดได้ มิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใด องค์กรหนึ่ง แต่ต้องค้ำพองจะร่วมกัน ผนึกเป็นพลังของแผ่นดิน เข้าต่อสู้และเอาชนะยาเสพติดให้ได้ โดยเร็ว โดยใช้มาตรการป้องกันทำการปราบปราม ด้วยการดูแล และสร้างภูมิคุ้มกันประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเยาวชน และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน รัฐได้มีแนวคิดที่จะให้ประชาชนได้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง และเข้ามามีบทบาทกับหมู่บ้านชุมชนของตนเอง ในการเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้คำปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติดเพื่อที่จะจัดการกับปัญหายาเสพติดในชุมชน จึงทำให้บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นต้นทางทางสังคม เป็นกลไกสำคัญในการสร้างกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือ ระดมสรรพกำลังจากทุกกลุ่มกิจกรรม (องค์กรชุมชน) รวมทั้งประชาชนทุกฝ่ายในหมู่บ้าน เชื่อมโยงรวมพลังกันเป็นกระบวนการ ประชาคม หมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับศักดา มังคะรัตน์ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ในการจัดตั้งจุดสกัดยาเสพติดในหมู่บ้าน ตำบลสิ่งที่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง จึงทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทในการ

ตั้งจุดสกัดอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการปกครอง สำนักบริหารการปกครองท้องที่ ส่วนประสานพัฒนาท้องที่ ที่กล่าวถึง การปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ฝ่ายกิจการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ ให้คำแนะนำหรือปรึกษา และปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหน่วยคุ้มครอง และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน เช่น จัดเวรยาม จัดทำสัญญาเตือนภัย รมรงค์หมู่บ้านต้านอบายมุข ป้องกันยาเสพติด เช่น เฮโรอีน ฝิ่น กัญชา ยาบ้า ตมกาว และจัดกำลังป้องกันบรรเทาสาธารณภัยในหมู่บ้าน

3) ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พบว่า การมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด องค์การบริหารส่วนตำบลกุกาสิงห์ ได้ใช้กระบวนการชาวบ้านต้านยาเสพติด ด้วยการสรรหาคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับตำบล โดยกำหนดให้คณะกรรมการ ฝ่ายบำบัดฟื้นฟู ประกอบด้วย อสม., พระสงฆ์, ผู้สูงอายุ, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีบทบาทสำคัญใน การจัดค่ายบำบัด ในชุมชน การใช้ประเพณีท้องถิ่น เช่น มัดมือสู่ขวัญ รับคนดีคืนสู่สังคม, การส่งเสริมอาชีพหลังบำบัดสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด และสอดคล้องกับงานวิจัยของภาดา ทาสีเงิน (2558) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมและสอดส่อง ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนได้มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อดำเนินการจัดส่งผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดให้ชุดปฏิบัติการดูแลผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เพื่อดูแลให้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาลในพื้นที่ หรือ บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริจาคเพื่อบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่ได้บริจาคข้าวสารอาหารแห้ง และบริจาคสิ่งของ อาหาร เครื่องอุปโภค เครื่องบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาดา ทาสี

เงิน (2558) ได้ศึกษา แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชน ในจังหวัดอุตรดิตถ์

4) ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด กิจกรรมด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะ ในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคตสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงาน คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด และสอดคล้องกับงานวิจัย รุ่งทิพย์ กล้าหาญ นาย บรรชกร กล้าหาญ (2562) ได้ศึกษา กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรม ในหมู่บ้านป่าไผ่ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า กิจกรรมด้านสมาธิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชน ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบ จิตใจเป็นการสร้างความเพียงที่เกิคมอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมการติดยาเสพติด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ รุ่งทิพย์ กล้าหาญ นายบรรชกร กล้าหาญ (2562) ได้ศึกษา กระบวนการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรม ในหมู่บ้านป่าไผ่ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ หลักธรรม สำคัญที่ชุมชนใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด ประกอบด้วย 1. หลักอริยสังคี คือ การเข้าใจใน สถานการณ์ปัญหาและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเสพติด คิดค้นวิธีการ แก้ไข และนำไปสู่การ ปฏิบัติรวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา 2. หลักอปริหานิยธรรม คือ หลักการอยู่ ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ ซึ่งมีการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผลแห่งการกระทำ คือ ความเป็นปกติ สุขในสังคม 3. หลักสามัคคีธรรม คือ การสร้างความร่วมมือปรองดอง เกื้อกูลรัก ใคร่ เมตตาต่อกัน 4. หลักประโยชน์ 3 ประการ ซึ่งเป็นฐานคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยประกอบด้วย หลัก ประโยชน์ ในชาตินี้ (ทฤษฎีสามมิกตลประโยชน์) โดยเน้นให้คนในชุมชน ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม รู้จัก การแสวงหาทรัพยากรแก่รักษาทรัพยากรอย่างถูกวิธีหลักประโยชน์ในชาติหน้า (สัมปรายกิตลประโยชน์) คือ การปฏิบัติตนเหมาะสมตามหลักศีลธรรม เชื้อกฏแห่งการทำดี ทำชั่ว และหลักประโยชน์อย่างยิ่ง คือ การดำรงตนอย่างสงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทัน ความทุกข์เพราะโลภ โกรธ หรือหลง 5. หลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิและ ได้เจริญปัญญา

5.2.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ด้านการป้องกัน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่ามีความ เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกข้อโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 1.ด้านการป้องกัน ค่าเฉลี่ย 2.44 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้น้ำหนักตามลำดับ ความสำคัญ ดังนี้ 1) ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน. 2) ชมรม

กิจกรรมโครงการและนิทรรศการการเพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และชุมชน สอดคล้องกับที่ สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2553) ได้ศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยการดำเนินการแบบบูรณาการมาตรการต่างๆ เข้าด้วยกันคือ มาตรการป้องกัน มาตรการปราบปราม และมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยใช้ มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นมาตรการปราบปรามยาเสพติด เพราะเป็นการ แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ อย่างแท้จริง 3) .การบรรยายหรือกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดโดย วิทยากรภายนอก และ .อาจารย์สอนสอดแทรกความรู้ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดในวิชาต่าง ๆ 4) .อาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และ ชุมชน สํารวจสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาโดยเชิญตัวแทนจาก ส่วนราชการในพื้นที่ เช่น ตำรวจ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายพัฒนาชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข ร่วม ประชุมกับสถานศึกษา เป็นรูปแบบเฉพาะกับผู้ที่เกี่ยวข้องคือครอบครัวและเด็กวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงสูง จึงต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีกระบวนการเรียนรู้ บนพื้นฐานสอดคล้องกับ กระทรวงมหาดไทย (2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มีแนวทางการดำเนินการ ประกอบด้วย พัฒนา ปรับปรุง ระบบบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัด ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร ศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดอำเภอ และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และพัฒนา บทบาทหน้าที่กระบวนการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การพัฒนาระบบการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 และ กระบวนการจัดทำแผนและงบประมาณในระดับจังหวัด การกำกับ ติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานของแผนโดยคณะกรรมการ การพัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติดในระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อชี้สถานการณ์ปัญหายาเสพติด และพัฒนาระบบศูนย์ปฏิบัติการข้อมูล (War Room) ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง การ พัฒนารูปแบบ และแนวทางการพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบกำลังพลยาเสพติด เพื่อสร้างแรงจูงใจอย่างเป็นธรรมชาติ การพัฒนาการวิจัย พัฒนาวิชาการ และองค์ความรู้ด้านยาเสพติด ระบบข้อมูลเชิงปฏิบัติการ ฐานข้อมูลยาเสพติด และการพัฒนาระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดอย่างบูรณาการ โดยใช้จังหวัดนำร่องเป็นจังหวัดต้นแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ด้านการปราบปราม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีเหมาะสม สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกข้อโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.22 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้นำหน้า

ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่ 2) การมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้าน 3) การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหายา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สมจิต ยาใจ,(2564) ได้ศึกษา รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดจันทบุรีรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดทำและปฏิบัติตามแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน 2) การสร้างและใช้มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 3) การจัด กิจกรรมในชุมชนเพื่อสนองตอบโครงการเสริมพลัง สร้างความเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด และ 4) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อต่อต้านยาเสพติดในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนใช้เรียนรู้ร่วมกัน จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนควรนำรูปแบบการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้ชุมชน ปลอดภัยจากยาเสพติด และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 5) การมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน) เมื่อชุมชนละแวกสถานศึกษาที่มีการแพร่ระบาดทั้งยาเสพติดที่ถูกกฎหมาย และผิดกฎหมายแต่ในโรงเรียนมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทถูกกฎหมาย เช่น บุหรี่ สุรา ประกาศกฎหมายข้อห้ามโดยชี้แจงทำความเข้าใจให้ตรงกันกับครู เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างของสถานศึกษา โดยไม่นำบุหรี่ และสุราเข้ามาในสถานศึกษา และ 6) การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติดประกาศบทลงโทษสำหรับนักเรียนที่นำบุหรี่ สุรา และยาเสพติดเข้ามาในสถานศึกษา โดยให้ชุมชนและนักเรียนสามารถมองเห็นประกาศได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิพย์ กล้าหาญ นายบรรชกร กล้าหาญ (2562) ได้ศึกษา กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรม ในหมู่บ้านป่าไผ่ตง.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ กระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 1. การสร้างสำนึกและการมีส่วนร่วมโดยการร่วม คิด ร่วมค้นหาสถานการณ์ สาเหตุของปัญหาและวิธีการป้องกันแก้ไขผ่านกลไกการจัดประชุม ประชาคม 2. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. การใช้มาตรการทางสังคม 4. การปรับใช้ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น 5. การให้การศึกษารเรียนรู้ 6. การสร้างเยาวชนแกนนำรุ่นใหม่ 7. การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและนอกชุมชน 8. การบูรณาการสู่สถานศึกษา 9. การฟื้นฟูบำบัด 10. ระบบอาสาสมัครชุมชน 11. การใช้มาตรการทางกฎหมายปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จ การดำเนินงาน

ด้านการประเด็นด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกข้อโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.22 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้นำหนัก

ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) การมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด 2) การมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิต ยาใจ,(2564) ได้ศึกษา รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย การจัดทำและปฏิบัติตามแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างและใช้มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อสนองตอบโครงการเสริมพลัง สร้างความเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด และ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อต่อต้านยาเสพติดในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนใช้เรียนรู้ร่วมกัน 3)การมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่ 5) การมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ 6) การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคทา ทาสีเงิน (2558) ได้ศึกษา แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมและสอดส่อง ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้านหลักพุทธวิธีหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ติด พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามี ความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกข้อโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.42 และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า 1) กิจกรรมด้านศีล การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่น 2) กิจกรรมด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลกระทบต่อวิถีการ ดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต 3) กิจกรรมด้านสมาธิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้ หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียงที่เกิคมอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรม การติดยาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระกาญจนะ ธมฺมธโร (ศรีทรงเมือง) (2555) ได้ศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหายาเสพติด ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รุ่งทิพย์ กล้าหาญ นายบรรชกร กล้าหาญ (2562) ได้ศึกษา กระบวนการป้องกันและแก้ไข

ปัญหาหายาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรม ในหมู่บ้านป่าไผ่ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ หลักธรรมสำคัญที่ชุมชนใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาหายาเสพติด ประกอบด้วย 1. หลักอริยสัจสี่ คือ การเข้าใจในสถานการณ์ปัญหาและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาหายาเสพติด คิดค้นวิธีการ แก้ไข และนำสู่การปฏิบัติรวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา 2. หลักอภิธานิยธรรม คือ หลักการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ ซึ่งมีการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผลแห่งการกระทำ คือ ความเป็นปกติสุขในสังคม 3. หลักสามัคคีธรรม คือ การสร้างความร่วมมือปรองดอง เกื้อกูลรักใคร่ เมตตาต่อกัน 4. หลักประโยชน์ 3 ประการ ซึ่งเป็นฐานคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยประกอบด้วย หลักประโยชน์ ในชาตินี้ (ที่กฎธัมมิกตลประโยชน์) โดยเน้นให้คนในชุมชน ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม รู้จักการแสวงหาทรัพยากรเก็บรักษาทรัพยากรอย่างถูกวิธีหลักประโยชน์ในชาติหน้า (สัมปรายกิตตประโยชน์) คือ การปฏิบัติตนเหมาะสมตามหลักศีลธรรม เชื่อกฎแห่งการทำดี ทำชั่ว และหลักประโยชน์อย่างยิ่ง คือ การดำรงตนอย่างสงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทัน ความทุกข์เพราะโลภ โกรธ หรือหลง 5. หลักธรรมไตรสิกขา คือ ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิและ ได้เจริญปัญญา

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ควรจัดโครงการอบรมศีลธรรมปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนชกชวณลูกหลานเด็กวัยรุ่นที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้มีทางเลือกก็มาบวชเรียนในพระพุทธศาสนาชกชวณเยาวชนผู้ที่ว่างงานส่งเสริมอาชีพโดยให้เขามาช่วยงานในวัดและทางวัดจ่ายเป็นค่าจ้างเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานนำตัวออกห่างสิ่งเสพติดให้โทษส่งเสริมโดยการบริจาคทรัพย์ให้กับสถานบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โครงการเข้าค่ายคุณธรรมบำบัดจิตใจสภาวะทางอารมณ์ฟื้นฟูจิตใจเด็กและเยาวชน

5.3.2 ควรจัดให้มีกิจกรรม ด้านแนะนำ ที่จัดโดยครอบครัวเรื่องพฤติกรรมควรแนะแนวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติด กิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจและเต็มใจและควรจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชีวิตของเด็กและเยาวชนวัยรุ่นให้รู้เท่าทันยาเสพติด

5.3.3 การประยุกต์ใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมเพื่อบำบัดช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้บำบัดยาเสพติดให้เห็นพิษภัยของการติดยาเสพติด ทำให้เกิดสมาธิและปัญญาสามารถคิดหาทางออกกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีภูมิปัญญาป้องกันปัญหาการกลับไปเสพติดซ้ำ

5.3.4 ควรให้โอกาสทางการศึกษาอาชีพสังคม เด็กและเยาวชนขาดความรู้เกี่ยวกับบทบาทโทษทางกฎหมาย และขาดศีลธรรม

5.3.5 ควรมีวิธีการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวหรือปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงเพื่อส่งผลให้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนลดน้อยหายหมดไป เพื่อให้เด็กๆเข้าใจในโทษยาเสพติดให้มาก นำธรรมชาติเข้ามาสอนในหลักสูตรโรงเรียน จัดกิจกรรมธรรมชาติเกี่ยวกับยาเสพติดและใช้ธรรมชาติบำบัด

5.3.6 ให้ชุมชนและวัดจัดกิจกรรมฟังธรรมะบรรยายความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและผลร้ายยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้ทราบและจัดกิจกรรมความรู้ความสามัคคีตามชุมชน

5.3.7 ควรมีการอบรมตามชุมชนโรงเรียนครอบครัว ให้เด็กและเยาวชนเข้าใจโทษยาเสพติดสถานที่เหมาะสมคือพาเข้าวัดอบรมธรรมะด้วย

5.3.8 ให้เยาวชนเรียนรู้ถึงการลดละเลิกสิ่งเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนา 5 รู้จักยับยั้งชั่งใจมีสติปัญญาไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไม่หลงเชื่อใครง่ายๆ

5.3.9 ควรศึกษาปัญหาของเด็กและเยาวชนก่อนว่ามีสาเหตุใดบ้างที่ทำให้เด็กและเยาวชนนั้นเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อพบปัญหาที่แน่ชัดชัดเจนแล้วการมีส่วนร่วมตามคำถามวิจัยของท่านจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.10 รัฐบาลควรมีนโยบายในการนำธรรมชาติเข้าสู่โรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมโดยการนำหลักสูตรการสอนธรรมชาติเข้าในหลักสูตรการเรียนทุกชั้นปี มีนโยบายให้โรงเรียนจัดโครงการอบรมด้านคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนทุกชั้นปี

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครองข้าราชการตำรวจ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เพื่อเป็นการสะท้อนให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับทราบข้อมูลทั้งสองด้าน ทั้งด้านความสำเร็จและด้านความล้มเหลว ข้อเสนอแนะ แนวทาง ตลอดจนความเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ภารกิจ ของตนเอง

2) ควรมีการวิจัย “เรื่องเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนในพื้นที่ อำเภออื่น ๆ” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย (2559). ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 ที่
ผสมผสานภายในกรอบแผนปฏิบัติการฯ ปี 2559 มี 8 ยุทธศาสตร์ ตามกรอบแผน
ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562
- ชวลิต นกขุนทอง.(2556). การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการป้องกันยาเสพติด
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จักรกฤษณ์ พิณญาพงษ์ และคณะ (2564) การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยกระดับชุมชนต้นแบบในการ
ป้องกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี คณะ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นางรุ่งทิพย์ กล้าหาญ นายบรรชกร กล้าหาญ (2562) ได้ศึกษา กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรม ในหมู่บ้านป่าไผ่ ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- นเรนทร์ ตุนทะกิจ.(2557). การป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา: กรณีศึกษา
โครงการเยาวชนอาสาพลังแผ่นดิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร สุวรรณสิทธิ์. (2552). พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาการมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด
ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการ
พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภาดา ทาสีเงิน (2558) แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำ
ชุมชนในจังหวัดอุดรธานี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรธานี
- ดร.รอรานี เจอะอาแซ ฮัสณารัฐ โต๊ะพา คอลิเยาะ เจอะแเว ปารีตี้ บิลล่าเต๊ะ สุไฮดาร์ แวะเตะ เจ๊ะยารี
เยาะ เจอะโ๊ะ๊ะ ฉมาพร หนูเพชรรุ (2559) รูปแบบการป้องกันยาเสพติดโดยใช้มัสยิดเป็น
ศูนย์กลาง: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
และชุมชนมัสยิดบ้านลุ่ม ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี คณะพยาบาล
ศาสตร์ วิทยาเขตปัตตานี แผนงานอาชีววิชาการสารเสพติด (อวส.) คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

- พระกาญจนะ ธมมธโร (ศรีทรงเมือง) (2555) *ศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหา ยาเสพติด ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน* วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัย (พระพุทธศาสนา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2544). *วารสารสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด* (กันยายน 2542 – กุมภาพันธ์ 2543).[http://web.indstate.edu].29/03/2544
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรมแผนปฏิบัติการด้านการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565 ณ วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2564
- สมจิต ยาใจ,และคณะ (2564) ได้ศึกษา *รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยความร่วมมือของชุมชน จังหวัดจันทบุรี* นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี
- สุพจน์ รมโพเย็น. (2554). *แนวทางการป้องกันยาเสพติดเฉพาะในพื้นที่ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548), หน้า 138.
- กรมการปกครอง, กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง, 2543), หน้า 77.
- พระครูกิตติวราทร “*การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*”มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ,2558
- พัชรี สีโรรส, *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 9.
- พิมพ์ธิดา แสงจันทร์, “*การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับอำเภอในการศึกษาสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดระยอง*”, ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2544, หน้า 22.
- สุพจน์ ทรัพย์ผดุงชนม์, “*การศึกษาพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยศึกษากรณีเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง*”, ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2547, หน้า 15.

- จุฑารัตน์ จริยาอุดม, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง”, ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2548, หน้า 14.
- Cohen, J. M., and Uphoff, N.T., Participation’s Place in Rural Development : Seeking Clarity through Specificity, อ้างใน น.อ.สุขกิจ สารปริง ร.น., “การมีส่วนร่วมของกำลังพลในการป้องกันปัญหาเสพติดในหน่วย : กรณีศึกษา กองรักษาความปลอดภัย กรมสรรพาวุธทหารเรือ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2549, หน้า 8.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, อ้างแล้ว, หน้า 201-202.
- ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์, การสังคมนสงเคราะห์ชุมชน : มรรควิธีสู่ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า 25.
- Arnstein, Eight rungs on the Ladder of citizen participation, อ้างใน ดิน ปรัชญพฤทธิ, การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 340.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน”, มติชน, (24 มีนาคม 2550) : 3.
- Kasperson & Breitbart, Political participation; Decentralization in government; City planning ; United States, อ้างใน อุไร จุสวัสดี, “พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานในครัวเรือนของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชลบุรี”, ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2549, หน้า 14.
- American public health association, Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater, อ้างใน ปรัชญา ศรีภา, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2540, หน้า 34 – 35.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย โทร 02 222 4159 มท 50519 ข้อมูล ณ วันที่ 23 ธันวาคม 2563
- ศักดิ์ดา มังคะรัตน์ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานป้องกันและปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

พระนครศรีอยุธยา

วิจารณ์ พานิชวิจารณ์ พานิช (2555: 16-21) <http://www.vcharkarn.com/varticle/60454>

ข้อมูลภาพ กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework) (<http://www.qlf.or.th/>)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช (2555: 16-21) *ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21* - Google Sites <https://sites.google.com/site/thus-thang/thaksa-pheux...>

มูลนิธิยูวทัศน์.(2563) <https://www.whiteswanfoundation.org/https://th.wikihow.com>
16ม.ค.2563

Bardo, John W. and John J. Hartman. (1982). *Urban Society: A Systemic Introduction*. New York: Peacock.

Eisner, Elliot W. (2009). *Eisner's Educational Connoisseurship Model*. Available from <http://22ged550.wikispaces.com/Eisner's+Educational+Connoisseurship+Model>.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.

Husen, T. and N.T. Postlethwaite. (1975). *The International Encyclopedia of Education*. 2nd ed. New York: Simon and Schuster, Inc.

Husen, T. and N.T. Postlethwaite. (1975). *The International Encyclopedia of Education*. 2nd ed. New York: Simon and Schuster, Inc.

Keeves, J.P. (1988). *Educational Research, Methodology Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.

Steiner, E. (1988). *Methodology of theory construction*. Sydney: Educology Research Associates.

Stoner and Wankel. (1986). available from p43373881129-1 pdf-Foxit Reader- [p43373881129-1pdf].

Tosi, Hery L. and Stephen J. Canoll. (1982). *Management*. 2nd ed., New York: John Wiley and Sons, Inc.

Willer, D. (1968). *Scientific Sociology: Theory and Method*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

โครงการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดหาวัคซีนในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

- 1.พระมหาสากล สุภามณี,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสนาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- 2.พระศีลาศักดิ์ สุเมธโร,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- 3.ดร.เวชสุวรรณ อัจฉริยะ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐๔๓-๕๑๘๖๖๔ ต่อ ๓๒๕

ที่ ๐๖๓๓๓๗/๑๘๕๕ วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระศาสักดิ์ สุมเมธโย, ดร.

ด้วย พระครูภักดีวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขออนุมัติแต่งตั้ง ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนโครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

- ทราบ
- จินตวิทย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
เครื่องมือวิจัย

(พระศาสักดิ์ สุมเมธโย, ดร.)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐๔๓-๕๑๘๓๖๕ ต่อ ๓๒๔

ที่ อว ๗๒๑๗/ว๒๕๕๕ วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระมหาสากล สุภามณี, ดร.

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขอความอนุเคราะห์ ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนโครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

รับทราบ

พระมหาสากล สุภามณี, ดร.
(พระมหาสากล สุภามณี, ดร.)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐๔๓-๕๓๘๑๒๙ ต่อ ๓๒๙

ที่ อว.๓๐๓๓๙/๑๒๙๕๕ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.เวชสุวรรณ อาจวิชัย

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขอความอนุเคราะห์ ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนโครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

- ๙ (เดิม) ๒
๒๐๓๙
๓/๘/๒๕

ภาคผนวก ค
รายนามผู้เชี่ยวชาญ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมี
ส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชน
ศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม
กระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

ที่	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ (ปี)
1	พระราชปริยัติวิมล,ดร.	เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธ)	25
2	พระครูภาวนาสัทธาภิบาล	เจ้าคณะตำบลท่าคูม	15
3	พระศิลาศักดิ์ สุเมธโช,ดร.	พระวิทยากรอบรมพลังแผ่นดินเอาชนะยา เสพติด	17
4	พระเกรียงศักดิ์ ปญญาวิโร	เจ้าอาวาสวัดท่าสำราญธรรม	10
5	พระปกาศิต จีรวฑฒโน	พระวิทยากร	10
6	พระธรรมทัศน์ โฆสคุโณ	พระวิทยากร	10
7	พระชัชวาล โอทาโต	พระวิทยากร	12
8	ดร.จรุงภรณ์ กลางบุรินทร์	ครูภาษาไทยดีเด่น	10
9	นางบรรยง โสระศรี	เจ้าหน้าที่คุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด	15
10	ร.ต.อ เสรีภาพ พานา	กองสอบสวนคดีป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด	15
11	นางสาวศศิธร เอื้อกิจ	เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ (เรือนจำจังหวัด ร้อยเอ็ด)	15
12	นายเอี่ยม อามาศย์มุลตรี	ผู้นำชุมชน	16
13	ผศ.ดร.กฤษณ์ ศรีพิตร	อดีต คณบดี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	10
14	จำสิบเอกสมบุรณ์ จรทอง	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	17
15	นางสิริจรรยา ต้นทอง	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยเอ็ด	15
16	นางสาวทิวาพร รักพงษ์	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยเอ็ด	10
17	นางสาวเกษสุดา นามปัญญา	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด	13
18	นางสาววิณา ภาคมฤค	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยา เขตร้อยเอ็ด	14
19	นางริศร พงศ์สุวรรณ	ครูดีเด่น	18
20	นางสาวศิริเพ็ญ ศรีบัวเทศ	ผู้นำชุมชน	10

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ 1
(ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด
ของเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี”

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเรื่อง เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูง ต่อการวิจัยครั้งนี้ และคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1) ด้านการป้องกัน						
1	1.ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแนวทางป้องกันยาเสพติดอย่างน้อยเพียงใด					
2	2.ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติดอย่างน้อยเพียงใด					
3	3.ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดกระแสต่อต้านยาเสพติดอย่างน้อยเพียงใด					

4	4.ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
5	5.ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสนับสนุนการกีฬาในหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
6	6.ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเยาวชนชนเพื่อป้องกันยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
ข้อ	การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
2) ด้านการปราบปราม						
7	ท่านมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา					
8	ท่านมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน) มากน้อยเพียงใด					
9	ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
10	ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
11	ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่มากน้อยเพียงใด					
12	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
13	ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด					
3) ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด						
14	ท่านมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด					
15	ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด					

16	ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด					
17	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้พ้่นำผู้ติดยาเสพติดเข้า รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด					
18	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยา เสพติดอีกหรือไม่มากน้อยเพียงใด					
19	ท่านมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด					
	4.ด้านหลักพุทธรวิธี(ไตรสิกขา ศิล สมาธิปัญญา)					
20	กิจกรรมด้านศีล ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่เกิดจาก การติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่น					
21	กิจกรรมด้านสมาธิ ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้า ที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียงที่เกิคมอารมณ์ที่ นำไปสู่พฤติกรรมติดยาเสพติด					
22	กิจกรรมด้านปัญญา ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการ คิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อ การติดยาเสพติดในอนาคต					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เครื่องมือการวิจัยที่ 2
(ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด
ของเด็กและเยาวชนศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี”

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเรื่อง เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูง ต่อการวิจัยครั้งนี้ และคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1) ด้านการป้องกัน						
1	หน่วยงานราชการควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์ของการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนและชุมชน					
2	ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน					
3	ชมรมกิจกรรมโครงการและนิทรรศการการเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน และชุมชน					

4	การบรรยายหรือกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยวิทยากรภายนอก					
5	อาจารย์สอนสอดแทรกความรู้ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในวิชาต่าง ๆ					
6	อาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน และชุมชน					

ข้อ	การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
2) ด้านการปราบปราม						
7	การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา					
8	การมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน) มากน้อยเพียงใด					
9	การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
10	การมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
11	การมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่มากน้อยเพียงใด					
12	การมีส่วนร่วมในการติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด					
13	การมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด					
3) ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด						
14	การมีส่วนร่วมบริการฟื้นฟูจิตใจและเหนี่ยวนำพฤติกรรมของนักเรียนที่ติดยาเสพติดโดยอาศัยแนวทางกีฬาบำบัด					
15	การมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด					

16	การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างน้อยเพียงใด					
17	การมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่นำผู้ติดยาเสพติดเข้า รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างน้อยเพียงใด					
18	การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยา เสพติดอีกหรือไม่อย่างน้อยเพียงใด					
19	การมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด					

ข้อ	การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการ ป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
	4.ด้านหลักพุทธวิธี(ไตรสิกขา ศิล สมาธิปัญญา)					
20	กิจกรรมด้านศีล การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้ เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างมนุษย สัมพันธ์ที่เกิดจากการติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็น คุณของผู้อื่น					
21	กิจกรรมด้านสมาธิ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้ เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้ ห้วนไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียร ที่เกิดขมอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมการติดยาเสพติด					
22	กิจกรรมด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้ เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหา พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และ นำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ของเครื่องมือเพื่อการ

(ชุดที่ 1)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item-objective Congruence Index) มีเกณฑ์ ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความหรือข้อความนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นหรือข้อความนั้นว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
	1.ด้านการป้องกัน					
1	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแนวทางป้องกันยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
2	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
3	ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดกระแสต่อต้านยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
4	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
5	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสนับสนุนการกีฬาในหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
6	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเยาวชนเพื่อป้องกันยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ลำดับ	ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
	2. ด้านการปราบปราม					
7	ท่านมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
8	ท่านมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน) มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
9	ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
10	ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
11	ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
12	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
13	ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
	3. ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด					
14	ท่านมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
15	ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

16	ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
ลำดับ	ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
17	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้ให้นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
18	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่ มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
19	ท่านมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด					
	4.ด้านหลักพุทธวิธี(ไตรสิกขา ศีล สมาธิปัญญา)					
20	กิจกรรมด้านศีล ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็นคุณของผู้อื่น	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
21	กิจกรรมด้านสมาธิ ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหวต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียงที่เกิ ดมอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมติดยาเสพติด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
22	กิจกรรมด้านปัญญา ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคต	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

(ชุดที่ 2)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item-objective Congruence Index) มีเกณฑ์ ดังนี้

- +1 หมายถึง แนใจว่าข้อความหรือข้อความนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
 - 1 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นหรือข้อความนั้นว่าไม่สอดคล้องกับ
 วัตถุประสงค์

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
	1.ด้านการป้องกัน					
1	หน่วยงานราชการควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์ของการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนและชุมชน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
2	ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
3	ชมรมกิจกรรมโครงการและนิทรรศการการเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน และชุมชน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
4	การบรรยายหรือกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหาเสพติดโดยวิทยากรภายนอก	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
5	อาจารย์สอนสอดแทรกความรู้ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในวิชาต่าง ๆ	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
6	อาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนและชุมชน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ลำดับ	ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
	2. ด้านการปราบปราม					
7	ท่านมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมตามโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
8	ท่านมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน) มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
9	ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
10	ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง) ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
11	ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้เจ้าหน้าที่มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
12	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
13	ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมตั้งจุดตรวจสกัดยาเสพติดในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
	3. ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด					
14	ท่านมีส่วนร่วมสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
15	ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

16	ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเงินทองให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
ลำดับ	ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
17	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานเจ้าหน้าที่ผู้ให้นำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
18	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่ายังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่ มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
19	ท่านมีแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด					
	4.ด้านหลักพุทธวิธี(ไตรสิกขา ศีล สมาธิปัญญา)					
20	กิจกรรมด้านศีล ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดยาเสพติด ด้วยกาย วาจา ใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่น	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
21	กิจกรรมด้านสมาธิ ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหว ต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจเป็นการสร้างความเพียงที่เกดข่มอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมการติดยาเสพติด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
22	กิจกรรมด้านปัญญา ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และ	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure

นำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดใน อนาคต						
--	--	--	--	--	--	--

ค่าสัมประสิทธิ์เครื่องมือ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.972	22

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
VAR00001	3.8667	1.38298	30
VAR00002	3.6000	1.30252	30
VAR00003	3.7000	1.39333	30
VAR00004	3.5333	1.38298	30
VAR00005	3.8333	1.34121	30
VAR00006	4.0000	1.28654	30
VAR00007	4.1667	1.01992	30
VAR00008	3.8667	1.00801	30
VAR00009	3.6667	1.47001	30
VAR00010	3.5333	1.22428	30
VAR00011	3.6667	1.21296	30
VAR00012	3.6667	1.24106	30
VAR00013	3.4667	1.25212	30
VAR00014	3.7000	1.29055	30
VAR00015	3.8333	.98553	30
VAR00016	3.7667	1.38174	30
VAR00017	3.6333	1.37674	30
VAR00018	3.7667	1.33089	30

VAR00019	3.7667	1.22287	30
VAR00020	3.2333	.72793	30
VAR00021	2.4667	.68145	30
VAR00022	2.6333	.80872	30

Frequencies

[DataSet0]

Statistics

		a1	a2	a3	a4	a5	a6	b1
N	Valid	310	310	310	310	310	310	310
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	3.86	3.46	3.57	3.45	3.57	3.55	3.62
	Std. Deviation	1.187	1.145	1.257	1.226	1.210	1.646	1.184

Statistics

		b2	b3	b4	b5	b6	b7	c1
N	Valid	310	310	310	310	310	310	310
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	3.44	3.20	3.04	3.31	3.21	3.24	3.26
	Std. Deviation	1.115	1.222	1.242	1.273	1.233	1.311	1.260

Statistics

		c2	c3	c4	c5	c6	d1	d2
N	Valid	310	310	310	310	310	310	310
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
	Mean	3.25	3.16	3.09	3.10	3.21	3.51	3.36
	Std. Deviation	1.170	1.162	1.228	1.213	1.204	1.146	1.229

Statistics

		Q3	Q4	Q5	Q6	Q7
N	Valid	310	310	310	310	310
	Missing	0	0	0	0	0
Mean		3.38	3.54	3.29	3.18	3.41
Std. Deviation		1.195	1.034	1.038	1.018	1.080

Frequency Table

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียบเมือง อำเภอเมือง
ตำบลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๒๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๘๖๑๘
www.rec.mtas.ac.th

ที่ ฮว ๕๗๖๖๕/๖๐๔๕๖

ศ/ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เก็บข้อมูล

เจริญพร *นอ.ร.ร. สัมภาษณ์ภาคภาววิทยา*

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขออนุญาตเผยแพร่เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญารักษ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๒๖๔ ต่อ ๑๒๙, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๘๖๑๘
ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๔๓-๒๒๓๔๒๒๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี
ถนนสิรินธร ตำบลจันทนา
อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ๔๓๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๕๓๖๕ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๕๓๖๘
www.ec.mbu.ac.th

ที่ อว ๕๓๖๔/๖๐๔๕๖

๗ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร **ศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ ส่วนสูง** ท่านทูต

ด้วย พระครูฤๅษิตวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดลองความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออโนทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิฑูรย์ปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
โทร. ๐-๔๓๕๓-๕๓๖๕ ต่อ ๖๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๕๓๖๘
ผู้ประสานงาน พระครูฤๅษิตวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๘๓-๒๒๖๕๖๒๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเมืองใหม่ ตำบลพนา
ตำบลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๐๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๓๐๕
www.mru.ac.th

ที่ ขว.ทศบพ/วอ.๔๓๖

๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร นายทองดี ศิริเวร หัวหน้าฝ่ายปกครอง

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญารัตน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๐๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๓๐๕
ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๔๓-๒๒๖๕๔๒๐๔

คำนำ

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเมืองมิ่งเมือง ตำบลสนาม
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๐๑
โทร ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๕ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๖
www.rc.mbu.ac.th

ที่ อว ๕๓๖๖๓/ว ๐๔๕๖

๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร พญ.ศุภรดา สิริสิริกร ว. เจริญเนชทีบลท์กุล

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุมัติขอโทษขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

วิจิตรภ

อ.ศุภรดา สิริสิริกร

พญ.ศุภรดา

๕๓๖๖๓/ว ๐๔๕๖

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๕ ต่อ ๒๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๖
ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๘๖๓-๒๒๓๔๒๒๔

องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 6449 กาฬชัย
 วิทยาเขตร้อยเอ็ด
 ถนนเสด็จเมือง ตำบลคงลาน หมู่ ๒0
 ตำบลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๒๐๐๐
 โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๒๖๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘
 www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๕๓๐๓๓/๖๐๔๕๖

๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

สำนักปลัด อบจ.ร้อยเอ็ด
 เลขรับที่ ๒๕๖๕
 วันที่ ๒๖ ส.ค. ๖๕
 เวลา ๑๑:๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
 เจริญพร นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดลองความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
 โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๓๒๔; โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๑๘
 ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๘๓-๒๒๐๙๔๑๒๔

.....เรียนบ้านท่าตูมตอนเรือ
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร
 เลขที่.....
 ฉบับนี้ขอเป็นกรณี.....
 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ๗๕๐๐๐
 โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๒๒๕ โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๘๐๐๘
 www.rec.mbu.ac.th

ที่ ฮว ๗๓๑๗/๖๐๔๘๖

๗ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบขออนุญาตเข้าถึงข้อมูล

เจริญพร ผู้บริหารการวิจัยรับขึ้นชั้นท่าตูมตอนเรือ

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขออนุญาตเข้าถึงข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อให้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ผู้รับราชการเรียนบ้านท่าตูมตอนเรือ

- เพื่อไปตรวจ
- เพื่อพิจารณาคำสั่ง
- เพื่อพิจารณาเอกสาร
- เพื่อพิจารณาข้อมูล

(ลงชื่อ)
 น. น. น. น.

น. น. น. น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร
 โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๒๒๕ ต่อ ๓๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๘๖๓๘
 ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๘๓-๒๒๓๔๓๒๕

๒๒ ส.ค. ๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเชียงใหม่ ตำบลศาลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๓๑๗/๖๐๕๑

๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
เจริญพร **ผ.ด.คุณมณฑล พรหมพิลา**

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๘๖๐๘
ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๘๓-๒๒๓๔๑๒๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเมืองเมือง ตำบลหนองสาม
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร ๐-๔๓๕๓-๕๒๒๕ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๕๖๕๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๒๓๓๓๓/๖๐๕๕๖

๗ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร นายเก่ง แสงสุว หน่วยงาน ศึกษาค้นคว้าวิจัย วิจัยและนวัตกรรม

ด้วย พระครูกิตติธรรม, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดลองความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร ๐-๔๓๕๓-๕๒๒๕ ต่อ ๒๒๕, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๕๖๕๘
ผู้ประสานงาน พระครูกิตติธรรม, ผศ.ดร. โทร ๐๔๓๕-๒๒๓๕๒๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเมืองมิ่ง สี่แยกตลาด
ถนนเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐๑
โทร ๐-๔๓๕๓-๑๒๐๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๑๔
www.mrcmbu.ac.th

ที่ อว ๓๗๑๙/๖๐๔๕๖

๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร พระภิกษุสงฆ์ ปณฺญาวชิโร เจ้าอาวาสวัดท่าศิรินทราราม

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

รับทราบ

ยินยอมเป็นวิทยาทาน

พระภิกษุสงฆ์ ปณฺญาวชิโร

นักศึกษาระดับปริญญาโท ระดับศึกษาศาสตรบัณฑิต

เจ้าอาวาสวัดท่าศิรินทราราม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร ๐-๔๓๕๓-๑๒๐๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๑๔
ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๔๓-๒๒๐๔๑๒๐๔

ภาคผนวก ช
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ ๒๑๕/๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งที่ปรึกษา หัวหน้าโครงการ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย
โครงการวิจัยชุด เรื่อง การบูรณาการจตุภาคีเพื่อลดปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจยุคนิวนอร์มอลของคนไทย
ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธธรรม

เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยชุด เรื่อง "การบูรณาการจตุภาคีเพื่อลดปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจยุคนิวนอร์มอลของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธธรรม" ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และมติการประชุมคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร ในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๕ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๒๘๔/๒๕๖๔ จึงแต่งตั้งให้ผู้มีรายนามต่อไปนี้ เป็นที่ปรึกษา หัวหน้าโครงการ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ดังนี้

๑. พระราชปริยัติวิมล, ดร. (สาธิตน์ ปณณวชิโร)	ที่ปรึกษาโครงการวิจัยชุด
๒. พระครูกิตติวราพร, ผศ.ดร. (อุดมเกียรติ วิสุทธาจาโร)	หัวหน้าโครงการวิจัยชุด/ หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย/นักวิจัย
๓. พระราชปริยัติวิมล, ดร. (สาธิตน์ ปณณวชิโร)	หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย/นักวิจัย
๔. นายสุเมศร์ เทพโสภณ	หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย/นักวิจัย
๕. ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยห่อ	หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย/นักวิจัย
๖. ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี	หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย/นักวิจัย
๗. ดร.จรุงกรณ์ กลางปฐิย์	หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย/นักวิจัย

ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง "การที่พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจยุคนิวนอร์มอลของคนไทยตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยพุทธวิธี"

๑. พระครูกิตติวราพร, ผศ.ดร. (อุดมเกียรติ วิสุทธาจาโร)	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๒. พระราชปริยัติวิมล, ดร. (สาธิตน์ ปณณวชิโร)	หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย
๓. พระครูกิตติวราพร, ผศ.ดร. (อุดมเกียรติ วิสุทธาจาโร)	นักวิจัย

/๔. พระสุริย...

๖. โครงการวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาการสอนภาษาไทยสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทย
 รับผิดชอบต่อระดับอุดมศึกษาศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี"

๑. พระราชปรีดีติไมตรี, ดร. (สายัณห์ ปอญกวังโร)	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๒. ดร.จรุงภรณ์ กลารุณีย์	หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย
๓. พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. (อุดมเกียรติ วิสุทธิจาโร)	นักวิจัย
๔. นางวิศร พงศ์สุวรรณ	นักวิจัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

พระเทพวิจิตรวาท
 (พระเทพวิจิตรวาท, ผศ.ดร.)

อธิการบดี
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มติการประชุมคณะกรรมการจริยธรรมการทําวีจียในคน
 ประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร
 ครั้งที่ ๕/๒๕๖๕
 วันพุธที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ น.
 ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มติที่ ๒๕๗/๒๕๖๕

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องที่เสนอเพื่อพิจารณา

๕.๑๖ ขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการทําวีจียในคนของ พระศรูกิตติวราพร,ผศ.ดร. เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี

ตามที่ นักวิจัย พระศรูกิตติวราพร,ผศ.ดร. ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี และได้ยื่นคำร้องทั่วไป (วจ.๑) ต่อประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทําวีจียในคน ประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยหัวหน้าโครงการวิจัย ได้แนบเอกสารประกอบด้วย แบบคำร้องทั่วไป แบบขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการทําวีจียในคน เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าว

จึงเสนอที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณา

มติที่ประชุม : ๑. รับรองแบบมีเงื่อนไข โดยให้นักวิจัยแก้ไขเอกสารตามคำแนะนำของคณะกรรมการภายใน ๗ วัน หลังจากได้รับเอกสาร พร้อมส่งเอกสารที่ได้แก้ไข ต่อประธานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอีกนอกเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทําวีจียในคนต่อไป

๒. ขอให้ผู้วิจัยทบทวนแบบขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการทําวีจียในคน หรือ (วจ.๒) ในประเด็น ดังนี้ ๑. ให้ผู้วิจัยระบุระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการวิจัย เดือน/ปี ให้สอดคล้องกับการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทําวีจียในคน ประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร โดยให้ดำเนินการหลังจากวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

๓. ขอให้ผู้วิจัยทบทวนเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย หรือ (วจ.๑) ในประเด็นดังต่อไปนี้ ๑. ขอให้ผู้วิจัยระบุเกณฑ์การเข้าร่วมการวิจัยนี้ ให้สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย ๒. ให้ระบุความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย

๕. ขอให้ผู้วิจัยแก้ไขหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าว หรือ (วงเล็บ) ในประเด็นดังต่อไปนี้ ๑. หากไม่มีของตอบแทนให้กับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ขอให้ผู้วิจัยตัดข้อความนี้ออก

๕. ขอให้ผู้วิจัยแก้ไขโครงการวิจัยฉบับย่อ (Research Project Summary) ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ขอให้ผู้วิจัยแยกรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างให้ชัดเจน ๒. ระบุเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ ๓. ระบุเกณฑ์การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ

๖. ขอให้ผู้วิจัยเพิ่มเติมเครื่องมือวิจัยให้ครบถ้วน

๗. ขอให้ผู้วิจัยแนบประวัติผู้วิจัย

๘. ขอให้ผู้วิจัยแนบใบผ่านการตรวจสอบเครื่องมือ

๘. เื่ออนใจการจ่ายค่าดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เรื่อง หลักเกณฑ์ ด้ตรวจการเก็บค่าธรรมเนียมและการจ่ายค่าตอบแทนการพิจารณาโครงการวิจัยที่ขอรับการพิจารณา รับรองจริยธรรมการวิจัยในคน พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้งนี้ให้จ่ายหลังจากได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเอกสารทั้งหมดแล้ว

๑๐. หลังจากผู้วิจัยได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจากอนุสัคคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นแล้วหรืออยู่ระหว่างการดำเนินการขอให้ผู้วิจัยรายงาน ผลการดำเนินงานมายังคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนด้วย

(พระมหาสมณินทร์ ปุริสุตคโม, ๘๓.๓๖)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ พระครูกิตติวรราทร, ผศ.ดร.
ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการวิจัยชุดและหัวหน้าโครงการวิจัยย่อยเรื่องที่ 2 และ 3
ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (รัฐศาสตร์การปกครอง)
ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2560 ปริญญาเอก ร.ด. (รัฐศาสตร์การปกครอง)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการอีสเทิร์น
พ.ศ. 2552 ปริญญาโท ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2549 ปริญญาตรี ศน.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

- นักวิชาการการศึกษา ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนา ปี 2558
- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์การปกครอง ปี 2551
- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
ท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ปี 2553
- ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตร้อยเอ็ด ปี 2558
- รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด ปี 2558

ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
ท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ปี 2553
- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผลงานทางวิชาการ/วิจัย

พระครูกิตติวรราทร. (2559). การพัฒนาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต

- ร้อยเอ็ด. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559) ISSN 2228-8376.
- พระครูกิตติวราทร, จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2559). รูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารสถาบันวิจัย ญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559) ISSN 2228-8376. หน้า 20-30.
- พระครูกิตติวราทร.(2560). ความพึงพอใจของสถานศึกษาที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560) ISSN 2228-8376. หน้า 41-50.
- จิราภรณ์ ผันสว่าง, พระครูกิตติวราทร, พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรัตน์,ดร., กุสุมา สุ่มมาตร และ ระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2561). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้ตลอด ชีวิตระหว่างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดกับชุมชนในเขตเทศบาล เมืองร้อยเอ็ด. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561). ISSN 2228-8376. หน้า 59-73.
- จิราภรณ์ ผันสว่าง, พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, พระครูกิตติวราทร, พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรัตน์, ดร.,สุเทพ เมยไธสง, อมรรัตน์ เทพนรินทร์. (2561). การบริหารเชิงพุทธของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้หลักพุทธยาปณิกสูตร. การ นำเสนอในที่ประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 หัวข้อ”การวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน” และตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (20 มีนาคม 2561) วิทยาลัย สงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า 277-284.
- มัทนา พันทวี, พระเมธาวิเชียรส, พระครูกิตติวราทร, รุ่งนภา เวียงสงค์, พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรต โน และนารีรัตน์ จันทวฤทธิ์. (2561). การนำเสนอในที่ประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 3 หัวข้อ”นวัตกรรมที่พลิกแม่สังคมโลก” และตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (25 พฤษภาคม 2561) มหาวิทยาลัยราชธานี, หน้า 1054-1061.
- สุเทพ เมยไธสง, พระครูกิตติวราทร, พระครูวิกรมธรรมธัช, จำเนียร ฉรินัง, อุดม พิริยสิงห์, และจิราภรณ์ ผันสว่าง. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนศีลธรรมตามแนวพุทธศาสนาของผู้ปกครอง นักเรียนในการเป็นครูที่บ้าน. การนำเสนอในที่ประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 1 หัวข้อ “ระเบียบสามัคคีบำเพ็ญประโยชน์เพื่อพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน” และตีพิมพ์ในรายงาน สืบเนื่องจากการประชุม (25 สิงหาคม 2561) มมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด, หน้า 1098-1117.

พระครูกิตติวราทร, มัทนา พันทวี, รุ่งนภา เวียงสงค์, จิราภรณ์ ผันสว่าง, ระพีพัฒน์ หาญโสภา (2562). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารธรรมทรรศน์. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2562 ISSN 1513-5845. หน้า 143-154.

พระครูกิตติวราทร, จิราภรณ์ ผันสว่าง, พชรี ศิลารัตน์, ปิยะสุดา เพชรเวช, รัชณีย์ เจริญนนท์, พระครูวิกรมธรรมธัช, พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน์, จรุงภรณ์ กลางบุรีรัมย์, อุทัย ภูคคหิน, และระพีพัฒน์ หาญโสภา. (2562). การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.วารสารวิชาการ ธรรมทรรศน์ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม-กันยายน 2562.ISSN 1513-5845. หน้า 215-230.

จิราภรณ์ ผันสว่าง, พระราชปรีดีวิมล, พระครูกิตติวราทร, พชรี ศิลารัตน์, วศยา เอกวิสัย, กุสุมา สุ่มมาตร์, เดชอนันต์ ญาตินิยม, อมรรัตน์ เทพนรินทร์ และระพีพัฒน์ หาญโสภา. (2562). การพัฒนารูปแบบการ ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลางโดยใช้หลักจักรสี. วารสารบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562).ISSN 2392-5787. หน้า 24-31.

พระครูกิตติวราทร, พระศิลาศักดิ์ สุเมธ, พชรเดช เสมานู, จิราภรณ์ ผันสว่าง, และพรพิมล โพธิ์ชัยหล้า. (2563). การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางรัฐศาสตร์ ที่เน้นทักษะการปฏิบัติสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด.วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหาร ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2563). ISSN 2673-0758. หน้า25-34.

จิราภรณ์ ผันสว่าง, พระครูกิตติวราทร, พชรี ศิลารัตน์, ศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์, อมรรัตน์ เทพนรินทร์ และระพีพัฒน์ หาญโสภา. (2563). รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองตามหลัก สัมมาอาชีวะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม- มิถุนายน 2563). ISSN 2286-6906. หน้า 84-94.

พระครูกิตติวราทร. (2558). รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ ปอเรชั่น. ISBN 987-616-394-187-9, 154 หน้า

พระครูกิตติวราทร.(2559). พรรคการเมืองกลุ่มผลประโยชน์และการเลือกตั้ง. มหาสารคาม : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ISBN 978-616-497-470-8, 375 หน้า

พระครูกิตติวราทร. (2559). พระพุทธศาสนากับบทบาททางการเมือง (Buddhism and its political role). วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560). ISSN 2286-6906. หน้า 162-171.

พ.ต.ต.ดร.ณัฐภัทร เสมานู, ดร.สุวัฒน์ จิตจันทร์ และพระครูกิตติวราทร, ดร. (2560). ยาเสพติดเป็นภัยต่อสังคมทุกคนต้องร่วมกันป้องกันยาเสพติด. วารสาร UMT- Poly Journal, ปีที่ 14 (กรกฎาคม- ธันวาคม 2560 ฉบับพิเศษ. ISSN 1686-7440. หน้า 118-123.

พ.ต.ต.ดร.ณัฐภัทร เสมานู, ดร.สุวัฒน์ จิตจันทร์ และพระครูกิตติวราทร, ดร. (2560). ผลกระทบด้านลบของปัญหา ยาเสพติด จากการแก้ไขกฎหมาย. (The negative impact of drug problem to amendments of the drug laws). วารสาร UMT- Poly Journal, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (พิเศษ.), (กรกฎาคม- ธันวาคม 2560). ISSN 1686-7440. หน้า 141-151.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด